

BIODIVERSITEIT, NATUUR EN GROEN IN DALFSEN

Huidige stand en kansen versterking

Gemeente Dalfsen

4 DECEMBER 2020

Contactpersoon

MAX KLASBERG

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Doel	6
1.3	Werkwijze	7
1.3.1	Aanpak op hoofdlijnen	7
1.3.2	Inventarisatie soorten	7
1.3.3	Werksessies om kennis en wensen te verzamelen	8
1.3.3.1	Werksessie ambtenaren	8
1.3.3.2	Werksessie experts en stakeholders	9
1.4	Leeswijzer	9
1.4.1	Huidige staat van biodiversiteit	9
1.4.2	Evaluatie groenbeleid	9
1.4.3	Kansen en advies biodiversiteit	9
2	HUIDIGE STAAT VAN BIODIVERSITEIT	10
2.1	Definitie biodiversiteit	10
2.2	Natuurgebieden – bouwstenen	11
2.2.1	Natura 2000	11
2.2.2	Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN)	12
2.2.3	Gemeentelijke groenstructuur	13
2.2.3.1	Groenstructuurplan woonkernen (GSP)	13
2.2.3.2	Landschapsonwikkelingsplan buitengebied (LOP)	14
2.3	Soorten – diversiteit en leefgebieden	16
2.3.1	Soortenrijkdom	16
2.3.2	Inheemse fauna - uitgelicht	19
2.3.3	Inheemse flora - uitgelicht	22
2.3.4	Invasieve soorten (exoten)	23
3	VOORTGANG GROENSTRUCTUURPLAN (GSP)	24
3.1	Plan in kort bestek	24
3.2	Maatregelen per woonkern	25
3.2.1	Beheermaatregelen	25

3.2.2	Thematische projecten	26
3.2.3	Verbetervoorstellen	26
3.3	Huidige beleid in relatie tot biodiversiteit	27
3.3.1	Boombeleid	27
3.3.2	Afstoten en behoud openbaar snippergroen	27
3.3.3	Speelbeleid	27
3.3.4	Hondenbeleid	27
3.3.5	Beheerplannen parken en industriegebieden	28
3.3.6	Groen beheerplan	28
3.3.7	Overige actiepunten	28
3.4	Beoordeling nieuwe beleidsthema's	29
3.4.1	Biodiversiteit	29
3.4.2	Verbinding groen binnen en buiten woonkernen	31
3.4.3	Klimaatveranderingen	31
3.4.4	Energietransitie	32
4	KANSEN BIODIVERSITEIT	33
4.1	Gesignaleerde kansen	33
4.1.1	Werk sessie ambtenaren	33
4.1.2	Werk sessie experts	34
4.2	Benutten potenties landschappelijke zones	35
4.3	Versterken ecologisch netwerk	36
4.3.1	Bebouwde kom	36
4.3.2	Buitengebied	36
4.3.2.1	Landgoederen verbinden	36
4.3.2.2	Bosgebieden verbinden	37
4.3.2.3	Water en kwelzones verbinden	38
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	39
5.1	Biodiversiteit op kaart gezet	39
5.2	Groenstructuurplan	39
5.3	Voorstellen uit de werksessies	40
BIJLAGEN		
BIJLAGE A - LIGGING NATUURGEBIEDEN		41
	Natura 2000-gebieden	41
	Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN)	42

Groenstructuurplan 2013-2017 Dalfsen	43
Groenstructuurplan 2013-2017 Nieuwleusen	44
Groenstructuurplan 2013-2017 Lemelerveld	46
Groenstructuurplan 2013-2017 Hoonhorst	47
Groenstructuurplan 2013-2017 Oudleusen	48
BIJLAGE B - VERSPREIDING SOORTEN	49
Inheemse fauna	49
Inheemse flora	54
BIJLAGE C - VOORTGANG GROENSTRUCTUURPLAN	55
Dalfsen	55
Lemelerveld	57
Hoonhorst	59
Nieuwleusen	61
Oudleusen	63
BIJLAGE D - RESULTATEN WERKSESSIES	65
Werksessie ambtenaren	65
Werksessie experts	67
BIJLAGE E - KANSEN BIODIVERSITEIT	72
Benutten potenties landschappelijke zones	72
Versterken verbindingen bebouwde kom	74
Versterken verbindingen buitengebied	79
Overzichtskaart verbindingen bebouwde kom en buitengebied	82
BIJLAGE F – KENMERKENDE SOORTEN PER LANDSCHAP	83
Beek- en uiterwaardsoorten	83
Bossoorten	84
Soorten van agrarisch landschap	85
COLOFON	86

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Biodiversiteit neemt af door klimaatverandering, schaalvergroting, monoculturen (landbouw en openbaar groen) en de mate waarin we zaken efficiënt willen gebruiken en beheren. Ook de afname van het areaal groen (natuurgebieden en landschapselementen) en druk op leefgebieden voor dier en plantsoorten vormen een bedreiging voor de biodiversiteit. De mate waarin de gemeente bij ruimtelijke beleid, beheer en inrichting rekening houdt met biodiversiteit zal een toe- of afname van biodiversiteit tot gevolg hebben. Om de afname van biodiversiteit te verminderen en liefst een halt toe te roepen is specialistische kennis van de soorten en ecosystemen nodig én samenwerking met particulieren, landeigenaren, overheden en agrarische sector.

Ook in de gemeente Dalfsen neemt de biodiversiteit af. Soorten als sleedoornpage, kleine ijsvogelvlinder, wilde kievitsbloem, patrijs zijn verdwenen. En in de jaren '90 broedden in de gemeente meer dan 100 grutto's. In 2019 is nog één paar aangetroffen. Ook gentiaanblauwtjes, veldleeuweriken, steenuilen en kamsalamanders zijn in aantal achteruit gegaan. De steenanjer, het symbool van het Vechtdal, dreigt te verdwijnen. De gemeente Dalfsen is zich ervan bewust dat zonder structurele aandacht van biodiversiteit in het gemeentelijk beleid behoud of verbetering van biodiversiteit niet haalbaar is. In 2016 kreeg de gemeente Dalfsen al de biodiversiteitsprijs van de Europese Entente Florale. En in 2019 is een startnotitie Groen en Biodiversiteit opgesteld en vastgesteld door de raad. Hierin is als doel opgenomen om te komen tot een visie en de koers voor de komende jaren en een uitvoeringsplan. Het groen- en biodiversiteitsbeleid wordt een integraal onderdeel van de omgevingsvisie.

Directe aanleiding tot het ontwikkelen van structureel Groen en Biodiversiteit beleid volgt uit de volgende zaken:

- **Raadsagenda 2019-2022.** De gemeenteraad vraagt hierin aandacht voor klimaatbeleid en duurzaamheid en beoogd een 'leefbare gemeente Dalfsen nu en in de toekomst'. Het uitwerken van een koers voor groen en biodiversiteit maakt hier onderdeel van uit.
- **Motie Bestuivers.** In 2016 heeft de gemeenteraad een motie "Bestuivers" aangenomen om aandacht te vragen voor de achteruitgang van de bijenpopulaties.
- **Groenstructuurplan 2013-2017.** Dit plan is vigerend maar verouderd. Een evaluatie van het groenstructuurplan is nodig waarbij de positie van biodiversiteit in het plan ook meegenomen wordt.
- **Operatie Steenbreek.** Begin 2019 is de gemeente lid geworden van de Operatie Steenbreek. Via de campagne van Operatie Steenbreek kunnen bewoners gestimuleerd worden hun tuinen te vergroenen. Er is echter geen duidelijke koers voor het stimuleren en/of betrekken van inwoners bij het onderwerp biodiversiteit.
- De gemeente Dalfsen werkt aan een **omgevingsvisie**. Er is inmiddels een **kadernota omgevingsvisie** opgesteld. Hiervoor zijn inhoudelijke gegevens en analyses nodig met betrekking tot groen en biodiversiteit. Rode draad in de nota is verbinding van mens en omgeving.
- **Klimaatverandering.** Er zijn stresstesten uitgevoerd om een beeld te krijgen van de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Groen kan hier een positieve bijdrage leveren om droogte, wateroverlast en om hittestress tegen te gaan. Keerzijde is dat grootschalige ingrepen negatieve invloed kunnen hebben op de aanwezige soorten.
- **RES- Regionale Energie Strategie.** Deze wordt steeds concreter. De mogelijk grootschalige ontwikkelingen zullen invloed hebben op groen en kansen of knelpunten voor biodiversiteit opleveren.

1.2 Doel

Het doel is om de actuele staat van de natuur, het (openbaar) groen en de biodiversiteit in de gemeente in beeld te krijgen. Dit om goed inzicht te hebben om - in kader van omgevingswet - integraal beleid te kunnen maken. Een ander doel is om het groenbeleid te evalueren. Het gaat daarbij om vragen als welke kaders nodig zijn om te komen tot behoud, versterking en vervanging van groenstructuur. Waardebeoordeling van groen is nu gekoppeld aan stedelijke opbouw. Het is ook de vraag of deze benadering aan een herijking toe is.

Het doel was om de volgende zaken in beeld te krijgen en daarmee dus drieledig.

- Nulmeting biodiversiteit.
- Evaluatie groenbeleid.
- Kansen voor biodiversiteit.

1.3 Werkwijze

1.3.1 Aanpak op hoofdlijnen

Arcadis heeft de analyse uitgevoerd in opdracht van de gemeente. Hierbij is intensief samengewerkt met ecooloog Erwin Goutbeek. Hij woont in de gemeente Dalfsen en heeft jarenlang de natuur in de gemeente (en daarbuiten) bestudeerd en levert regelmatig diensten aan de gemeente.

Voor de inventarisatie van de voortgang van het groenstructuurplan zijn medewerkers van de gemeente bevroegd. Informatie voor met name de kansen voor het behouden en vergroten van de biodiversiteit is samen met stakeholders en ambtenaren door middel van werksessies verzameld. Het resultaat van de inventarisatie van kansen voor biodiversiteit en de analyse van het groenstructuurplan is verwerkt in themakaarten. Deze kunnen door ambtenaren geraadpleegd worden om hen te ondersteunen bij plan- en beleidvorming.

1.3.2 Inventarisatie soorten

In Nederland houden zich verschillende soortenorganisaties bezig met het verzamelen van natuurgegevens en/of soorten. Grote hoeveelheden deskundige vrijwilligers verzamelen gegevens over flora en fauna die door de soortenorganisaties gevalideerd en beheerd. De meeste waarnemingen worden opgenomen in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), al of niet via waarneming.nl.

De vrijwilligers van de soortenorganisaties verzamelen het grootste deel van de gegevens, en worden daarbij ondersteund door een (professionele) staf. De landelijke databanken van deze organisaties bevatten ongeveer 80% van alle digitaal beschikbare natuurgegevens in Nederland.

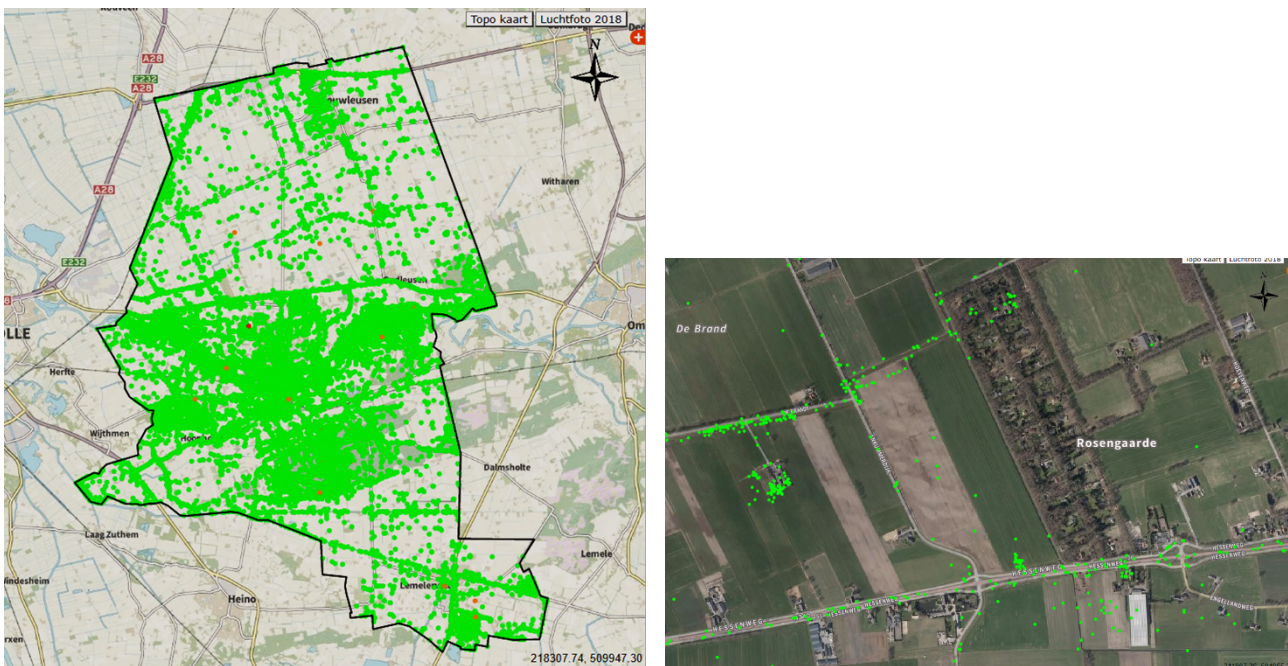
De Soortenorganisaties zijn:

- De Bryologische en Lichenologische Werkgroep (BLWG) – mossen en korstmossen
- De Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) – paddenstoelen
- Stichting Floristisch Onderzoek Nederland (Floron) – (vaat-)planten
- Stichting TINEA – kleine vlinders
- De Vlinderstichting – dagvlinders, nachtvlinders en libellen
- Stichting EIS Kenniscentrum Insecten – insecten en andere ongewervelde dieren
- Stichting ANEMOON – flora en fauna in en aan zee
- Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON) – reptielen, amfibieën en vissen
- Vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland (Sovon) - vogels
- De Zoogdiervereniging VZZ – zoogdieren

In bijlage B zijn de verspreidingskaarten van soorten opgenomen zoals die op aanwijzing van Erwin Goutbeek (ecoloog gemeente Dalfsen) zijn samengesteld. Daarbij zijn vooral de bijzondere soorten en indicatieve soorten met specifieke milieueisen opgenomen. De kaarten bevatten alleen waarnemingen die door Erwin Goutbeek zijn gedaan. De overige gegevens uit de NDFF zijn alleen via illustratieve kaartjes opgenomen zonder exacte locaties. Het is namelijk niet toegestaan deze waarnemingen te publiceren. Deze gegevens zijn overigens wel beschikbaar op de interne geo-viewer van de gemeente en kunnen gebruikt worden bij het verder uitwerken van het groenbeleid en het inpassen van biodiversiteit in overig beleid, beheer en projecten. De kaarten in bijlage B zijn genummerd van B1 tot en met B6. In dit kader dient bedacht te worden dat de gemeente geen abonnement heeft van NDFF. Dit kan in de toekomst wel wenselijk zijn om een actueel te krijgen van de soortenverspreiding.

Ten aanzien van de kaartbeelden gelden de volgende kanttekeningen:

- De natuurgegevens in NDFF zijn in de gemeente Dalfsen niet compleet. Niet alle soortgroepen zijn volledig onderzocht. Maar toch geven de waarnemingen een goede indicatie van de aanwezigheid van soorten. Deze kunnen in de toekomst gebruikt worden om de ontwikkeling (trend) van de soortenrijkdom te monitoren.
- Onderstaande afbeelding (Figuur 1; luchtfoto) illustreert dat de waarnemingen op plekken worden gedaan die vrij toegankelijk zijn of waar liefhebbers of kenners actief zijn. Zo zijn er in de gemeente Dalfsen opvallend veel soorten nachtvlinders geregistreerd, duidelijk het resultaat van een kenner of werkgroep.
- Verder blijkt uit het totale kaartbeeld vooral veel waarnemingen zijn gedaan in en rond natuurgebieden. De landbouwgebieden vormen nog 'witte vlekken'. Zie de kaart met alle waarnemingen in gemeente Dalfsen (figuur 1; kaart). Het gaat hierbij om het 'waarnemerseffect'.

Figuur 1 De dekking van de waarnemingen is goed, hoewel er ook 'witte gebieden zijn', zie kaart. Verspreiding van waarnemingen is o.a. afhankelijk van bereikbaarheid, zie luchtfoto (bron NDFF)

1.3.3 Werksessies om kennis en wensen te verzamelen

1.3.3.1 Werksessie ambtenaren

Met deze werksessie is input van de ambtenaren verzameld over de kansen voor het vergroten en/of behouden van groen en biodiversiteit in de gemeente. Tijdens de werksessie is gevraagd aan de ambtenaren in ieders eigen werkveld de mogelijkheden te verkennen. De opdracht was: blijf vooral dicht bij je werkveld ook al denk je dat je bijvoorbeeld als medewerker riolering niet veel zou kunnen bijdragen. Zoek dan toch naar kansen.

Ook is gevraagd wat de informatiebehoefte is van de ambtenaren om het belang van biodiversiteit en groen goed te kunnen meenemen bij de uitvoering van werken, de inrichting van bijvoorbeeld woonwijken, de renovatie van openbaar gebied of beheer van de openbare ruimte (groen en grijs).

Tijdens deze werksessie hebben de ambtenaren van uiteenlopende vakgebieden gediscussieerd en ideeën uitgewisseld. Dit was op zich al een belangrijk resultaat. De bewustwording dat die kansen ook binnen ieders eigen vakgebied kunnen worden benut is toegenomen. Een integrale aanpak gebaseerd op goede informatie en afspraken blijkt de rode draad. Het verslag van de werksessie is opgenomen in paragraaf 4.1.1 en bijlage D.

1.3.3.2 Werksessie experts en stakeholders

Met deze werksessie is input van een brede groep stakeholders verzameld over de kansen voor het vergroten en/of behouden van groen en biodiversiteit in de gemeente. Tijdens de expert werksessie is gevraagd aan de deelnemers om zoveel mogelijk vanuit de eigen achtergrond de mogelijkheden te verkennen.

Het doel van deze expertsessie was, naast het verzamelen van informatie over soorten en kansen voor fysieke inrichting, draagvlak en samenwerking, ook om elkaar te leren kennen. De vraag wat kunnen we (voor elkaar) betekenen op het gebied van groen en biodiversiteit stond centraal.

Het enthousiasme en de inzet was groot. Bijna alle genodigden waren aanwezig en er was tijd voor contacten leggen tijdens het afsluitende drankje. Maar ook de themasessies waren een goed moment om elkaar te leren kennen. In de ontvangsthal was informatiemateriaal van diverse organisaties beschikbaar om in te zien en mee te nemen.

In gemengde samenstelling hebben de aanwezigen bij drie thema's de kansen en ideeën besproken die door een notulist/gespreksleider opgeschreven zijn. Bij aanvang kon gekozen worden uit de volgende vier thema's;

1. Samenwerken.
2. Vergroten van biodiversiteit.
3. Draagvlak.
4. Kansenkaarten.

Doel van de themasessies was om kennis te verzamelen om biodiversiteit in het formuleren van beleid van de gemeente een plek te geven. Het gaat bijvoorbeeld om kennis over de mogelijkheden tot samenwerken, specifieke soorten, geaccepteerde en gewenste ingrepen. Het verslag van de werksessie is opgenomen in paragraaf 4.1.2 en bijlage D.

1.4 Leeswijzer

1.4.1 Huidige staat van biodiversiteit

Zoals hierboven al aangegeven heeft de gemeente Dalfsen de wens om meer inzicht te krijgen in de huidige biodiversiteit. In bijlagen A en B zijn een groot aantal kaarten opgenomen waaruit de grote waarde van de gemeente blijkt. Het gaat daarbij in eerste instantie om de natuur- en groengebieden die vanuit Europa (N2000), het rijk (NNN) en de gemeente (GSP) zijn begrensd en beschermd. De soortverspreidingskaarten zijn tot stand gekomen in nauw overleg met Erwin Goutbeek. In hoofdstuk 2 wordt een en ander nader toegelicht en besproken.

1.4.2 Evaluatie groenbeleid

In het groenstructuurplan Dalfsen 2013-2017 zijn actiepunten opgenomen per woonkern. De acties zijn per kern onderverdeeld in beheersmaatregelen, thematische projecten en verbetervoorstellen. Het zijn hele praktische acties bedoeld om het openbaar groen op het afgesproken niveau te houden.

In hoofdstuk 3 en bijlage C wordt de voortgang van de maatregelen en projecten in beeld gebracht. Daarnaast worden de huidige beleidsthema's en nieuwe beleidsthema's tegen het licht gehouden. Het gaat daarbij vooral om de vraag of deze aspecten voldoende doorklinken in het groenstructuurplan of vragen om een bijstelling.

1.4.3 Kansen en advies biodiversiteit

Uit de inventarisatie en – vooral – de uitgebreide werksessie met ambtenaren en stakeholders zijn een groot aantal kansen voor de versterking van de biodiversiteit benoemd. In hoofdstuk 4 worden deze op een rij gezet. Het gaat om groene maatregelen binnen de bebouwde kom. Daarnaast zijn diverse voorstellen gedaan om de ecologische samenhang te versterken tussen natuurgebieden in het buitengebied. Het gaat daarbij om de verbinding tussen landgoederen, bossen, water en kwelzones. Los hiervan is het advies gegeven om meer rekening te houden met de potenties die de verschillende landschapszones hebben voor flora en fauna.

2 HUIDIGE STAAT VAN BIODIVERSITEIT

2.1 Definitie biodiversiteit

Biodiversiteit is de term die wordt gebruikt om de verscheidenheid van het leven op aarde aan te duiden. Het gaat om de verschillende soorten planten, dieren, micro-organismen en schimmels, het genetisch materiaal dat zij bevatten, de levensgemeenschappen die zij vormen en de ecosystemen waarin zij leven. De nadruk in het begrip ligt veelal op de diversiteit aan genen, soorten en ecosystemen als zodanig en minder op de natuurlijke processen die het voorkomen van soorten sturen en de structuren die zij vormen (denk bijvoorbeeld aan schelpenbanken).

Biodiversiteit is een samenvoeging van de woorden 'biologisch' en 'diversiteit'. De begrippen biodiversiteit en natuur worden regelmatig als synoniemen gebruikt. 'Natuur' heeft echter doorgaans een ruimere betekenis en kan bijvoorbeeld ook duiden op allerlei niet-biologische aspecten zoals bodem, reliëf en weer.

Het Nederlandse beleid gebruikt voor biodiversiteit de internationaal geaccepteerde definitie van de Verenigde Naties Conventie voor Biologische Diversiteit (CBD) uit 1992. De CBD omschrijft biodiversiteit als: 'de variabiliteit in organismen uit de gehele wereld, waaronder terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische verbanden waar ze deel van uitmaken; de diversiteit betreft de variatie binnen soorten (genen), tussen soorten en tussen ecosystemen (website Compendium voor de leefomgeving).

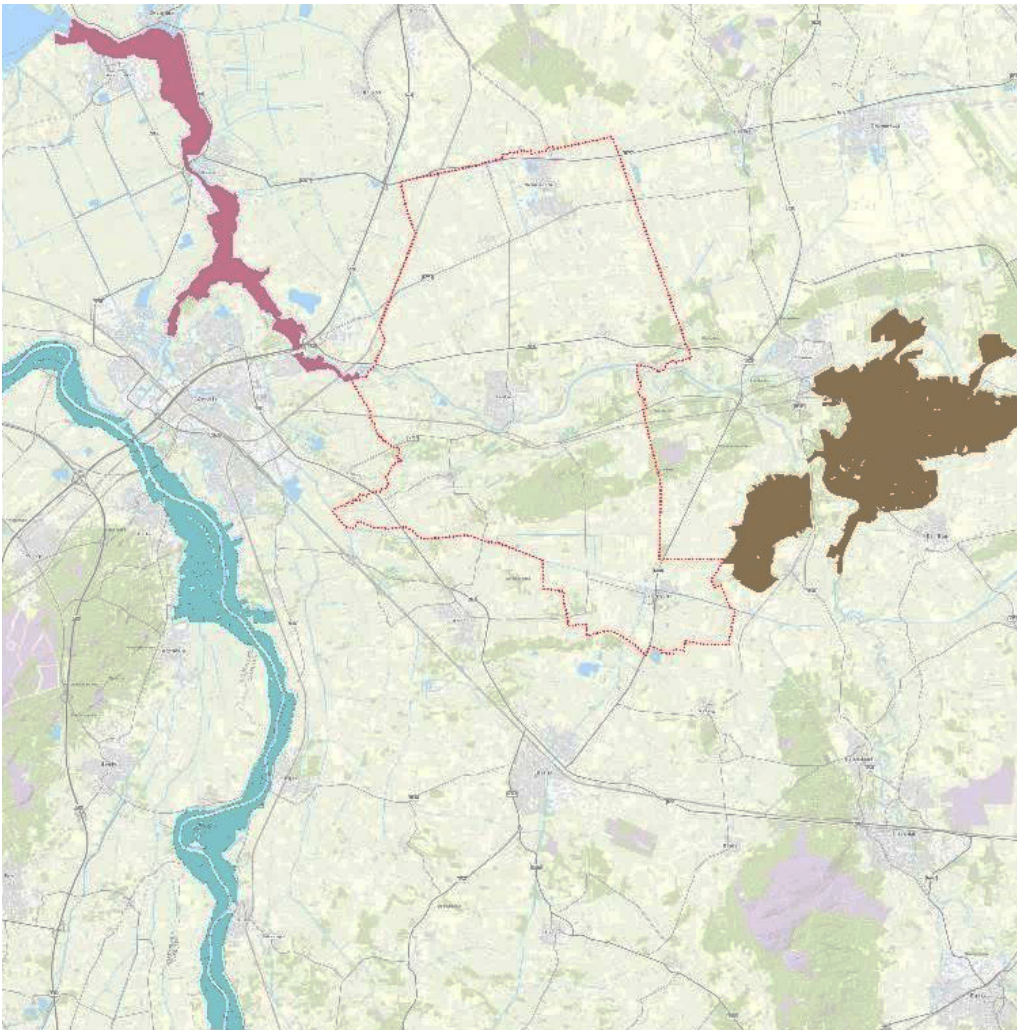
De Europese vogel- en Habitatrichtlijn is door Nederland geïmplementeerd in de Wet natuurbescherming (voorheen Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet). Hierin is de gebiedsbescherming (zie paragraaf 2.2) en soortenbescherming (zie paragraaf 2.3) geregeld. Bij gebiedsbescherming is sprake van natuurdoelen die gehaald moeten worden. Dat is niet het geval bij soortenbescherming. Daar gaat het om het voorkomen van overtredingen en – als dat niet mogelijk is – behouden van de 'huidige staat van instandhouding'. Dit is passief soortenbeleid.

2.2 Natuurgebieden – bouwstenen

2.2.1 Natura 2000

De Natura 2000-gebieden bevinden zich net buiten de gemeentegrenzen, zie kaart in de bijlage A. Het gaat daarbij om de volgende drie gebieden:

- N2000 Rijntakken; ten westen van gemeente Dalfsen (op afstand van ongeveer 4 km van de gemeentegrens).
- N2000 Uiterwaarden Zwarte Water; ten westen van gemeente Dalfsen (grenst aan de gemeentegrens).
- N2000 Vecht en Vecht- en Beneden-Reggegebied; ten oosten van gemeente Dalfsen (grenst aan de gemeentegrens).

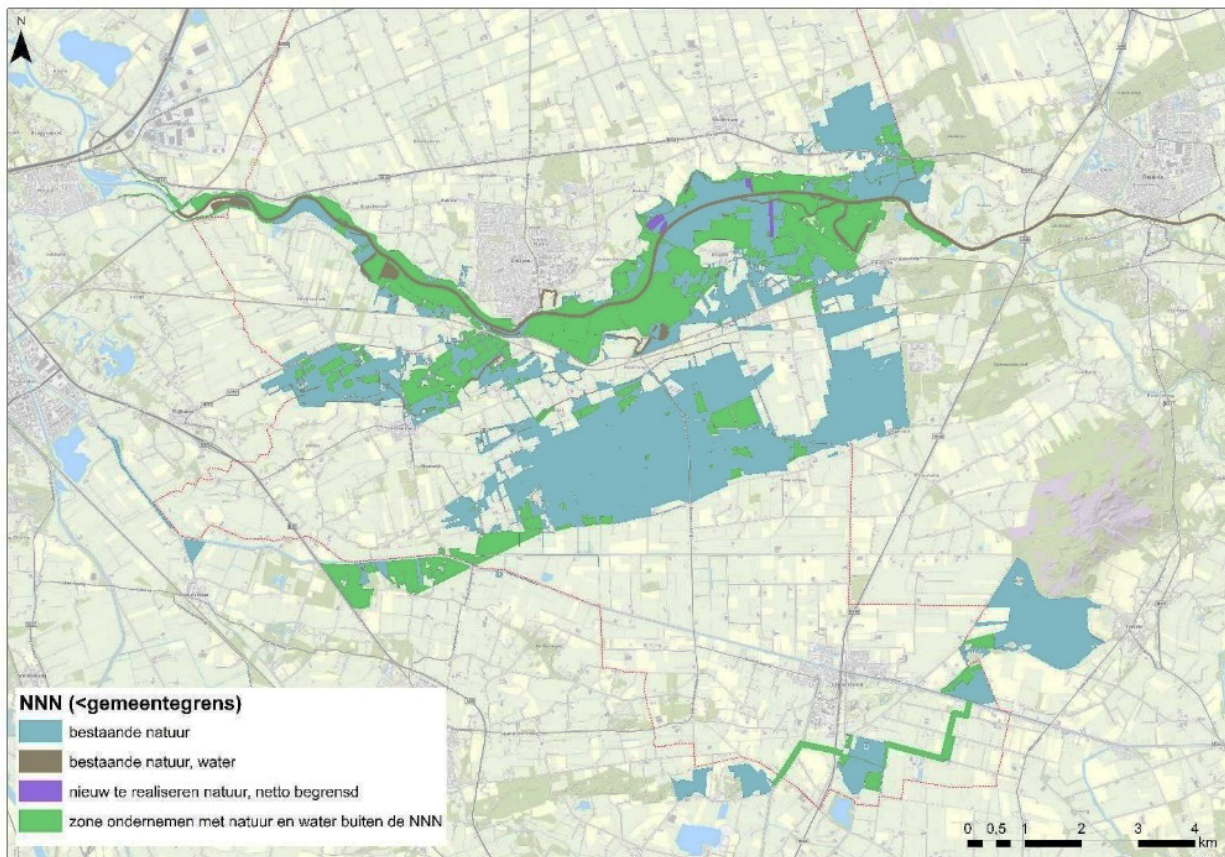

Figuur 2 Ligging van N2000 gebieden Rijntakken (blauw), Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (roze) en Vecht en Beneden-Reggegebied (bruin). Zie bijlage A voor een grotere kaart.

Deze kaart is als referentie en basis in de nulmetingkaart opgenomen. Alle werkzaamheden in de gemeente Dalfsen mogen de bepaalde natuurwaarden niet schaden. Het gaat daarbij ook om externe werking van ingrepen buiten deze gebieden, zoals vermisting (stikstofdepositie) en verdroging (veranderingen waterhuishouding). Andersom is het vooral een kans om aansluiting te zoeken met deze Europese natuurgebieden. Het is een kans om een ecologische verbinding te maken tussen de N2000 gebieden die aan weerszijden van de gemeente liggen.

2.2.2 Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Nationaal Natuurnetwerk Nederland beschermt de provinciale en nationale natuurgebieden, ook buiten N2000 gebieden. Het zijn op zichzelf staande natuurgebieden. Daarnaast vormt het NNN een ecologische oost-westverbinding tussen de Natura 2000-gebieden via het grondgebied van de gemeente Dalfsen. Deze zone heeft een belangrijke functie voor het behoud en ontwikkeling van robuuste natuur. Het is verboden om in deze zone het landschap te wijzigen (planologische basisbescherming). Maar het is vooral een kans voor de instandhouding van zeldzame soorten en draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit. Deze kaart als onderlegger is relevant voor het opstellen en uitvoeren van projecten en beleidsdoelen en voor het opstellen van toekomstig groenbeleid (zie bijlage A). De gemeente kan deze kaart gebruiken om binnen de gemeentelijke groenstructuur aan te sluiten aan de door de provincie bepaalde natuurdoeltypen en beheertypen. Zie ook volgende paragraaf.

Figuur 3 Ligging van NNN binnen de gemeentegrenzen van Dalfsen. Het gaat daarbij om Bestaande natuur (blauwgroen), Bestaande natuur, water (bruin), Nieuwe natuur (paars) en zone ondernemen met natuur buiten NNN (groen). Zie bijlage A voor een grotere kaart.

2.2.3 Gemeentelijke groenstructuur

2.2.3.1 Groenstructuurplan woonkernen (GSP)

De gemeente Dalfsen heeft in 2013 de gemeentelijke groenstructuur (GSP) in kaart gebracht. Het gemeentelijk grondgebied is daarbij verdeeld in diverse niveaus, namelijk hoofdstructuur, nevenstructuur, parels of opvallend groen, buurtgroen, hoofdwatgang, en watgang. Aan de niveaus zijn functies toegekend waaraan inrichting, beheer en bescherming is gekoppeld (zie onderstaande tabel en kaart in bijlage A). Deze kaart biedt ook interessante aanknopingspunten voor de actuele beleidsthema's, zoals klimaatverandering, energie transitie en biodiversiteit (zie paragraaf 3.3).

Groenstructuur	Omschrijving gebiedsfunctie
Hoofdstructuur	De groene hoofdstructuur vormt de groene drager voor de hele kern. Dit groen zorgt voor samenhang en continuïteit en ondersteunt andere structuren (stedenbouw, verkeer, historie, water/ecologie). Het is van belang dat deze hoofdstructuur duurzaam en blijvend in stand gehouden wordt. Eigendom en onderhoud liggen bij voorkeur bij de gemeente omdat hier met name de ruimtelijke continuïteit van belang is
Nevenstructuur	Groen met een functie voor de gehele wijk. Het betreft de belangrijkste structuren en groengebieden die van belang zijn voor de oriëntatie in de wijk en/of gebruik door de gehele wijk. Eigendom en onderhoud liggen bij voorkeur bij de gemeente.
Parels / opvallend groen	Parels zijn speciale plekken waarbij eenduidigheid niet van belang is. Deze parels vormen wel belangrijke dragers voor het openbare gebied en dragen substantieel bij aan de identiteit van een kern. Het is van belang dat parels blijvend en duurzaam in stand gehouden worden.
Buurtgroen	Al het overige groen behoort tot het buurtgroen. Dit groen draagt wel bij aan de groene uitstraling van een straat, buurt of wijk. Het buurtgroen kan onder voorwaarden en afhankelijk van functies eventueel afgestoten worden.

De uitgangspunten van het GSP 2013-2017 zijn met betrekking tot beheer vertaald naar beeldkwaliteit. Dat betekent dat het beeldkwaliteit nu het beheer bepaald. Qua indeling hanteert de gemeente dorpscentra, hoofdinfrastructuur, begraafplaats, woonwijk, bedrijventerrein, recreatie en sport, maatschappelijk en dienst en buitengebied. Groen niveau A geldt voor dorpscentra, hoofdinfra en begraafplaatsen en voor de overige categorieën geldt Groen niveau B. Deze zijn opgenomen in de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 en vastgesteld in het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte (IBOR).

In het vigerend groenstructuurplan (GSP 2013-2017) is biodiversiteit – nog - geen doel op zich. De term komt weinig voor in het document. Er is bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma, de groenvisie, geen rekening gehouden met de gevolgen en de invloed op de biodiversiteit. Met name de bezuinigingsmaatregelen van het groenbeheer hebben een negatieve invloed gehad op de biodiversiteit. Immers het omvormen van openbaar groen naar gras betekend per definitie een verarming van soorten.

Gedurende de afgelopen jaren is er bewustwording ontstaan bij de beheer medewerkers. Er wordt sinds 2010 gewerkt volgens het keurmerk duurzaam terreinbeheer niveau goud. Sindsdien wordt geen gebruik meer gemaakt van bestrijdingsmiddelen. Het beheerteam past waar mogelijk ecologisch groenbeheer toe. De medewerker van de buitendienst hebben hiervoor ook cursussen gevolgd.

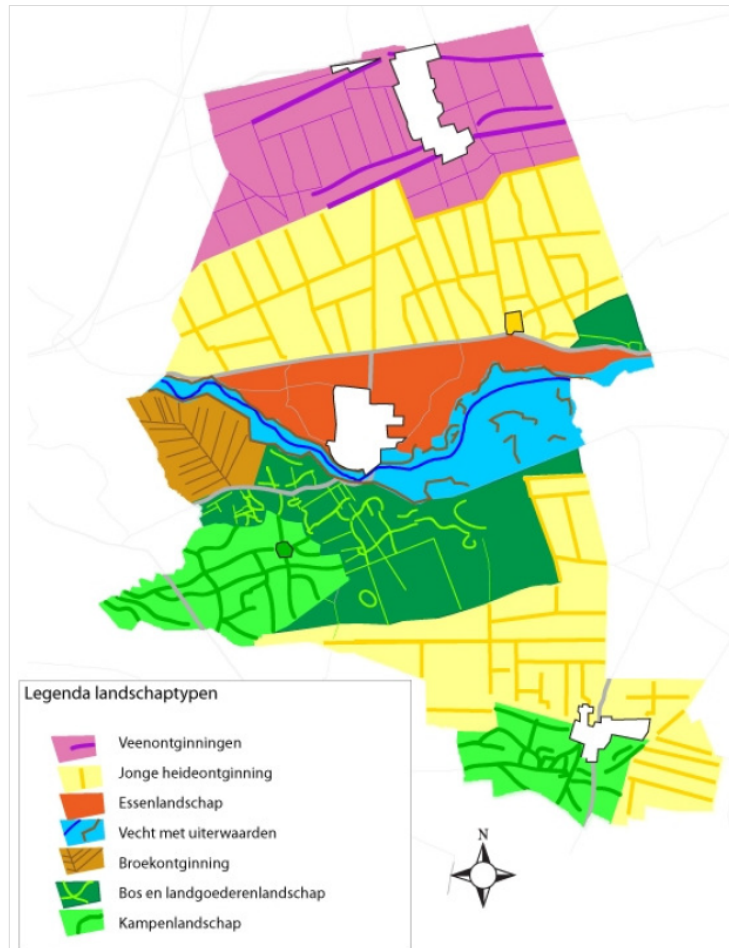
2.2.3.2 Landschapsonwikkelingsplan buitengebied (LOP)

Het landschap van de gemeente Dalfsen is in beweging. Ontwikkelingen zoals wonen, bedrijvigheid, recreatie en toerisme, landbouw, natuur en water, drukken hun stempel op het landschap. Voorbeelden zijn de uitbreiding van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen, de Reconstructie, de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur en Robuuste Verbindingszone, de vrijkomende agrarische bebouwing, de aanleg van routestructuren en van waterbergingsgebieden. De kwaliteit van het landschap kan hiermee in het geding komen. Van belang is daarom dat de gemeente Dalfsen een handvat heeft om sturing te geven aan de landschappelijke kwaliteit. Bestaande landschapsbeleidsplannen zijn verouderd en dekken niet het gehele grondgebied van de gemeente Dalfsen. Daarom is in 2009 de ruimtelijke kwaliteit uitgewerkt in een landschapsonwikkelingsplan (LOP).

Het LOP vormt voor de gemeente Dalfsen een hulpmiddel voor het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap. Hierin wordt, uitgaande van de bestaande kwaliteit, de gewenste ontwikkeling vastgelegd. De deelgebieden en de ontwikkelingsrichtingen, zoals weergegeven in de plattelandsvisie, vormen het uitgangspunt voor de visievorming. Het hoofddoel van het LOP voor de gemeente Dalfsen is een gedragen visie op het veranderende landschap in het buitengebied van Dalfsen en een uitwerking hiervan in wensen en concrete en uitvoerbare projecten. Nevendoelen zijn:

- Biedt een kader om ruimtelijke ingrepen in het landschap te toetsen.
- Heeft een relatie met het welstandsbeleid voor het buitengebied. Adviezen over de inpassing van een gebouw in het landschap kunnen een goede aanvulling zijn op de welstandsbepalingen.
- Vergroot het maatschappelijk draagvlak voor natuur en landschap in brede zin.
- Stelt beleid vast en stelt concrete projecten voor, waardoor de identiteit van de deelgebieden, zoals verwoord in de plattelandsvisie, gewaarborgd en/of waar mogelijk versterkt worden.
- Geeft de gemeente een duidelijk houvast bij het toetsen van een kapvergunning en het meewerken aan een subsidieaanvraag voor de aanleg van erfbeplanting.

De aanwezige landschapstypen in Dalfsen vormen de kapstok voor het LOP. Zie kaart en tabel voor de typen en karakterisering.

Landschap	Omschrijving karakter
Vecht en uiterwaarden	Het landschap rondom rivier de Vecht kenmerkt zich door de aanwezigheid van rivierduinen, oude riviermeanders en dijken.
Essenlandschap	In de buurt van de Vecht, op de hogere rivierduinen, vestigden zich de eerste mensen. Op de oude rivierduinen werden gemeenschappelijke akkers aangelegd, de essen. Deze werden vruchtbaar gemaakt met plaggenmest. Het essenlandschap kenmerkt zich door de hooggelegen essen, omgeven door houtwallen en door de aanwezigheid van verspreide boerderijen en dorpen.
Bos- en landgoederenlandschap	Het landschap rond Dalfsen staat bekend om zijn vele havezaten en landgoederen. De landhuizen, laanstructuren, landerijen en bosgebieden van de landgoederen zijn karakteristiek voor de zone met name ten zuiden van de Vecht. Tot halverwege de 19e eeuw was het gebied ten zuiden van de Vecht woeste grond met heide, die door schaapskudden werd begraaasd. Na de ontginning werd landbouw mogelijk en werden terreinen ingeplant met naaldbos.
Kampenlandschap	Ten zuiden van de Vecht en de landgoederen liggen ook zandruggen die al lange tijd bewoond zijn. Wegen en bebouwing volgen nabij Hoonhorst en Lemelerveld de hogere dekzandruggen, waardoor er een afwisselend landschap is ontstaan van bochtige wegen, bebouwing en beplanting.
Broekontginningslandschap	In de middeleeuwen is ten zuiden van de Vecht de Marshoek ontgonnen en in gebruik genomen als weide.
Veenontginning	Ter hoogte van het huidige Nieuwleusen was in vochtige omstandigheden een veenpakket ontstaan. Dit veenpakket was door hoogteverschillen in het onderliggende zanddek niet overal even dik. Op de hogere zandgronden die zich hier bevonden, vestigden zich de eerste mensen.
Heideontginning	Met de komst van kunstmest zijn in 19e en 20e eeuw de heidevelden ontgonnen. De ontginningen kenmerken zich door hun openheid en rationele verkaveling.

2.3 Soorten – diversiteit en leefgebieden

2.3.1 Soortenrijkdom

Via het onderdeel soortenbescherming in de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermt de provincie plant- en diersoorten die in het wild voorkomen. Alle vogels en ruim 230 plant- en diersoorten vallen onder de bescherming van deze wet, met als doel de biodiversiteit te bevorderen. In de wet is een aantal verboden opgenomen. Zoals in de inleiding al aangegeven vindt de gemeente Dalfsen de biodiversiteit belangrijk. Naast deze beschermde soorten wil de gemeente daarom ook andere inheemse soorten behouden binnen de gemeentegrenzen. Het kan daarmee gaan om hele zeldzame en bedreigde soorten.

Voor deze nulmeting zijn de gegevens uit de NDFF uit de periode van januari 2015 tot en met mei 2020 geanalyseerd. Er zijn in de gemeente Dalfsen 2744 soorten geteld. In onderstaande tabel staan de soortgroepen die zijn waargenomen in de gemeente. Het overzicht van de soorten die in de gemeente Dalfsen voorkomen is verkregen via veldwerk uitgevoerd door E. Goutbeek en gegevens van de wettelijk beschermde soorten uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF).

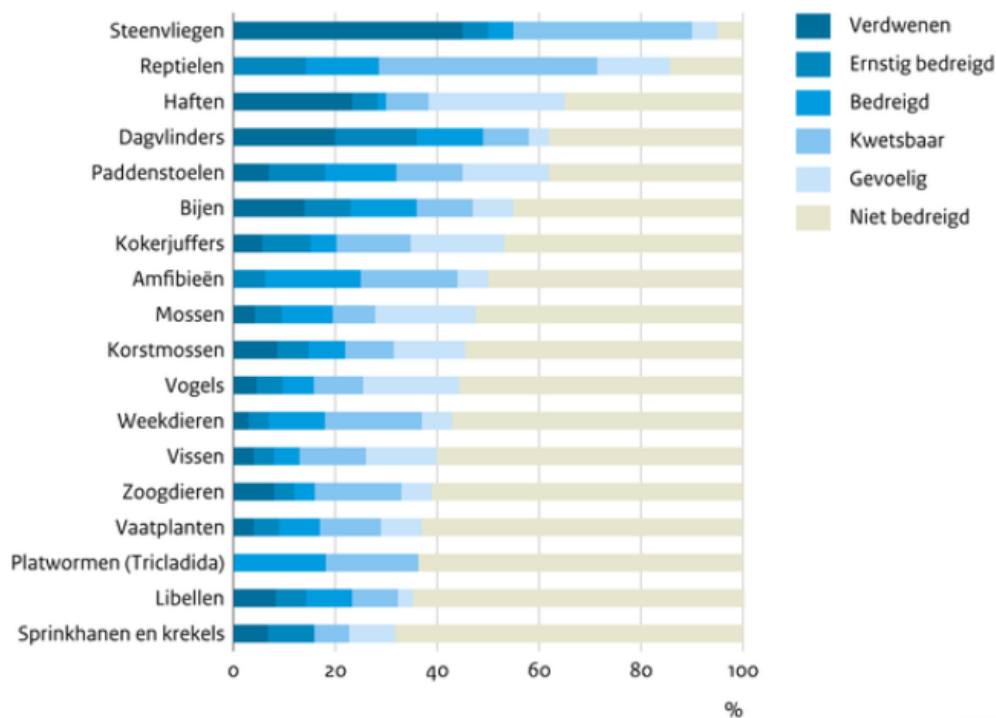
Soortgroep	Aantal soorten Nederland	Aantal soorten Dalfsen	Aandeel Nederlandse soorten ¹	Aantal beschermde soorten	Aantal waarnemingen
Vleermuizen	21	9	43%	15	1311
Overige zoogdieren	50	27	54%	18	2963
Vogels	203	223	45%	152	33190
Reptielen	7	5	71%	2	59
Amfibieën	17	11	65%	10	325
Vissen	96	28	29%	2	586
Dagvlinders	53	36	68%	6	8984
Nachtvlinders	2.400	497	21%	0	3328
Libellen	70	43	61%	2	3910
Sprinkhanen en Krekels	64	20	31%	0	1138
Overige insecten	-	326	-	1	2698
Geleedpotigen	22.711	204	1%	0	886
Vaatplanten	1.524	749	49%	2	9794
Mossen	619	128	21%	0	703
Kortmossen	624	228	37%	0	215
Wieren	2.230	1	0%	0	1
Schimmels	10.300	327	3%	0	440
Weekdieren	-	26	-	0	43

¹ Het gaat hierbij om het percentage van het aantal soorten in Dalfsen ten opzichte van het landelijk aantal soorten.

Wereldwijd staat biodiversiteit onder druk door menselijke activiteiten. Door omzettingen van natuur in landbouwgrond en door urbanisatie is op veel plekken in de wereld de oorspronkelijk aanwezige biodiversiteit verloren gegaan. Dit geldt ook voor Nederland. Door gebruik van het omringende gebied, zoals intensief landbouwkundig gebruik of door bebouwing en verkeer, staan natuurgebieden onder druk. Verlies en versnippering van natuurgebieden, een toestroom van meststoffen en chemische stoffen zijn oorzaken waardoor soorten ook uit de natuurgebieden verdwijnen.

Voor veel soorten heeft Nederland een grote internationale betekenis. Dat geldt bij uitstek voor doortrekkende en overwinterende watervogels en voor migrerende vissen naar landen stroomopwaarts. Er zijn in Nederland veel gebieden waar ook andere bijzondere dier- en plantensoorten voorkomen. Voor deze soorten en gebieden heeft Nederland een internationale verantwoordelijkheid. Ook in Nederland worden vele soorten bedreigd in hun voortbestaan, zie onderstaande afbeelding.

Aandeel bedreigde soorten per soortgroep, 2019

Bron: Soortenorganisaties; WUR

CBS/mrt19
www.clo.nl/nl105216

De gemeente Dalfsen is een soortenrijke gemeente. Diverse soortgroepen zijn rijk vertegenwoordigd. In bovenstaande tabel is het aandeel van de Nederlandse soorten weergegeven. Van de 18 soortengroepen zijn 11 soortengroepen waar een kwart van de Nederlandse soorten is vastgesteld. Voor vleermuizen, overige zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen en vaatplanten gaat het zelfs om meer dan 40% van de soorten. Dit bevestigt het belang van deze gemeente voor het behoud van de biodiversiteit op regionaal en nationaal niveau. De gemeente is overigens niet de enige partij die invloed en verantwoordelijkheid heeft in het behoud van soorten. Denk daarbij aan waterschappen die zorgen voor de visoptrekbaarheid van de beken en rivieren. De terrein behorende instanties zijn verantwoordelijk voor het beheer van de natuurgebieden en sturen nadrukkelijk op het behoud van kritische soorten. De soorten in de bebouwde kom en cultuurlandschap (buiten de reservaten) kunnen wel een handje hulp gebruiken. Hier ligt vooral voor de gemeente een taak.

Fotocollage van aanwezige soorten binnen Dalfsen (foto's van Erwin Goutbeek).

2.3.2 Inheemse fauna - uitgelicht

Zoogdieren

In Dalfsen zijn 26 soorten zoogdieren waargenomen. Hiervan staan negen op de Rode lijst en 20 zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming.

De kwetsbare gebouw bewonende vleermuizen gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis komen vooral in de kernen voor. Zijn verblijfplaatsen zijn in particuliere huizen maar ook in bedrijfspanden. Deze verblijfplaatsen verdwijnen onder andere door isolatie projecten.

Van de groep vleermuizen zijn de meeste waarnemingen gedaan van de rosse vleermuis (boombewonende soort) en de gewone dwergvleermuis (gebouw bewonend). Alle vleermuizen zijn beschermd in de Wet natuurbescherming en Europese Habitatrichtlijn.

De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen van de otter toe: langs de Vecht en langs de grotere waterlopen in het agrarische landschap worden regelmatig sporen aangetroffen. Bijzonder is de waarneming van de wolf die kortstondig in Dalfsen liep.

De gemeente kent geschikte biotopen voor zoogdieren die langs en in watergangen leven (otter waterspitsmuis) maar ook de in de bossen huizende eekhoorn is veel waargenomen. Het afwisselende agrarische landschap met bosranden en bosjes wordt o.a. bevolkt door ree, egels, muizen etc.

Alle vleermuizen zijn wettelijk beschermd, bij de vleermuizen zijn er gebouw bewonende vleermuizen en boom bewonende soorten. Vooral de gebouw bewonende soorten staan onder druk met name door de enorme energieopgaaf waarbij de meeste woningen geïsoleerd worden en daardoor ongeschikt worden voor vleermuizen. De gebouw bewonende soorten laatvlieger en gewone dwergvleermuis hebben namelijk verblijfplaatsen in de huizen van alle kernen, maar ook in vrijstaande huizen en schuren in het agrarische gebied. De boom bewonende soorten hebben voornamelijk verblijfplaatsen in het bos- en landgoederenlandschap.

Aan de hand van het veldwerk zijn leefgebieden in de gemeente Dalfsen bepaald, samen met de waarnemingsgegevens van de NDFF zijn deze zichtbaar gemaakt in bijlage B1 verspreiding zoogdieren.

Broedvogels

Van alle diersoorten is van de soortengroep broedvogels de meeste waarnemingen gedaan. Dit is te verklaren doordat vogels populair zijn en goed te herkennen zijn door vrijwilligers. Alle vogels zijn beschermd in de Wet natuurbescherming. Aanvullend heeft de Provincie Overijssel als bevoegd gezag (andere) extra soorten toegevoegd voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Naast de landelijke voorgestelde soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, heeft zij enkele soorten toegevoegd. Dit zijn de boerenzwaluw, huiszwaluw, torenvalk, bosuil, raaf en zwarte specht.

Een aantal van de waarnemingen in Dalfsen duiden op broedgevallen (nest indicerend gedrag, baltsende/zingende, territorium en alarmerend), zie onderstaande Tabel 1. In de gemeente Dalfsen broeden 20 vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

Tabel 1 Waargenomen soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en mogelijk broedend. Met een ster zijn de vogelsoorten gemarkeerd die vanuit de provincie Overijssel zijn aangewezen bovenop het landelijke beleid.

Leefgebied	Soort	Territoria
Dorp(rand)	Boerenwaluw*	onbekend
	Gierzwaluw	18-25
	Huismus	> 29
	Huiswaluw*	> 32
	Kerkuil	2-10
	Slechtvalk	0-1
	Steenuil	1-10
	Torenvalk*	Onbekend
	Bos en park	Boomvalk
Bosuil*		10-15
Buizerd		40
Havik		9
Raaf*		0-1
Ransuil		Onbekend
Sperwer		4-10
Wespendief		1-2
Zwarte specht*		5-7
Beeklandschap		Grote gele kwikstaart
	Ooievaar	15

De meest waargenomen vogelsoort in Dalfsen met een jaarrond beschermd nest zijn (aflopend) huismus, buizerd, ooievaar en sperwer. De stand van de huismus neemt in het hele land af.

In de gemeente Dalfsen broedde de grutto in de jaren negentig nog met meer dan 100 broedparen. In het jaar 2020 is nog maar 1 broedgeval aanwezig.

Het grote aantal soorten is gerelateerd aan de diversiteit van leefgebieden. Op de verspreidingskaart van wettelijk beschermde vogels is duidelijk zichtbaar dat in het gebied met de meeste variatie in landschappen (rivier, uiterwaarden, agrarische gebied, verschillende soorten bossen) ook de meeste soorten voorkomen. Zie bijlage B2 verspreiding vogels met jaarrond beschermde nesten. Dit zijn de gebieden bos- en landgoederenlandschap, essenlandschap, kampenlandschap en Vecht en uiterwaarden.

Reptielen

Ten opzichte van Nederland komen er bijna 70% van alle soorten in Nederland voor in Dalfsen. Dat komt door de grote afwisseling aan landschapstypen en bijbehorende gradiënten. Er komen 2 beschermde en provinciale aandachtsoorten voor (of waargenomen) in Dalfsen, namelijk de ringslang en levendbarende hagedis. Deze soorten zijn respectievelijk 31 en 17 keer waargenomen in Dalfsen. De levendbarende hagedis komt vooral voor in de heideterreinen van het bos- en landgoederenlandschap. De ringslang heeft tevens zijn leefgebied in het bos- en landgoederenlandschap. Zie kaart bijlage B3 verspreiding reptielen en amfibieën.

Amfibieën

Ook voor de amfibieën is het aandeel van soorten ten opzichte van alle Nederlandse soorten heel hoog, namelijk 65%. De kamsalamander, een zeldzame soort in Nederland, is enkele keren waargenomen, o.a. in een poel in een particuliere tuin. Hij heeft zijn leefgebieden in het bos- en landgoederenlandschap. De soort profiteert van de aanleg van poelen maar ondervindt – net als veel andere diersoorten – hinder van de versnippering van het landschap. Uitbreiding van de populatie is mogelijk omdat gebleken is dat de soort zich daadwerkelijk vestigt in nieuw aangelegde poelen. De in Nederland zeer zeldzame knoflookpad komt in de poelen in het landschapstype Vecht en uiterwaarden voor. De rugstreepdier komt op twee locaties voor; in een poel in het bos- en landgoederenlandschap en in een natuurgebied in het landschap van de jonge heideontginningen. De poelkikker is in Dalfsen een schaarse soort en komt in een natuurgebied in het landschap van de jonge heideontginningen voor en in poelen in de landschapstypes Vecht en uiterwaarden en bos- en landgoederenlandschap. De heikikker komt alleen in een natuurgebied in het landschap van de jonge heideontginningen voor.

Het resultaat van veldwerk samen met de verwerking van de gegevens van de soorten is een kaart met leefgebieden en wettelijk beschermde soorten. Zie bijlage B.

Vissen

Van de soortgroep vissen zijn 28 soorten waargenomen, waarvan ook enkele zeldzame soorten. Dit is 28% van de Nederlandse soorten. De kleine modderkruiper is een algemeen in Nederland voorkomende soort en is 67 keer waargenomen deze soort is niet beschermd. De zeldzame grote modderkruiper (27) is wel beschermd en heeft baat bij natuurlijke dynamiek, water met veel waterplanten, een dikke modderlaag en overleeft af en toe droogvallen van watergangen en poelen. Door intensief beheer van watergangen zijn deze condities op niet veel plekken te vinden. Deze vis komt vooral voor in het landschapstype Vecht en uiterwaarden maar ook in het agrarische landschapstype en landschap van de jonge heideontginningen. Sinds een paar jaar komt de kwabaal weer in de Vecht voor. Een aanwijzing dat het water schoner wordt en dat het aanleggen van vistrappen zinvol is. De alver komt voor in grote langzaam stromende rivieren en kanalen en is vrij zeldzaam maar niet beschermd. De soort is 5 keer waargenomen.

Dagvlinders

In Dalfsen leven 34 soorten dagvlinders waarvan vier beschermde, namelijk de grote weerschijnvlinder, gentiaanblauwtje, aardbeivlinder en zilveren maan. Bij de waarnemingen van dagvlinders spant het zeer algemene bruin zandoogje de kroon. Deze soort is 1129 keer waargenomen. Vlinders zijn vaak afhankelijk van een beperkte groep planten, de waardplanten. De meeste dagvlinders zijn afhankelijk van kruiden- en bloemrijke gebieden. Deze zijn door intensief beheer van landbouwgebieden en bermen in de afgelopen decennia in areaal sterk verminderd.

Het oranjetipje (240) is een algemeen voorkomende soort. Zij houdt van beschutte plaatsen in vochtige hooilanden en zonnige ruigten in bosranden waar de waardplant groeit bijvoorbeeld pinksterbloem en look-zonder-look. Het gentiaanblauwtje (221 waarnemingen) is kenmerkend voor vochtige heide en blauwgraslanden en is een zeldzame en beschermde soort. Zij is helemaal afhankelijk van de klokjesgentiaan en heeft haar leefgebied in natuurterreinen in het landschap van de jonge heideontginningen en in het bos- en landgoederenlandschap. De zilveren maan (706) en de aardbeivlinder zijn zeldzame standvlinders en komen vooral voor in het veenweidegebied. Het is daarom extra bijzonder dat deze soort zo vaak waargenomen is. Zij heeft haar leefgebied in een natuurterrein in het landschap van de jonge heideontginningen. Het geelsprietdikkopje is uit Dalfsen verdwenen maar de beschermde grote weerschijnvlinder is een nieuwkomer in Dalfsen.

De beschermde sleedoorpage komt sinds decennia niet meer voor in Dalfsen.

Nachtvlinders

Opvallend is het grote aantal waarnemingen van nachtvlinders. Hier zijn geen beschermde soorten bij. Van de meeste soorten zijn maar weinig waarnemingen behalve de gamma-uil en het muntvlindertje deze zijn respectievelijk 102 en 68 keer waargenomen. De gamma-uil is een zeer algemene trekvlinder die vanuit het Middellandse Zeegebied naar Nederland trekt. Deze veelheid aan waarnemingen kan verklaard worden door het actieve tellen van nachtvlinders door een inwoner van Dalfsen, die er zijn levenswerk van heeft gemaakt.

Libellen

Libellen zijn afhankelijk van water voor het opgroeien van hun larven. De aanwezigheid van diverse libellen wijst op wateren met een goede waterkwaliteit in de gemeente. In Dalfsen leven maar liefst 46 soorten libellen. Voor landelijke begrippen is dit een hoog aantal. Dit komt door de aanwezigheid van verschillende watertypen. Zo komen in de door regenwater gevoede poelen in het bos- en landgoederenlandschap de venwitsnuitlibel en tengere pantserjuffer voor. En in het zeer voedselrijke en zuurstofrijke landbouwwateren van de Vecht en Marswetering leven de weidebeekjuffer en de beschermde beekrombout. De landelijk zeldzame bandheidlibel en bruine korenbout zijn in Dalfsen algemeen. Deze kunnen overal in Dalfsen worden gezien.

Sprinkhanen en krekels

In Dalfsen zijn 20 soorten sprinkhanen en krekels waargenomen. Hiervan is geen enkele beschermd. De Moerassprinkhaan is 643 keer waargenomen, een in Nederland bijzondere maar toenemende soort. De zeldzame zompsprinkhaan komt in een natuurgebied in het landschapstype Essenlandschap voor.

Overige insecten

In deze categorie vallen alle overige waargenomen insecten. Hoewel insecten redelijk veel kennis behoeven om op naam gebracht te kunnen worden zijn er 326 soorten gesignaleerd met een totaal van 2698 waarnemingen. De waarnemingen van in de Wnb beschermde soorten zijn opgenomen in bijlage B4. Daarbij dient opgemerkt te worden dat relatief weinig insecten soorten als beschermde soort zijn bestempeld. Dit zegt echter niets over het grote belang van deze soortgroep voor de biodiversiteit in brede zin.

Insecten als zweefvliegen, wilde bijen en hommels zijn belangrijke bestuivers en alle insecten staan op het menu van hogere soorten zoals vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en libellen. Een gezonde insectenstand is daarom medebepalend voor de totale biodiversiteit.

Insecten zijn in hoge mate afhankelijk van het voorkomen van inheemse planten en specifieke omstandigheden (vegetatie en abiotisch omstandigheden). Een deel van de soorten zijn geheel afhankelijk van een specifieke plantensoort. Een voorbeeld binnen Dalfsen is het gentiaanblauwtje die de klokjesgentiaan als waardplant gebruikt.

2.3.3 Inheemse flora - uitgelicht

Hogere planten

In de gemeente Dalfsen zijn 749 vaatplanten aangetroffen waarvan er één beschermd is, namelijk de dennenorthis. Deze noordelijke soort (Scandinavië) komt op één groeiplaats voor in de naaldbossen in het bos- en landgoederenlandschap. Verder komen in Dalfsen zeldzame soorten voor zoals de draadrus op de ijsbaan, de moeraswolfsklauw op de oever van een poel die eigendom is van de gemeente en parnassia en pilvaren in een retentiebak in Nieuwleusen. Ook de door regenwater gevoede wadi's in de kernen hebben een bijzonder flora. In een aantal daarvan groeien namelijk orchideeën. In de natuurgebieden groeien de klokjesgentiaan en de kleine zonnedauw. Al deze soorten hebben uitersten in groeiplaats eisen, van voedselrijk tot voedselarm, van droog tot nat en van zure tot basische bodem. Door de grote variatie en uitersten in milieuomstandigheden groeien in Dalfsen veel soorten planten. Het gaat om bijna 50% van de Nederlandse soortenlijst.

Duurzaam behoud van deze plantensoorten zal de grootste uitdaging vormen voor de gemeente en betrokken partners. De karakteristieke plantensoorten van het Vechtdal ronde zonnedauw, steenanjer en tripmadam zijn bijna verdwenen. De oorzaak is veelal het intensieve beheer van bermen en landbouwgebieden. Ook is de toename van voedselrijk water een oorzaak.

Mossen

In Dalfsen zijn 128 soorten mossen waargenomen. Hier zijn geen beschermde soorten bij. Het zijn soorten, die net zoals planten een specifieke groeiplaats verlangen. Het bosschoffelmos groeit op een vochtige plek in het bos en de grijze bisschopsmuts op een droge plek op een rivierduin. Deze soortengroep is onvoldoende onderzocht. De verwachting is dat meer dan 20% van de Nederlandse soorten hier groeien.

Korstmossen

In Dalfsen komen meer dan 225 soorten korstmossen voor. Het gaat daarbij maar liefst om 37% van de soorten die in Nederland zijn vastgesteld. Een groot aantal voor een gemeente. Dit zijn vooral stikstofminnende soorten zoals het groot dooiermos en heksenvingermos. Het zijn soorten die vooral in het landschap van de jonge heideontginningen groeien. Maar ook soorten die een stikstofarme lucht verlangen zoals de zeer zeldzame dennenmos, beukenknikker en vals boomspijkertje. Deze zeldzame soorten komen in de landschapstype bos- en landgoederenlandschap voor. De bossen vangen een groot gedeelte van de stikstof af en hierdoor kunnen kritische korstmos soorten hier leven. Voor de beukenknikker geldt dat het gaat om een zogenaamde 'oud bos indicator'. Deze soorten worden wereldwijd gebruikt om zeer oude (oer)bossen op te sporen en daarmee oorspronkelijk genenmateriaal.

Schimmels

Sinds 2017 zijn 768 waarnemingen van schimmels (paddenstoelen) geregistreerd. Het betrof 201 verschillende soorten waarvan er 11 op de rode lijst staan.

2.3.4 Invasieve soorten (exoten)

In de gemeente Dalfsen komen 27 invasieve exoten voor. Soorten die door de mens zijn ingevoerd en hier niet van oorsprong leven. Deze kunnen een bedreiging vormen voor de inheemse fauna of flora door verdringing en het ongeschikt maken van habitats. De watercrassula groeit in vennen of retentiebakken. Deze plant groeit als een deken op de oever en voorkomt dat andere planten hier kunnen groeien. Maar ook leeft hier de roodwangschildpad. Een soort die vissen- en amfibieëneieren eet. Om te zorgen dat deze soorten verdwijnen of voorkomen wordt dat ze toenemen, is een invasieve exoten beheerplan (Goutbeek Flora & Fauna, 2020) geschreven. Hierin staan de kenmerken van de soort en welke beheeractie uitgevoerd moet worden om de soort te vernietigen of om te zorgen dat de soort niet toeneemt.

3 VOORTGANG GROENSTRUCTUURPLAN (GSP)

3.1 Samenvatting GSP 2013-2017

In de gemeente Dalfsen zijn in de komende jaren op gebied van de openbare ruimte veel ontwikkelingen te verwachten. Denk hierbij aan de wateropgave, duurzaamheid, maar ook ontwikkelingen op gebied van ruimtelijke ordening. Groen speelt hierin nu vaak een ondergeschikte rol en dat terwijl de identiteit van de kernen sterk wordt bepaald door de aanwezigheid van bomen, beplanting en ander groen. Het is daarom van essentieel belang dat vastgelegd wordt welk groen behouden moet blijven, op welke plaatsen groen mist en waar dus versterking plaats moet vinden. Dit is de belangrijkste aanleiding voor het opstellen van Groenstructuurplan gemeente Dalfsen voor de periode 2013-2017.

Met het groenstructuurplan (GSP 2013-2017) heeft de gemeente een concreet plan waarmee de kwaliteiten van de groene openbare ruimte in de vijf woonkernen gewaarborgd en versterkt kunnen worden. De toekomstvisie voor het direct aangrenzende buitengebied en de gewenste duurzame groenstructuur per kern vormen belangrijke kaders voor verdere ontwikkeling van de huidige groenstructuur.

Het GSP 2013-2017 heeft geen juridische status, maar met het vaststellen van de inhoud van het plan legt het gemeentebestuur de visie met betrekking tot het openbaar groen in de kernen voor een periode van 5 jaar vast. Het GSP 2013-2017 vormt een inhoudelijk sturingskader voor de ontwikkelingen in de kernen wanneer het groen aangaat. Daarnaast biedt dit plan uitgangspunten voor het opstellen en toetsen van andere ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen). Verder worden in dit GSP 2013-2017 diverse voorstellen gedaan om de groenstructuur te ontwikkelen en te versterken. Deze voorstellen zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma. Hierin worden de projectvoorstellen voor de ontwikkeling, bescherming en het beheer van het groen en afspraken over de uitvoering voor de komende 5 jaar beschreven. De afspraken hebben betrekking op de vraag wie, wat, wanneer gaat doen, de projectkosten en hoe de projecten gefinancierd gaan worden. Het is daarbij belangrijk dat het ontwikkelen van een visie op groen in een vroeg stadium onderdeel uitmaakt van het planproces. Hierdoor kan het groen als volwaardig ontwerpelement meegroeien met de overige planelementen.

3.2 Maatregelen per woonkern

3.2.1 Beheermaatregelen

De beheermaatregelen zijn maatregelen die vallen onder het bestaande beheerbudget. De acties bestaan uit het vervangen van openbaar groen of boombeplantingen en het maken van beheer of onderhoudsplannen. Het om. Hoewel het maken van een eenduidig beheerplan voor parken en een beheerplan of visie voor industrieterreinen al langer gewenst is, zijn deze actiepunten nog niet volledig uitgevoerd.

In onderstaande analyse is per woonkern aangegeven hoeveel actiepunten zijn uitgevoerd op het vlak van beheermaatregelen. Zie verder ook bijlage C voor de details.

Woonkern	Gerealiseerd	Deels gerealiseerd	Niet gerealiseerd
Dalfsen	5	1	3
Lemelerveld	1	0	0
Hoonhorst	-	-	-
Nieuwleusen	1	5	0
Oudleusen	-	-	-
TOTAAL	7	6	3

De gemeente Dalfsen heeft recentelijk verschillende definities opgesteld om te zorgen voor uniformiteit tussen alle vakdisciplines. Er wordt nu gesproken over onderhoud, groot onderhoud, vervanging en ontwikkeling (herinrichting/nieuwe aanleg). Onderhoud en groot onderhoud wordt door de buitendienst beheert waarvoor we een beeldkwaliteit moet worden vastgesteld. Het budget voor GSP 2013-2017 vervangingen, ontwikkelingen en plannen, heet groot onderhoud. Het budget voor dagelijks en groot onderhoud heet openbaar groen. **Het advies van Antea naar aanleiding van deze exercitie is dat vervanging voor groen voor lange termijn in beeld gebracht moet worden om enerzijds een goed beeld te krijgen van de financiële waarde/omvang en anderzijds om goed te kunnen gaan plannen en integraal te kunnen gaan werken. Daarnaast dienen beheerplannen opgesteld te worden.**

3.2.2 Thematische projecten

Met thematische projecten worden omvormingen bedoeld die voort zijn gekomen uit bezuinigingen. Om kosten in het beheer te besparen is in 2012 gestart met het omvormen van beplanting naar gras. Deze acties zijn niet allemaal uitgevoerd met name omdat het niet altijd logisch was en soms juist duurder in beheer (kleine oppervlakten, niet op de route van de maaironde). De afgelopen 5 jaar zijn daarom alleen die omvormingen uitgevoerd die goed in te passen waren. Zie onderstaande tabel voor de status van deze projecten per woonkern. Zie verder ook bijlage C voor nadere informatie.

Woonkern	Gerealiseerd	Deels gerealiseerd	Niet gerealiseerd
Dalfsen	5	0	3
Lemelerveld	1	0	1
Hoonhorst	-	-	-
Nieuwleusen	16	1	2
Oudleusen	3	0	0
TOTAAL	25	1	6

Bij de thematische projecten is het advies om het omvormen van beplanting naar gras te stoppen in verband met behoud van de huidige biodiversiteit.

3.2.3 Verbetervoorstellen

De verbetervoorstellen zijn wensen en ambities die minder makkelijk in een meerjarenplanning zijn te vangen. De noodzakelijke maatregelen zijn vaak afhankelijk van reconstructies en worden dan integraal opgepakt, bijvoorbeeld samen met reconstructies of grote civiele (onderhouds)werken. Groen is daar vaak niet leidend in. Zie onderstaande tabel voor de status van deze maatregelen per woonkern. Zie verder ook bijlage C voor de nadere analyse.

Woonkern	Gerealiseerd	Deels gerealiseerd	Niet gerealiseerd
Dalfsen	9	5	25
Lemelerveld	10	2	6
Hoonhorst	5	0	2
Nieuwleusen	21	10	1
Oudleusen	4	1	3
TOTAAL	49	18	37

Het advies is om de nog niet gerealiseerde verbetervoorstellen tegen het licht te houden vanuit de wenselijkheid voor de biodiversiteit. Hiermee kan de gemeente komen met een nieuwe prioritering. In dit kader dient ook afgewogen te worden of het zinvol is om de maatregelen integraal op te pakken of juist sectoraal. Daarbij dient bedacht te worden dat integrale maatregelen tijdrovender zijn en juist vaak de reden om het uit te stellen.

3.3 Huidige beleid in relatie tot biodiversiteit

3.3.1 Boombeleid

Wat betreft nog uit te voeren beleid is het boombeleid het meest in het oog springend. Boombeleid omvat beheer, veiligheid en instandhouding. Er is op een aantal beleidsonderdelen een start gemaakt met de uitvoering van de in het Groenstructuurplan vastgestelde acties. **Het is sowieso gebruikelijk om de Waardevollebomenlijst regelmatig te herzien, onder andere naar aanleiding van verkoop of aankoop van grond door de gemeente.**

Voor de biodiversiteit is het belangrijk dat waardevolle bomen worden beschermd. Het ligt voor de hand om dit straks te regelen in de Omgevingsvisie en -plan. Ook vanuit de Wet natuurbescherming kunnen ook andere bomen indirect beschermd zijn. Dat is het geval als de bomen worden gebruikt als verblijfplaats door boombewonende vleermuizen of vogels met jaarrond beschermde nesten. Bomenlanen kunnen daarnaast in gebruik zijn als vliegroute voor vleermuizen en ook daarmee beschermd zijn. **Nadere ecologische waardering van bomen is daarom zinvol. Dat geldt ook voor het uitwerken van een compensatieregel waarbij behoud altijd voorgaat op het herplanten. Hier kunnen ook financiële prikkels in worden verwerkt.**

3.3.2 Afstoten en behoud openbaar snippergroen

Dit project is nagenoeg afgerond. Er is beleid opgesteld waarin afspraken over de koop van stukken openbaargroen zijn opgenomen. De huurovereenkomsten zijn vernieuwd en er zijn kaarten gemaakt waarin het openbaar groen dat afgestoten wordt is opgenomen.

Wanneer de gemeente groen afstoot verliest zij daarover grip. Het groen kan veranderen in verharding, een nadelige maatregel voor de biodiversiteit. Dit vormt dan ook een aandachtspunt voor de gemeente. **Vanuit biodiversiteit is het advies om geen groen af te stoten zonder voorwaarden tenzij het geen enkele ecologische functie. Dit vraagt om nadere regelgeving vanuit de gemeente.**

Verder kan vermeld worden dat de gemeente is aangesloten bij de 'Operatie steenbreek'. Hiermee worden particulieren gestimuleerd om stenen te vervangen voor tuingroen. Vanuit oogpunt van biodiversiteit kan deze regelgeving ook generiek worden toegepast als gemeentelijke beleidsregel voor nieuwbouw.

3.3.3 Speelbeleid

Kan hier nog een bevinding of conclusie aangehangen worden dat biodiversiteit wel onderdeel kan uitmaken van het speelplan, maar dat voor het speelbeleid omdat het over meer gaat dan alleen groen apart beleid ontwikkeld moet worden?

In het huidige GSP 2013-2017 staat een visie voor de komende 20 jaar. Dit is vervolgens uitgewerkt in een beleidsplan met daarbij behorend beheerplan. Het beheerplan is in 2019 geactualiseerd en vastgesteld door het college. De speelruimte wordt de komende vier jaar conform het beheerplan Spelen (2019-2023) beheerd en onderhouden. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd.

Het speelbeleid krijgt straks naar alle waarschijnlijkheid een plek in een programma onder de Omgevingswet. Het thema ontmoeten, gezondheid en bewegen uit de Kadernotitie Omgevingsvisie biedt hier ruimte voor. Het beleid en de ambities worden in de omgevingsvisie opgenomen en de uitwerking van het beleid in een programma.

Het bevorderen van biodiversiteit kan een onderdeel uitmaken van het speelplan. Speeltuinen bevinden zich namelijk vaak in of bij openbaar groen. De beplanting kan dus ook een biodivers en educatief doel hebben. Het gaat daarbij vooral om het bevorderen van de natuurbewustzijn, bijvoorbeeld door natuurspeelplaatsen en bijenhôtels. Daarmee is er vooral een indirecte link met biodiversiteit.

3.3.4 Hondenbeleid

In 2017 is de notitie Hondenbeleid in de kernen (2017-2020) vastgesteld. Deze is inmiddels aan actualisatie toe. Dit jaar nog wordt er een evaluatie en actualisatie uitgevoerd van het huidige beleid per woonkern. (planning oktober vaststelling door gemeenteraad). Deze evaluatie maakt deel uit van de uitgangspunten voor het actualiseren van het hondenbeleid.

Biodiversiteit en losloopgebieden voor honden staan op gespannen voet met elkaar. Het gaat daarbij niet om het hondenpoep probleem, want er geldt een opruimplicht. Het gaat wel om de verstoring van dieren, zoals reptielen en zoogdieren. **Natuurgebieden en zones die een belangrijke ecologische functie en natuurwaarde hebben zullen dan ook niet gebruikt moeten worden voor deze functie.**

3.3.5 Beheerplannen parken en industriegebieden

Uit de gesprekken met ambtenaren kwam naar voren dat er voor alle industriegebieden het opstellen van beheerplannen en visies gewenst zijn, maar niet altijd op de actielijst staan. Alleen de Grift is opgenomen als actie. Bij industriegebieden is vaak winst te behalen voor biodiversiteit. Hierdoor is het nog beter om samen met de eigenaren van bedrijven plannen en afspraken te maken over beheer en onderhoud met het doel biodiversiteit te vergroten.

Ook parken bieden goede kans om biodiversiteit te vergroten wanneer beheer en onderhoud vanuit het oogpunt van biodiversiteit wordt opgepakt. Door hiervoor heldere beheerplannen te maken kunnen doelen gesteld en bereikt worden. Een helder beheerplan schept duidelijkheid naar zowel bewoners als beheerders.

3.3.6 Groen beheerplan

Eind 2019 heeft het college besloten om nu geen nieuw groenbeheerplan op te stellen, maar een nieuw integraal beleidsplan beheer openbare ruimte en daarbij beheerplannen voor de diverse vakdisciplines. In 2020 wordt hiervoor een startnotitie IBOR geschreven en in 2021 wordt het nieuwe beleidsplan opgesteld. Ten behoeve van dit IBOR wordt ook de vervangingsopgave in beeld gebracht voor alle vakdisciplines, waaronder ook groen.

Het advies is om diverse groentypen onder de loep te nemen vanuit de kansen voor biodiversiteit en de eventuele nut en noodzaak van ecologisch beheer. Het resultaat dient te zijn dat dit wordt vertaald naar algemene beheerlijnen waarbij specifiek rekening wordt gehouden met kritische en beschermde soorten. Voor de laatste categorie kan gebruik worden gemaakt van informatie uit landelijke gedragscodes Wnb.

3.3.7 Overige actiepunten

Beleid invasieve exoten

Net als alle gemeenten in Nederland heeft Dalfsen het steeds drukker om invasieve soorten te bestrijden. Denk daarbij aan de japanse duizendknoop die nauwelijks te verwijderen is. Voor alle invasieve exoten geldt dat voorkomen beter is dan genezen. De gemeente probeert dit beleid te vertalen naar concrete beheermaatregelen. In de toekomstige beheerplannen zal dit dan ook een prominent onderdeel worden. Vanuit biodiversiteit is dit ook een belangrijk item. Veel inheemse soorten worden verdrongen. Daarnaast kunnen bijzondere vegetatietypen – met bijzondere diersoorten – verdwijnen doordat ze overwoekerd raken, bijvoorbeeld door de genoemde japanse duizendknoop. **Advies is om een beheerplan invasieve exoten op te stellen. En dit mag dan ook terug komen in hoofdstuk conclusies**

Aanhaken bij TEEB

TEEB gebruikt een denkmodel dat helpt ecosystemendiensten in beeld te brengen en mee te nemen in de besluitvorming. Herkennen, waarderen en verzilveren van de waarde van natuur zijn hierbij sleutelbegrippen². Het past vooral bij een grote stad en minder in een landelijke gemeente als Dalfsen.

Dit is verder niet meer opgepakt. Ook al is deze tool wel al verder ontwikkeld inmiddels betreft het vooral projecten in grote stedelijke gebieden. Advies is om van deze en andere tools geïnformeerd te blijven zodat op momenten dat het past in de besluitvorming gebruik van kan worden gemaakt. De kosten dienen wel tegen de baten afgewogen te worden.

Duurzaamheid

In het beheer zijn deels de doelen voor duurzaamheid behaald. Advies is om in het groenbeleid duidelijke duurzaamheidsdoelen op nemen die haalbaar zijn in samenhang met het duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Biodiversiteit past in het rijtje van de criteria en kan vergroot worden door bijvoorbeeld het

² Bron: <https://themasites.pbl.nl/natuurlijk-kapitaal-nederland/over-natuurlijk-kapitaal-nederland/teeb>

gebruik van machines en voertuigen door de buitendienst te verminderen. Daarnaast is duurzaam behoud van natuurwaarden een eigen thema. Dit vraagt om duurzaam ecologisch beheer, zoals gefaseerd maaibeheer. **Advies is om duurzaamheid onderdeel laten uitmaken van nieuw op te stellen groenbeleid.**

Entente florale

Deze nationale groencompetitie heeft Dalfsen in 2013 gewonnen. Daaropvolgend heeft de gemeente in 2016 Goud binnengesleept op Europees niveau. Meerdere gemeenten wonnen daarbij goud. Maar Dalfsen heeft de hoofdprijs in de wacht gesleept met de prijs voor de hoogste biodiversiteit. In deze competitie werd Dalfsen beoordeeld op allerlei punten; van het onderhoud van het openbaar groen, recreatie, toerisme tot aan burgerparticipatie. De samenhang met biodiversiteit hierin is groot, blijven streven naar dit niveau komt automatisch de biodiversiteit ten goede. Weer deelnemen aan de competitie heeft veel voeten in de aarde voor wat betreft financiën en capaciteit van ambtenaren. Daarbij kan worden afgevraagd of deze investering wenselijk is.

3.4 Beoordeling nieuwe beleidsthema's

3.4.1 Biodiversiteit

De gemeente heeft meerdere knoppen om de biodiversiteit te behouden en vergroten. Denk daarbij aan de kwaliteit van water en bodem, het realiseren van ecologische verbindingen, ecologische beheer van groen, uitbreiden van het groenareaal (met natuurfunctie), variëren in de inrichting van gebieden, het bevorderen van natuurinclusief bouwen en soortgerichte maatregelen. Het advies is om het GSP 2013-2017 vanuit deze bril te toetsen en aan te vullen. Hieronder wordt het huidige beleid in algemene termen tegen het licht gehouden.

Er is geen duidelijk standpunt ingenomen om behoud en vergroting van biodiversiteit te bevorderen bij het bepalen van de functies voor de groenstructuur. De beeldkwaliteit biedt wel ruimte voor differentiatie in beheer wanneer het om 'natuurgericht beheer' gaat. De naam doet vermoeden dat de natuur hier de boventoon voert maar wat er precies onder wordt verstaan staat niet in het GSP 2013-2017.

Een gezonde bodem en weerbare beplanting is alleen te realiseren wanneer er ecologisch beheerd wordt en de bodem bedekt blijft. Onkruid verwijderen of het verwijderen van blad en organische materiaal is op zich al een handeling die de bodemkwaliteit niet ten goede komt. Waar de bodem kaal is, is zij gevoelig voor uitdroging en verwerking.

De overige categorieën van de groenstructuur wordt beheerd op beeldkwaliteit. Dit biedt op dit moment weinig ruimte om in te spelen op natuurlijke processen. Biodiversiteit kan hierdoor onder druk komen te staan omdat het geen ruimte biedt voor spontane groei van soorten en bijsturing in plaats van sturing zoals bij de traditionele aanpak. Een positieve ontwikkeling is wel dat nu geheel geen gebruik gemaakt wordt van schadelijke bestrijdingsmiddelen.

De bezuinigingsmaatregelen waarbij beplanting omgevormd werd naar gras heeft ertoe geleid dat er een verarming in diversiteit van beplantingen is ontstaan. Daarmee heeft het een negatief effect gehad op de biodiversiteit. **Het advies is om inrichting en beheer van groen aan te passen aan reeds aanwezige soorten.** Bijvoorbeeld in Nieuwleusen staan in een extensief beheerde berm/oever orchideeën. Een ernaast gelegen deel wordt intensief beheerd met als resultaat dat orchideeën ontbreken. Door ook hier extensief te gaan beheren komen hier ook mogelijk orchideeën.

De onderverdeling van de groenstructuur in de huidige groentypes is geen toevoeging aan het behoud van biodiversiteit. Al het groen is belangrijk, dus ook buurtgroen. Het is echter wel wenselijk vanuit oogpunt van biodiversiteit om groentypen op ecologische gronden in te delen. Zo kan worden gekozen voor een indeling op landschapstypen waarbij de functie voor specifieke soortgroepen worden aangegeven (zoals een verbindingsfunctie). De inrichting en het beheer kan hier dan doelgericht – vanuit kosten baten analyse – op worden bijgesteld. **Dit vraagt om een ecologisch beheerplan op gemeentelijk niveau.**

Voor biodivers openbaar groen is beeld gestuurd beheer – via beeldkwaliteitsplan (IBOR) - lastig te combineren met ecologisch beheer waarbij rekening gehouden wordt met leefgebied voor insecten, bodemkwaliteit en diversiteit. Met biodiversiteit als doel zullen traditionele gemeentelijke beplantingen plaats

maken voor een inrichting waar ecologische doelen leidend zijn. Bestekken moeten hierop aangepast worden.

3.4.2 Verbinding groen binnen en buiten woonkernen

De groenstructuur verbindt natuurgebieden en buitengebied met de woonkern. Aanvliegroute hierbij is robuust groen, dus geen ijle lijnen (zoals aangegeven op de groen structuurkaart). Zo zijn kwijnende bomen in verharding minder waardevol dan bomen in een groenvak van formaat. Dit heeft voordelen voor de beplanting die elkaar steunt, koelte geeft en zorgt voor balans. Een variatie van soorten en structuur die interessant is voor insecten en vogels en zo minder vatbaar is voor plagen en invloed van de extremen van het klimaat. Een robuuste verbinding vormt een aaneengesloten leefgebied en vormt daarmee per definitie een meer effectieve verbinding voor versnipperingsgevoelige soorten. De ideale situatie is een opbouw van een natuurlijke bosrand in de vorm van mantel- en zoomvegetatie. **Het is wenselijk om op basis van natuurkernen en stapstenen een netwerkanalyse uit te voeren voor de gemeente waar dergelijke robuuste verbindingen noodzakelijk zijn om populaties te behouden. Dit sluit aan op het voorstel voor een ecologisch beheerplan op gemeentelijk niveau.**

Bij de verbinding van buitengebied en woonkern bieden de landschapstypen uit het LOP houvast voor wat betreft het stellen van doelen voor soorten beplanting en dieren. De structuren worden niet alleen door boombeplantingen langs wegen maar ook door natuurlijke stapstenen verbonden. Zichtlijnen zijn hier van belang en de functies van groen voor bijvoorbeeld luwte worden per locatie bepaald. Inheemse soorten zijn in de verbinding tussen landelijk gebied en woonkern belangrijk.

De huidige aanpak van de groenstructuur biedt bescherming voor de hoofd- en nevenstructuren. In de nieuwe groenstructuurkaart is buurtgroen net zo belangrijk het maakt onderdeel uit van de groenstructuur die bescherming biedt.

Het is belangrijk om naast laan en wegbeplantingen meer robuuste groenvakken te creëren. Bij nieuwbouw van wijken is het wenselijk om op basis van aanwezige waarden een groentoets uit te voeren. Welke soorten komen ervoor in het gebied, welke potenties kent het gebied en hoe kunnen we deze soorten behouden. Nieuwbouwwijken kunnen op die manier Natuurinclusief ingepast worden. Doel is een gebiedseigen vergroting van de biodiversiteit.

Inmiddels is een aantal wijken gebouwd. De groenstructuur van deze wijken is in de planvorming meegenomen en grotendeels gerealiseerd, deze zijn toegevoegd aan de groenstructuurkaarten van 2013 – 2017.

3.4.3 Klimaatveranderingen

Om in te spelen op klimaatverandering moeten we rekening houden met extremen; hitte en perioden van droogte afgewisseld van met hevige neerslag. Ook de verspreiding van plaagsoorten zoals bijvoorbeeld de eikenprocessierups is een gevolg van de verplaatsing van het zuidelijke verspreidingsgebied van de soort. Om deze veranderingen het hoofd te bieden is robuust groen wat divers is in soorten en structuur van belang zo kunnen risico's die monoculturen met zich meebrengen beter opgevangen worden. Bodem en bodemgesteldheid speelt ook een rol het watervasthoudend vermogen van de bodem is van belang voor de opvang van stortbuien, maar ook voor het bufferen van droge perioden. Hierbij is het wenselijk om samen te werken met het waterschap, ook uit oogpunt van subsidies.

De verschillende categorisering van groenstructuur typen heeft het risico dat het groen buiten de hoofdgroenstructuur minder beschermd wordt. Wat betreft klimaatbuffer is het dus niet nodig en zelfs onwenselijk om de verschillende functies te onderscheiden. Al het groen in de woonkernen is nodig voor het vasthouden van water en verkoeling.

Het afstoten van openbaar groen (buurtgroen) is in dit kader een risico en kan beter vermeden worden. De garantie dat groen ook groen blijft is er niet, zeker omdat bewoners graag hun tuin verharderen. **Grip op groen verval, afstoten van snippergroen moet daarom tot een minimum beperkt blijven. Zeker als het nu al een natuurfunctie heeft. Het is dan ook wenselijk om hiertoe een groencompensatieregeling uit te werken met een afwegingskader en voorwaarden stelsel vanuit de gemeente. Daarbij kan gedacht worden aan de voorwaarde dat groen blijft.**

3.4.4 Energietransitie

Bij de uitgangspunten van de groenstructuur wordt onvoldoende rekening gehouden met de maatregelen die getroffen worden in het kader van de energietransitie. Zo kan bijvoorbeeld bij de keuze van boomsoorten en de inrichting rekening gehouden worden lichtinval voor bijvoorbeeld zonnepanelen. Een strategische keuze van boomsoorten kan voorkomen dat er conflicten ontstaan tussen bewoners die zonnepanelen willen plaatsen en in bomen een bedreiging voor het rendement zien. Dit geldt ook voor de lagere windmolens die regelmatig als alternatief voor de horizon bepalende windturbines gebruikt worden aan de randen van dorpen. Ook hierbij kan goede inpassing in de groenstructuur door boomkeuze en positie gerealiseerd worden. Met windmolens is er het risico dat vleermuizen en vogels geraakt worden onderzoeksresultaten zijn nog niet sluitend.

Het is nodig om duidelijker standpunten in te nemen over de positie van bomen in relatie tot zonnepanelen en windmolens. Wat weegt zwaarder, energie besparing of de ecosysteembaten van bomen zoals verkoeling, wateropname, zuurstofproductie, leefruimte voor allerlei soorten (van mossen tot vogels en insecten) etc. De gemeente maakt hierbij al gebruik van provinciale beleidsregels. Het komt er kortweg op neer, dat mensen die duurzaamheidsmaatregelen nemen zich moeten aanpassen aan bestaande groen/bomen. De gemeente heeft dit standpunt al ingenomen. Namelijk als de bomen er eerder waren dan hebben de bomen voorrang. Bij de nieuwe aanleg van duurzaamheidsmaatregelen en het naderhand aanplanten van bomen zal de als gemeente in eerste instantie rekening houden met de betreffende duurzaamheidsfunctie.

Grootschalige verduurzaming van huizen (isolatie) kan ertoe leiden dat er minder plek is voor gebouw bewonende soorten zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Wanneer ter compensatie Natuurinclusief gebouwd of gerenoveerd stimuleert ook een groene woonomgeving. Het succes van de natuurinclusieve bouw maatregelen is namelijk ook afhankelijk van een waardevol leefgebied voor deze soorten. Dat neemt niet weg dat dit soort ontwikkelingen niet ten koste mag gaan van het huidige ecologische netwerk. Andersom kan het ook een kans zijn om knelpunten in de ecologische infrastructuur op te lossen, al of niet als compensatie van natuur en groen dat verloren gaat.

De verschillende maatregelen hebben invloed op natuur en de (groene) buitenruimte maar niet altijd op het groen binnen de reikwijdte van het groenstructuurplan. Zonnevelden en windmolens bevinden zich vooral in het buitengebied. Hier kan wel grote winst behaald worden wanneer de locatie bepaald wordt door gebruik te maken van gegevens van aanwezige soorten. Een bekend weidevogelgebied zou verlies zijn om als zonneveld locatie aan te wijzen, vogels (en ook andere soorten) wennen maar moeilijk aan een nieuwe locatie. Anderzijds kunnen zonnevelden die op een natuur inclusieve wijze ontworpen zijn ook een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Dit geldt ook voor kleinere voorzieningen zoals laadpalen voor auto's en transformatorhuisjes die in de nabije toekomst steeds meer worden geplaatst in het openbare gebied.

4 KANSEN BIODIVERSITEIT

4.1 Gesignaleerde kansen

4.1.1 Werksessie ambtenaren

Er zijn kansen gesignaleerd voor beheer van de openbare ruimte, ruimtelijke ordening (verbinden van natuurgebieden) maar ook voor natuurinclusiviteit in de brede betekenis van het woord. Natuurinclusief; bouwen, openbare ruimte, spelen, sporten, werken enzovoort met een bijdrage aan natuurlijke waarden. Aanhaken aan bestaand beleid zoals de gebiedsverdeling uit het LOP.

Fysieke kansen zoals tijdelijke natuur, bijvoorbeeld op vrijgekomen landbouwgrond en het realiseren van extra zijarmen bij de Vecht. Positief gebruik maken van de energietransitie door bijvoorbeeld zonnevelden zo in te richten dat zij een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Maar ook vooral rekening houden met de al aanwezige natuurwaarden bij het inpassen van windmolens en zonnepanelen.

Goede informatievoorziening en communicatie vormen de spil vormt voor het creëren van draagvlak en medewerking voor maatregelen die een positieve invloed op biodiversiteit hebben, bijvoorbeeld openbaar groen dat minder strak is maar ook ruimte biedt voor wilde kruiden.

Tijdens de sessie is duidelijk geworden dat er behoefte is aan tools (gereedschappen) die ingezet kunnen worden om op verschillende niveaus een gunstige uitwerking op groen en biodiversiteit realiseren. Een greep uit de mogelijke tools die ter sprake zijn gekomen; wetgeving (Wnb, APV, bomenverordening), voorwaarden bij vergunningen en contracten, gemeentelijk beschermingsplan (soortenmanagementplan), borgen in beleid (niet alleen het groenbeleid!), NME-communicatieplan, gemeentelijke subsidies en regelingen.

Ook vindt men het belangrijk om tijdig, dus lang voordat de plannen gemaakt worden, de beschikking te hebben over relevante informatie van groen en biodiversiteit (soorten en voorkomen). Het is belangrijk om deze vraag te kunnen beantwoorden; waar moeten en kunnen we rekening mee houden wanneer we plannen maken voor ruimtelijke inrichting, beleid en beheer?

De terugkerende kernwoorden, samenwerken, vergroten van biodiversiteit (acties, kansen) en draagvlak zijn de thema's in de sessie met de externe stakeholders gebruikt om deze verder praktisch in te vullen.

4.1.2 Werksessie experts

Tijdens de themasessies hebben stakeholders van uiteenlopende organisaties gediscussieerd en ideeën uitgewisseld. Organisaties en bewoners hebben elkaar leren kennen wat een belangrijk resultaat was. In iedere sessie is naar voren gekomen dat zij elkaar willen vinden en kennis uitwisselen en bijdragen aan groen en biodiversiteit belangrijk vinden. Een goed georganiseerd beleid en een aanpak gebaseerd op goede informatie en afspraken blijkt de rode draad.

Men ziet kansen voor beheer en inrichting van de openbare ruimte en het landelijk gebied (verbinden van natuurgebieden, interessanter maken van recreatieve routes). Natuurinclusiviteit en het verbeteren van de biodiversiteit in de brede betekenis van het woord zoals natuurinclusief bouwen en inrichten van openbare ruimte, spelen, recreëren, leren is daarbij van belang. Andere voor het vergroten van de biodiversiteit die naar voren kwamen zijn tijdelijke natuur op vrijgekomen landbouwgrond, aantrekkelijker maken van de Vecht, groene schoolpleinen en kleine acties op erven en in tuinen.

Net als bij de ambtenarensessie vormt goede communicatie de spil voor het creëren van draagvlak voor maatregelen die een positieve invloed op biodiversiteit hebben. Inzetten op NME-communicatieplan, gemeentelijke subsidies en regelingen en de vindbaarheid van informatie voor iedereen. Ideeën over het opzetten van een platform van groene initiatieven, georganiseerde informatie over groene onderwerpen zodat men elkaar kan vinden, de weg naar mogelijke subsidies gewezen wordt en gebruik te maken van elkaars kennis en positieve invloed.

Tijdens de sessie is duidelijk geworden dat er behoefte is aan structuur en helder beleid om groen en biodiversiteit een plek te geven. Biodiversiteit moet daarbij een plek worden gegeven in de Omgevingswet en het beheerbeleid, maar het moet ook breder in de gemeente geborgd worden in ander beleid (en niet alleen het groenbeleid).

De middag eindigde met de vraag of er vaker een dergelijke bijeenkomst georganiseerd kan worden, om kennis uit te wisselen en contacten te verbeteren.

4.2 Benutten potenties landschappelijke zones

In 2010 is door de gemeenteraad het LOP op 15 februari 2010 vastgesteld. Dit is een gemeente dekkende sectorale visie toegespitst op de landschappelijke ontwikkeling van 8 verschillende deelgebieden in het buitengebied. In het LOP is per deelgebied een analyse van het landschap gegeven zie bijlage E.

De deelgebieden zijn:

1. Veenontginningenlandschap.
2. (Jonge) heideontginningenlandschap (noord).
3. (Jonge) heideontginningenlandschap (zuid).
4. Essenlandschap.
5. Vecht en uiterwaarden.
6. Bos- en landgoederenlandschap.
7. Kampenlandschap.
8. Broekontginningenlandschap³.

Het is opvallend hoe rijk de gemeente is aan landschapstypen. Dit is ook een goede verklaring van de huidige hoge biodiversiteit. Juist landschappelijke overgangen zijn rijk aan soorten. Het is een kans om hier meer op te sturen. Het advies is om de landschapstypenkaart te gebruiken als onderlegger om zo de actuele en potentie van soorten en biotopen weer te geven. Dit vanwege:

- Het LOP beschrijft per landschapstype de ecologie en de meest kwetsbare soorten (rode lijstsoorten) die daar voorkomen.
- De deelgebieden zijn karakteristiek voor wat betreft hun ontstaansgeschiedenis en geomorfologische eigenschappen en daardoor bruikbaar om karakteristieke soortgroepen die daarvan afhankelijk zijn te toetsen op hun aanwezigheid.
- Binnen de gemeentelijke organisatie worden de kaders van de landschappen gebruikt voor het toetsen van ruimtelijke ingrepen en vergunningverlening.
- De landschapsindeling biedt kansen voor de toekomstige ordening van de monitoring van soorten bijvoorbeeld door bij de landschappen passende gidssoorten.
- In het LOP zijn ook de ecologische waarden beschreven, mits geüpdatet kan dit is toekomstig groenbeleid gebruikt worden.

Zie bijlage E1 en bijbehorende tabel voor de soorten die verwacht mogen worden in de verschillende landschapszones. Een deel hiervan is overigens al aanwezig binnen de gemeentegrenzen. Het verdient aanbeveling om de huidige indicatorsoorten – bijvoorbeeld bossoorten – te projecteren op deze landschapszones om de huidige waarde en potenties beter in beeld te krijgen. Met deze analyse krijgt de gemeente een ‘kapstok’ in handen voor het versterken van de biodiversiteit.

³ Uit: Structuurvisie gemeente Dalfsen, 2011

4.3 Versterken ecologisch netwerk

4.3.1 Bebouwde kom

Woonkernen kunnen fungeren als uitbreiding van het leefgebied en een veilige haven bieden voor soorten. Het agrarische buitengebied biedt meestal onvoldoende kansen voor soorten. Door de grootschaligheid van de landschappen het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de manier van grondbewerking neemt de biodiversiteit snel af. Zie bijlage E voor de voorstellen van de te versterken ecologische verbindingen.

De woonkernen spelen dus een belangrijke rol in behoud en toename van de biodiversiteit. Met name door ecologische structuren te realiseren en door verbindingen te maken tussen woonkernen en het buitengebied. Op deze manier worden kansen gecreëerd voor de uitbreiding van leefruimte voor (beschermde) soorten. Voorwaarde voor deze verbindingen is wel dat beheer en inrichting past bij de soorten die er gebruik van zullen en kunnen gaan maken.

Om inrichting en beheer te faciliteren kan uitgegaan worden van een set criteria die per landschapstype opgesteld kan worden. De basis hiervoor is de ecologische waarde beschrijving en beschrijving van de landschappen uit het landschapsonwikkelplan (LOP) aangevuld met gegevens uit de nulmeting, deze bepaald de richting. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van soorten of de noodzaak om leefgebied en andere functies voor soorten te faciliteren is gewenst. De beplanting, bij voorkeur inheems, zal worden afgestemd op deze soorten. Het ligt daarbij voor de hand om een prioritering te hanteren vanuit het belang en functie van groen voor het voortbestaan van soorten.

Omdat er verschillende beschermde soorten afhankelijk zijn van gebouwen (o.a. huismus, gierzwaluw en vleermuizen) dienen de verbindingen ook om in een veilige route naar het buitengebied te voorzien. Deze route of groenstructuur kan gebruikt worden om te migreren en te foerageren. De groenstructuur bestaat uit verschillende biotopen, bomen, bosjes, struweel, kruidenrijke gras en ruigte. Bermen langs wegen en watergangen kunnen daarbij een belangrijke rol vervullen. Ook de aanwezigheid van water in de vorm van poelen of watergangen met natuurvriendelijke oevers vormen een complete ecologische structuur.

Bij natte verbindingen kan gebruikt gemaakt worden van bestaande structuren zoals watergangen, kanalen en de rivier. De bruikbaarheid als ecologische structuur kan verbeterd worden door natuurvriendelijke oevers, uitteedplaatsen en nevengeulen.

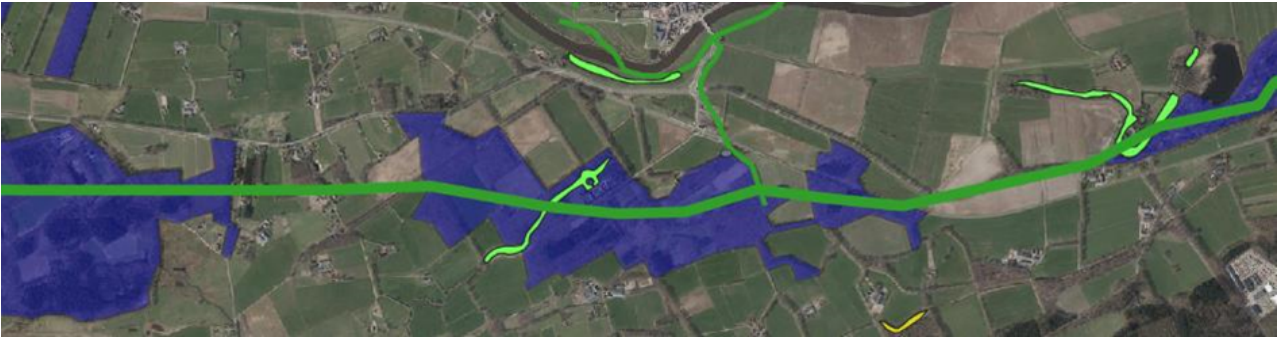
Er lopen verschillende projecten waarbij waterkwaliteitsdoelen behaald moeten worden in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook projecten met doel veiligheid of waterretentie bieden kansen om de ecologie te verbeteren. De aanleg van natuurvriendelijke oevers of nevengeulen is in samenwerking met het waterschap gestart. Het gaat daarbij om het verzachten van oevers en de aanleg van paaiplaatsen voor vissen.

De ecologische structuren op de volgende kaarten zijn schematisch weergegeven in lijnen die de richting geven. Het betekent niet dat dit automatisch lijnvormige structuren zijn. De ecologische structuren zijn tot stand gekomen door het veldwerk en de ervaring van E. Goutbeek te bundelen met de waarnemingen uit de NDFF. Op de kaart zijn de Pareltjes gebieden die nu bijzondere soorten bezitten. De gebieden hebben diverse eigenaren.

4.3.2 Buitengebied

4.3.2.1 Landgoederen verbinden

De landgoederen (kasteel Rechteren/Den Berg/Aalshorst/Mataram/De Horte) bestaan veelal uit oud loofbos water. In dit bos leven dieren die gebruik maken van de oude bomen. Veelal zitten hier holtes in die bewoond zijn door vleermuizen en de boommarter. De wateren worden gebruikt door de ringslang en de kamsalamander. Door het aan elkaar te rijgen van deze gebieden met bomen en watergangen met natuurvriendelijke oevers worden de leefgebieden van onder andere de vleermuizen, de boommarter, ringslang en kamsalamander versterkt (zie Figuur 4 en bijlagen E7 en E10).

Figuur 4 Landgoederen verbinden. Blauw zijn de landgoederen en groen zijn de verbindingen.

4.3.2.2 Bosgebieden verbinden

De bosgebieden in de gemeente Dalftsen bestaan uit naald- en loofbomen in diverse leeftijden. Hierdoor is het een leefgebied voor veel soorten. Door tussen deze gebieden bomen en heesters aan te planten, worden de leefgebieden voor veel soorten verstrekt. Vooral de aansluiting naar de bosgebieden in de gemeente Ommen is een belangrijk aandachtspunt. Zie Figuur 5 en bijlage E10.

Figuur 5 Bosgebieden met elkaar verbinden; rood verbindingen, blauw loofbos en groen naaldbos

4.3.2.3 Water en kwelzones verbinden

Marswetering

De Marswetering stroomt van oost naar west tussen de hoger gelegen landgoederenzone (kasteel Rechteren/Den Berg/Aalshorst/Mataram/De Horte) en het hoger gelegen naalboscomplex (Rechtereische veld). Door die hogere ligging ontstaat in het lagergelegen stroomgebied van de Marswetering op enkele plek een kwelgebied. Dit is vooral te zien waar de oevers of het ernaast gelegen perceel van de Marswetering zijn afgegraven. Op deze gebieden komen zeldzame flora voor als de ronde zonnedauw. Ook volgt de ringslang op zijn zoektocht naar nieuw leefgebied de Marswetering. De afgegraven gebieden in het stroomdal van de Marswetering zijn echte pareltjes (zie Figuur 6 en bijlagen E9 en E10).

Figuur 6 afgegraven gebieden in het stroomdal van de Marswetering; geel zijn de pareltjes en blauw belangrijke waterwegen

Retentiegebieden Dalfserveld

Enkele pareltjes zijn de retentiegebieden van het waterschap in het Dalfserveld. Dit zijn gebieden die voorheen agrarisch percelen waren. Door deze af te graven ontstaat een nat regelmatig overstromend maaiveld. Hierop groeiden in de pioniersfase zeldzame planten en mossen. Deze retentiebakken zijn door een watergang met elkaar verbonden. Omdat het beheer afgestemd op regelmatig kunnen overstromen, wordt het gemaaid tot op het maaiveld. Hierdoor wordt de pioniersfase opnieuw gestart. De retentiebakken worden ook regelmatig gebruikt door de otter. Door de oevers van deze watergangen natuurvriendelijk te maken, wordt de migratie van soorten als de otter geoptimaliseerd. De retentiebakken zijn door die aanwezigheid van de bijzondere flora en stapstenen voor onder andere de otter echte pareltjes. Zie figuur 7 en bijlagen E9 en E10.

Figuur 7: Retentiegebieden verbinden; geel zijn de pareltjes en blauw belangrijke waterwegen

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 Biodiversiteit op kaart gezet

Hieronder in het kort de conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het meten van de biodiversiteit en de aanknopingspunten om de biodiversiteit te versterken (kapstok).

- Door de diversiteit aan landschappen en leefgebieden biedt de gemeente ruimte aan een grote diversiteit aan soorten. Het gaat daarbij ook om een groot aandeel van de Nederlandse soorten. Bij reptielen, amfibieën, dagvlinders en libellen gaat het om meer dan de helft van de soorten.
- In de periode van januari 2015 tot en met mei 2020 zijn in de gemeente Dalfsen 2744 soorten waargenomen waarvan 184 beschermd in de Wnb.
- Er zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een volledig beeld te geven over de aanwezigheid van soorten. Het beeld is wel bruikbaar als goede indicatie. Er is ecologische kennis nodig om de gegevens te interpreteren.
- De gegevens uit de NDFF zijn niet openbaar toegankelijk. Daardoor zijn niet alle waarnemingen te gebruiken voor de meting van de huidige biodiversiteit.
- Er zijn diverse invasieve exoten aanwezig in de gemeente. Hierdoor worden inheemse planten en dieren serieus bedreigt in hun voortbestaan. De gemeente werkt aan beheersing en heeft hiervoor een beheerplan. Het is en blijft een aandachtspunt.
- Het landschapsontwikkelplan uit 2010 (LOP) geeft een goede indicatie van de ecologie en de soorten die in de verschillende landschappen voor (kunnen) komen. Het verdient aanbeveling om de huidige indicatorsoorten – bijvoorbeeld bossoorten – te projecteren op deze landschapszones om de huidige waarde en potenties beter in beeld te krijgen. Met deze analyse krijgt de gemeente een ‘kapstok’ in handen voor het versterken van de biodiversiteit (eigen ervaring Arcadis voor andere gemeenten). Om een indruk te geven van de waarde van deze analyse zijn in bijlage F kaarten opgenomen van de beek- en uiterwaardsoorten, bossoorten en soorten van agrarisch landschap. Dit kan de basis vormen voor de verdere analyse.
- Het is wenselijk om de GSP 2013-2017 (groenstructuurplan) voor de woonkernen te combineren met het LOP (landschapsonwikkelpunten) voor het buitengebied te combineren tot één plan voor groen en natuur binnen de gemeente Dalfsen.

5.2 Evaluatie Groenstructuurplan 2013-2017

Ten aanzien van het huidige groenstructuurplan 2013-2017 kan het volgende worden geconcludeerd over de voortgang en de relatie met biodiversiteit.

- Biodiversiteit heeft vanaf 2018 een hoge prioriteit gekregen in het groenstructuurplan.
- Het uitvoeringsprogramma van het groenstructuurplan, de groenvisie, is grotendeels gerealiseerd. De beheer en beleidsacties die nog niet uitgevoerd opnemen in toekomstige groenprogramma's. Waarbij verbetering van biodiversiteit het doel is.
- In de uitgangspunten van de groenstructuur, hoofdstructuur, nevenstructuur, buurtgroen, bijzonder groen en beeldkwaliteit is biodiversiteit als doel nog ondergeschikt.

Voor de toekomst worden de volgende aanbevelingen meegegeven aan de gemeente Dalfsen. Zie ook hoofdstuk 3 voor de verdere context.

- Breng de vervanging voor groen voor lange termijn in beeld.
- Stoppen met het omvormen van beplanting naar gras in verband met behoud van de huidige biodiversiteit.
- Houdt de nog niet gerealiseerde verbetervoorstellen tegen het licht te houden vanuit de wenselijkheid voor de biodiversiteit.
- Voor de biodiversiteit is het belangrijk dat waardevolle bomen worden beschermd. Het ligt voor de hand om dit straks te regelen in de Omgevingsvisie en -plan. Nadere ecologische waardering van bomen is daarom zinvol. Dat geldt ook voor het uitwerken van een compensatieregeling waarbij behoud altijd voorgaat op het herplanten van bomen. Hier kunnen ook financiële prikkels in worden verwerkt.
- Vanuit biodiversiteit is het advies om geen groen af te stoten zonder voorwaarden tenzij het geen enkele ecologische functie. Dit vraagt om nadere regelgeving vanuit de gemeente.

- Het is wenselijk om een gemeentelijke leidraad te ontwikkelen of te hanteren voor speelplannen waarbij ook kansen worden geboden voor biodiversiteit.
- Natuurgebieden en zones die een belangrijke ecologische functie en natuurwaarde dienen niet gebruikt te worden als hondenlosloopterrein.
- Het is zinvol om diverse groentypen onder de loep te nemen vanuit de kansen voor biodiversiteit en de eventuele nut en noodzaak van ecologisch beheer. Het resultaat dient te zijn dat dit wordt vertaald naar algemene beheerrichtlijnen waarbij specifiek rekening wordt gehouden met kritische en beschermde soorten. Voor de laatste categorie kan gebruik worden gemaakt van informatie uit landelijke gedragscodes Wnb.
- Het advies is om een beheerplan invasieve exoten op te stellen.
- Laat duurzaamheid onderdeel uitmaken van nieuw op te stellen groenbeleid.
- Neem een duidelijk standpunt in om behoud en vergroting van biodiversiteit te bevorderen bij het bepalen van de functies voor de groenstructuur. De beeldkwaliteit biedt ruimte voor differentiatie in beheer wanneer het om 'natuurgericht beheer' gaat. De overige categorieën van de groenstructuur wordt beheerd op beeldkwaliteit. Dit biedt op dit moment nog weinig ruimte om in te spelen op natuurlijke processen.
- Het advies is verder om inrichting en beheer van groen aan te passen aan reeds aanwezige soorten.
- De onderverdeling van de groenstructuur in de huidige groentypen is geen toevoeging aan het behoud van biodiversiteit. Al het groen is belangrijk, dus ook buurtgroen. Het is echter wel wenselijk vanuit oogpunt van biodiversiteit om groentypen op ecologische gronden in te delen.
- Biodiversiteit vraagt om een ecologisch beheerplan op gemeentelijk niveau.
- Het is wenselijk om op basis van natuurkernen en stapstenen een netwerkanalyse uit te voeren voor de gemeente waar dergelijke robuuste verbindingen noodzakelijk zijn om populaties te behouden. Dit sluit aan op het voorstel voor een ecologisch beheerplan op gemeentelijk niveau.
- De verschillende categorisering van groenstructuur typen heeft het risico dat het groen buiten de hoofdgroenstructuur minder beschermd wordt. Wat betreft klimaatbuffer is het dus niet nodig en zelfs onwenselijk om de verschillende functies te onderscheiden.
- Grip op groen verval, afstoten van snippergroen moet daarom tot een minimum beperkt blijven. Zeker als het nu al een natuurfunctie heeft. Het is dan ook wenselijk om hiertoe een groencompensatieregeling uit te werken met een afwegingskader en voorwaarden stelsel vanuit de gemeente. Daarbij kan gedacht worden aan de voorwaarde dat groen blijft.

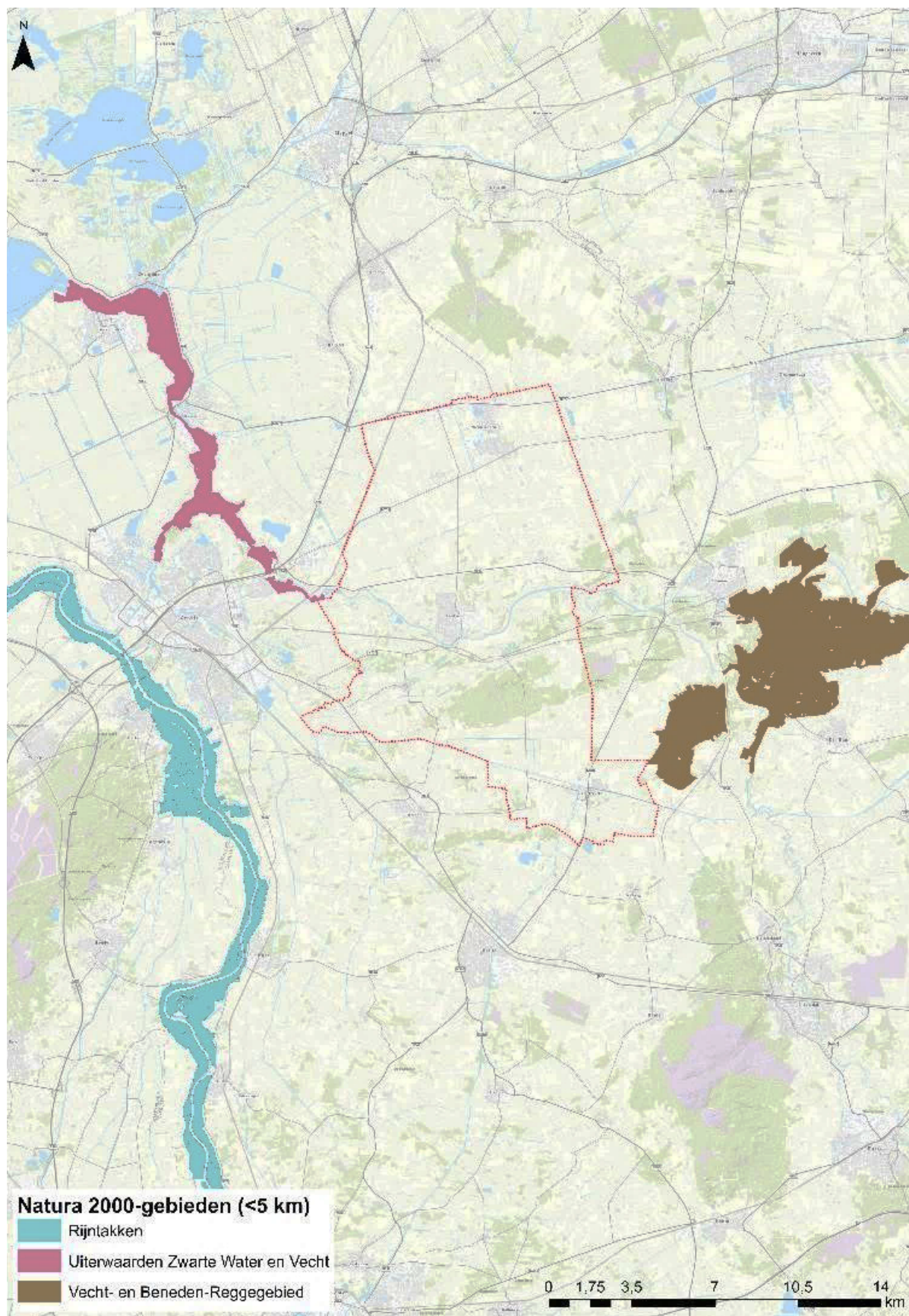
5.3 Voorstellen uit de werksessies

Uit de werksessie zijn goede ideeën en voorstellen gekomen waarmee de gemeente Dalfsen de biodiversiteit kan behouden en versterken. Hierbij in het kort de belangrijkste aanbevelingen.

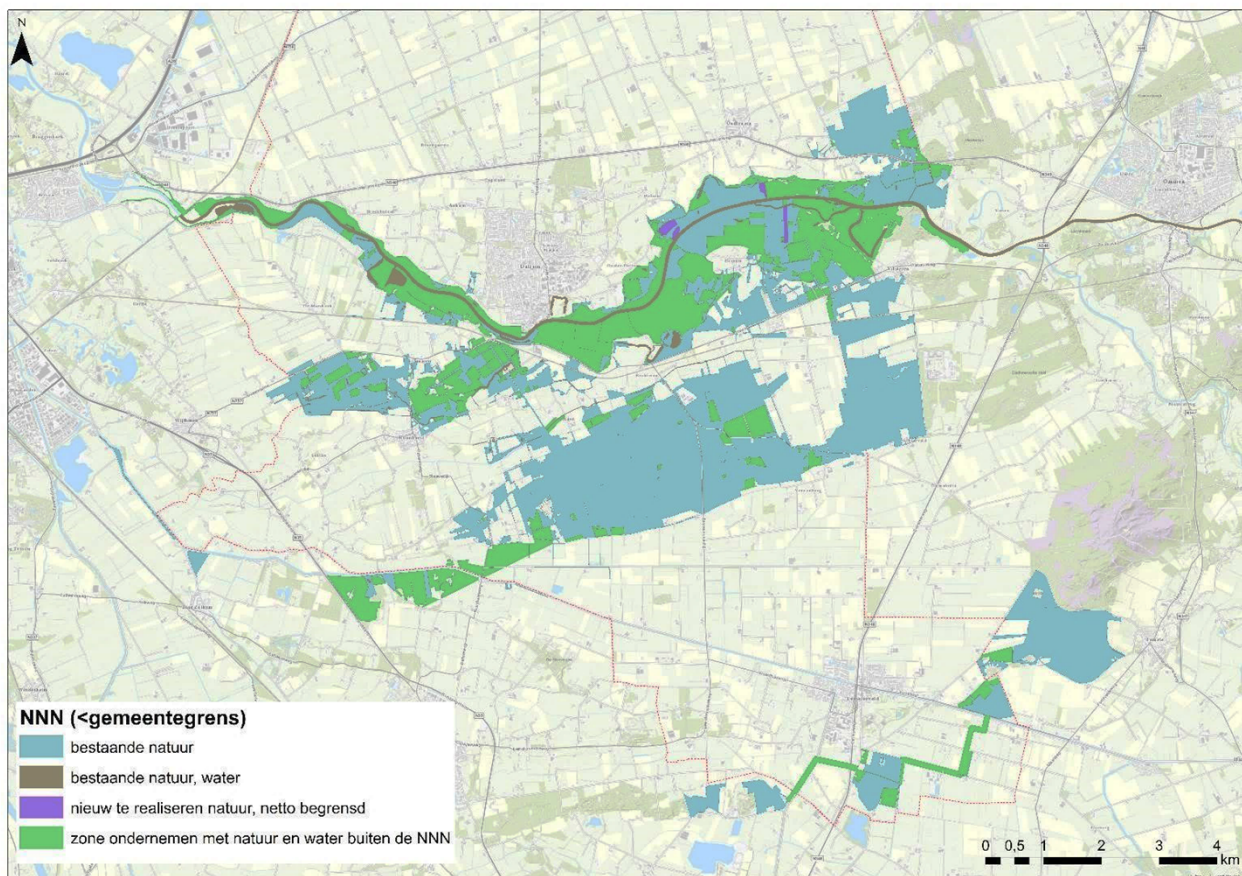
- Vergroten van de rol (verankering) van biodiversiteit in het gemeentelijk beleid.
 - Opnemen in beleidsplannen (integraal).
 - Borgen in wetgeving.
 - Verbeteren van de kennis van soorten en hun leefgebieden.
- Vergroten van de rol (verankering) van biodiversiteit in het gemeentelijk beheer.
 - Kennis van ecologisch beheer up to date houden.
 - Beheerplannen maken waarbij biodiversiteit een prominent rol speelt bijvoorbeeld van bermen, parken, industriegebieden maar ook speelruimte, schoolpleinen en overige openbare ruimte.
- Vergroten van bewustwording en draagvlak (communicatie, educatie, participatie, samenwerking)
 - Verbeteren van het netwerk en contact van groene vrijwilligers en professionals.
 - Bevorderen van samenwerking met terrein beherende organisaties en bewoners.
 - Verbeteren van informatieverstrekking over maatregelen en aanwezige natuurwaarden.
- Biodiversiteit onderdeel laten uitmaken van ruimtelijke processen
 - Verbeteren van de ecologische verbindingen in het landschap en in de kernen.
 - Natuurinclusief bouwen, ondernemen, agrarische bedrijfsvoering.

BIJLAGE A - LIGGING NATUURGEBIEDEN

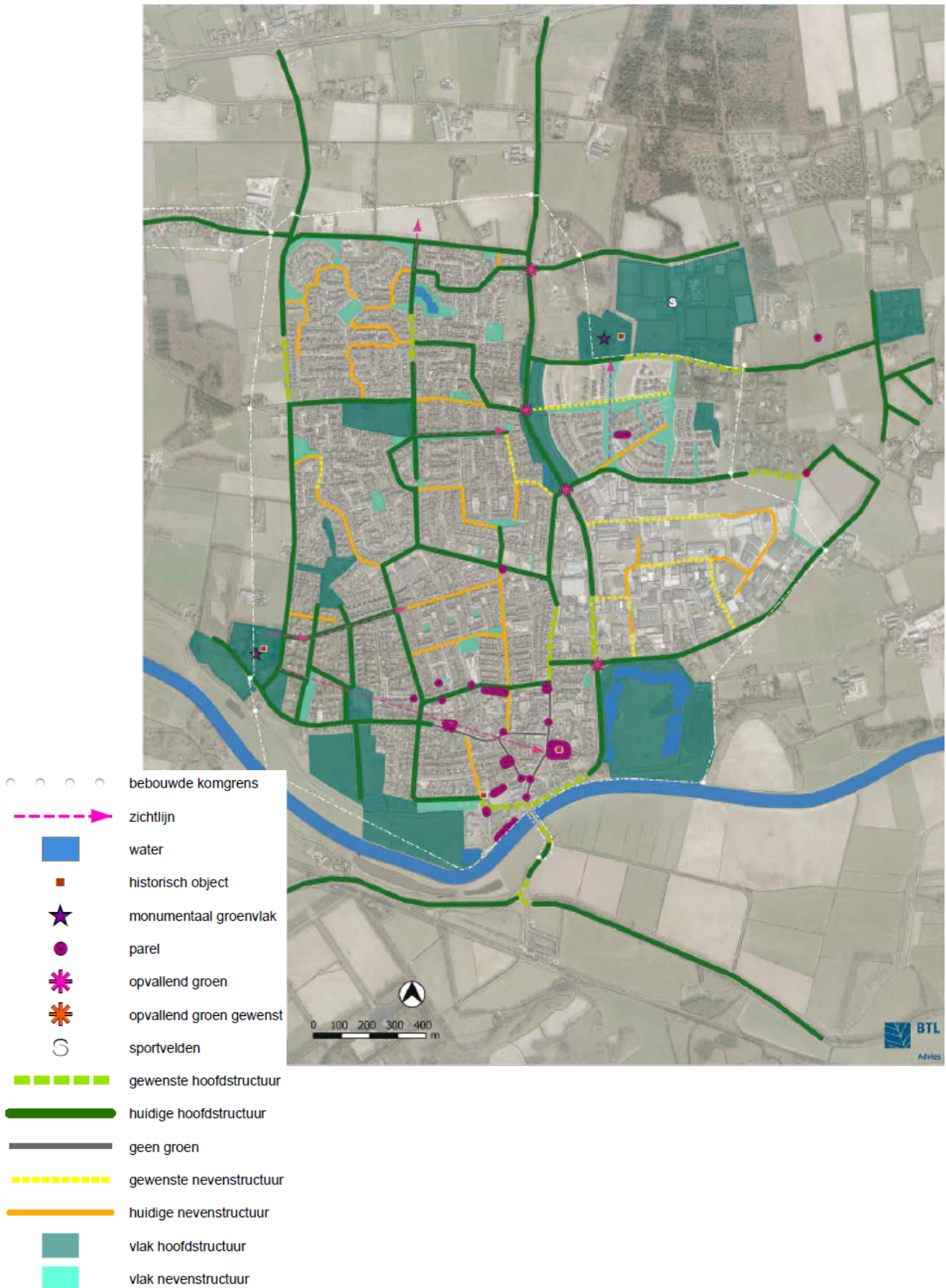
Natura 2000-gebieden

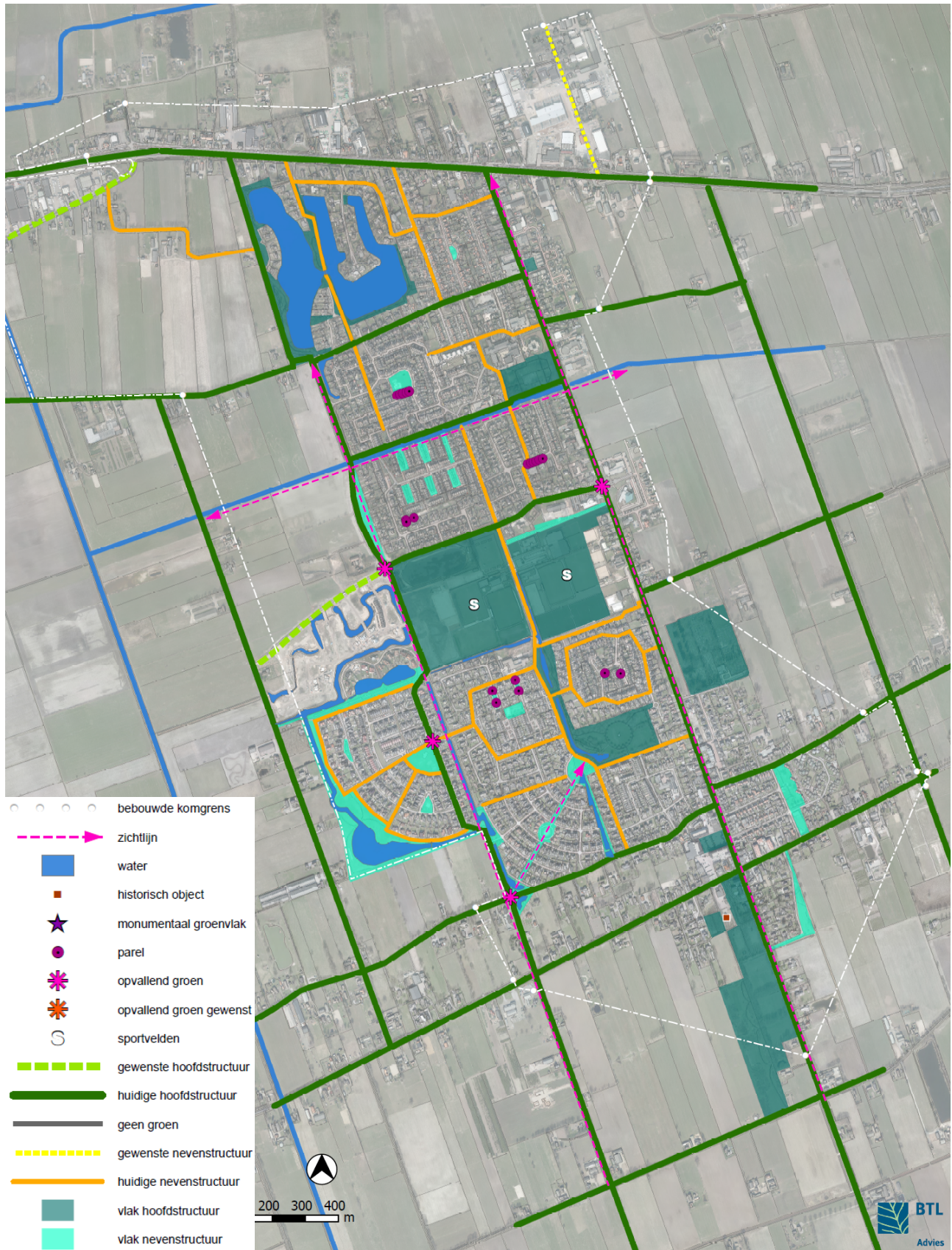
Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN)

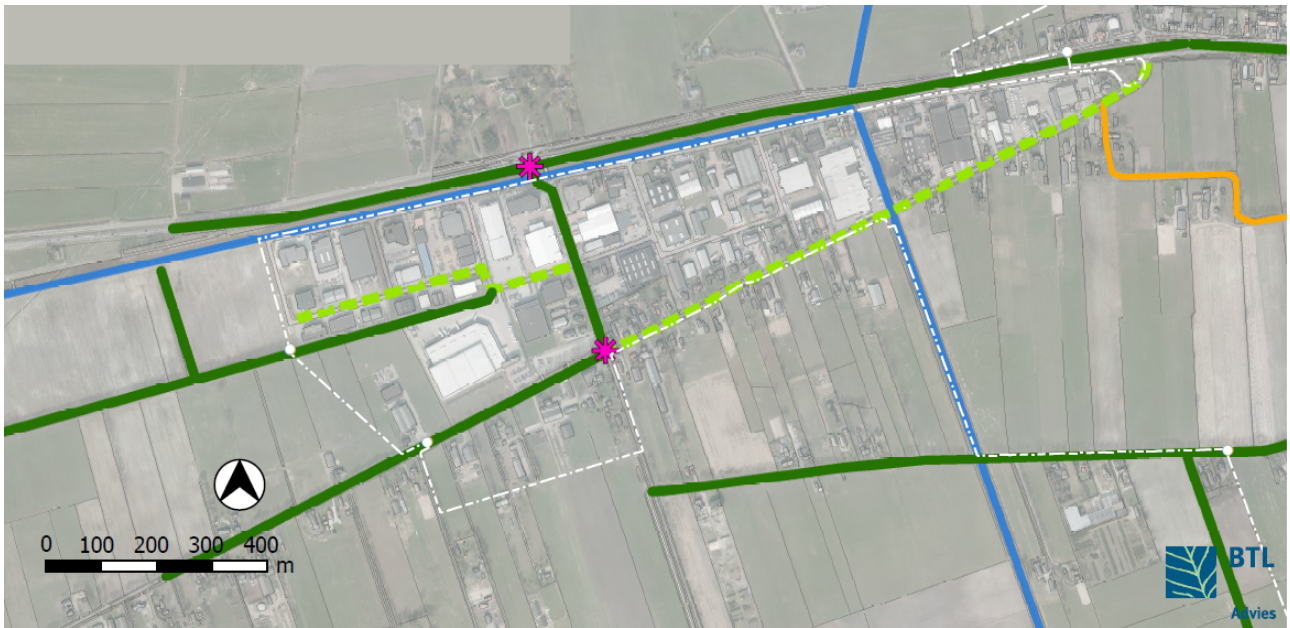

Groenstructuurplan 2013-2017 Dalfsen

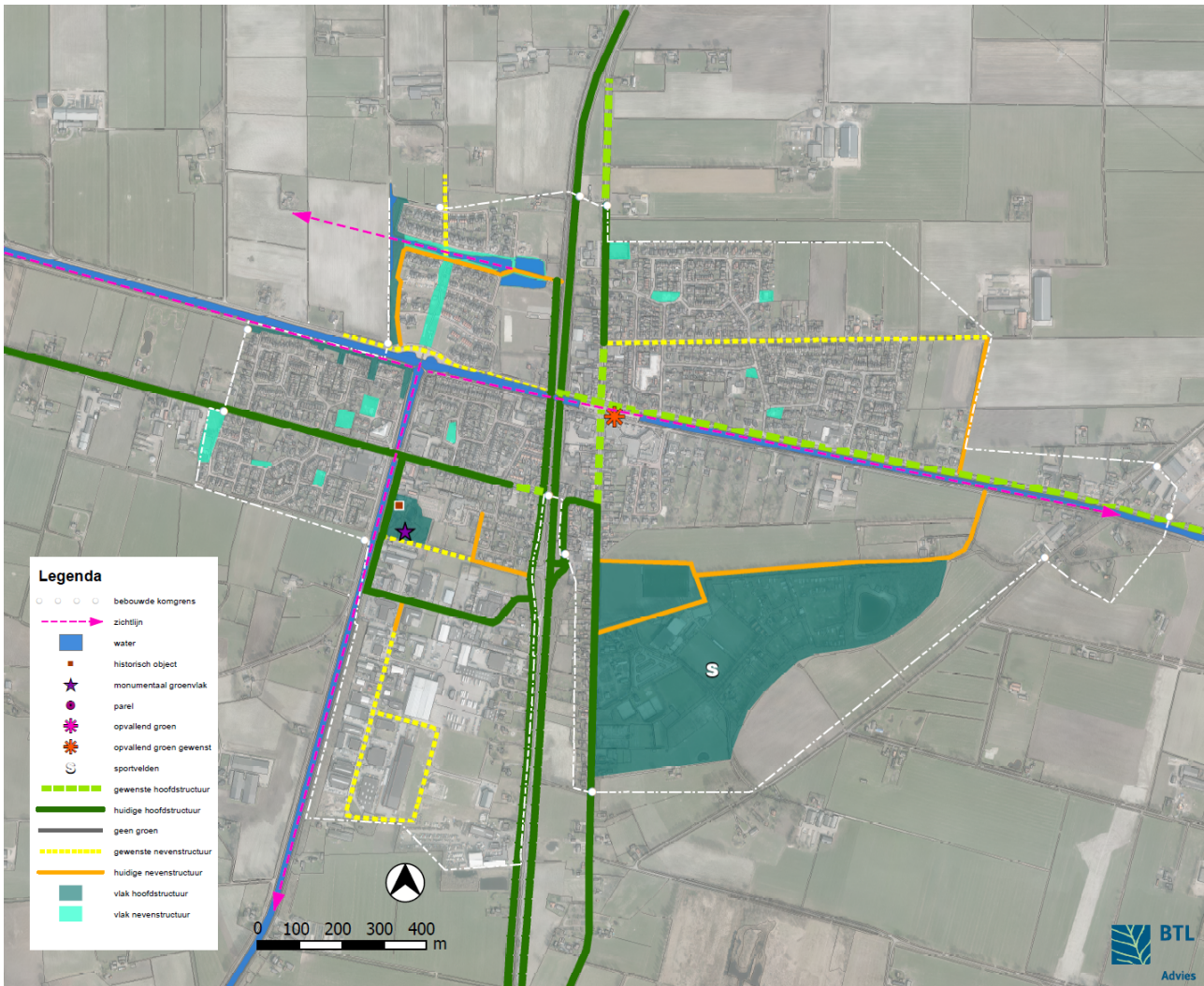
Groenstructuurplan 2013-2017 Nieuwleusen

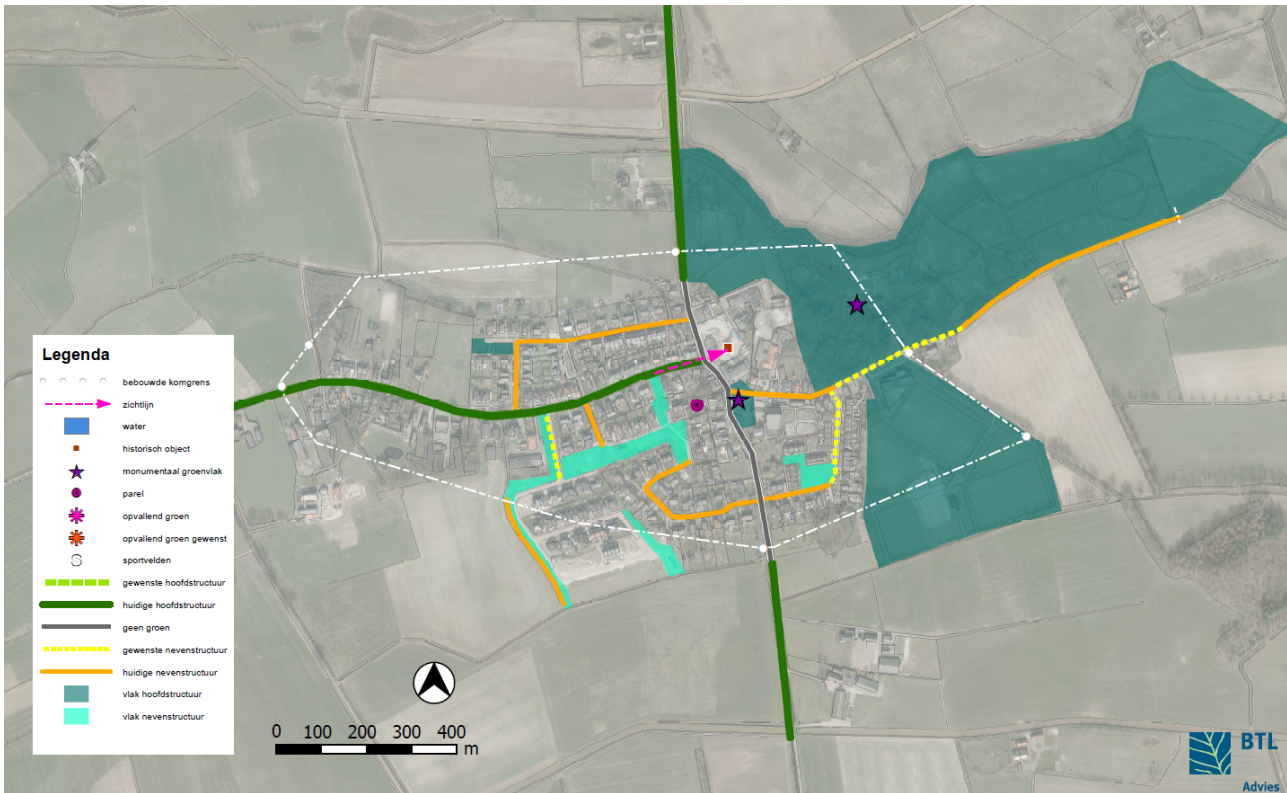
- ○ ○ ○ bebouwde komgrens
- > zichtlijn
- water
- historisch object
- ★ monumentaal groenvlak
- parel
- ✱ opvallend groen
- ✱ opvallend groen gewenst
- ⊙ sportvelden
- gewenste hoofdstructuur
- huidige hoofdstructuur
- geen groen
- gewenste nevenstructuur
- huidige nevenstructuur
- vlak hoofdstructuur
- vlak nevenstructuur

Groenstructuurplan 2013-2017 Lemelerveld

- ○ ○ ○ bebouwde komgrens
- > zichtlijn
- water
- historisch object
- ★ monumentaal groenvlak
- parel
- ✱ opvallend groen
- ✱ opvallend groen gewenst
- ⊙ sportvelden
- gewenste hoofdstructuur
- huidige hoofdstructuur
- geen groen
- gewenste nevenstructuur
- huidige nevenstructuur
- vlak hoofdstructuur
- vlak nevenstructuur

Groenstructuurplan 2013-2017 Hoonhorst

- ○ ○ ○ bebouwde komgrens
- > zichtlijn
- water
- historisch object
- ★ monumentaal groenvlak
- parel
- ✳ opvallend groen
- ✳ opvallend groen gewenst
- sportvelden
- gewenste hoofdstructuur
- huidige hoofdstructuur
- geen groen
- gewenste nevenstructuur
- huidige nevenstructuur
- vlak hoofdstructuur
- vlak nevenstructuur

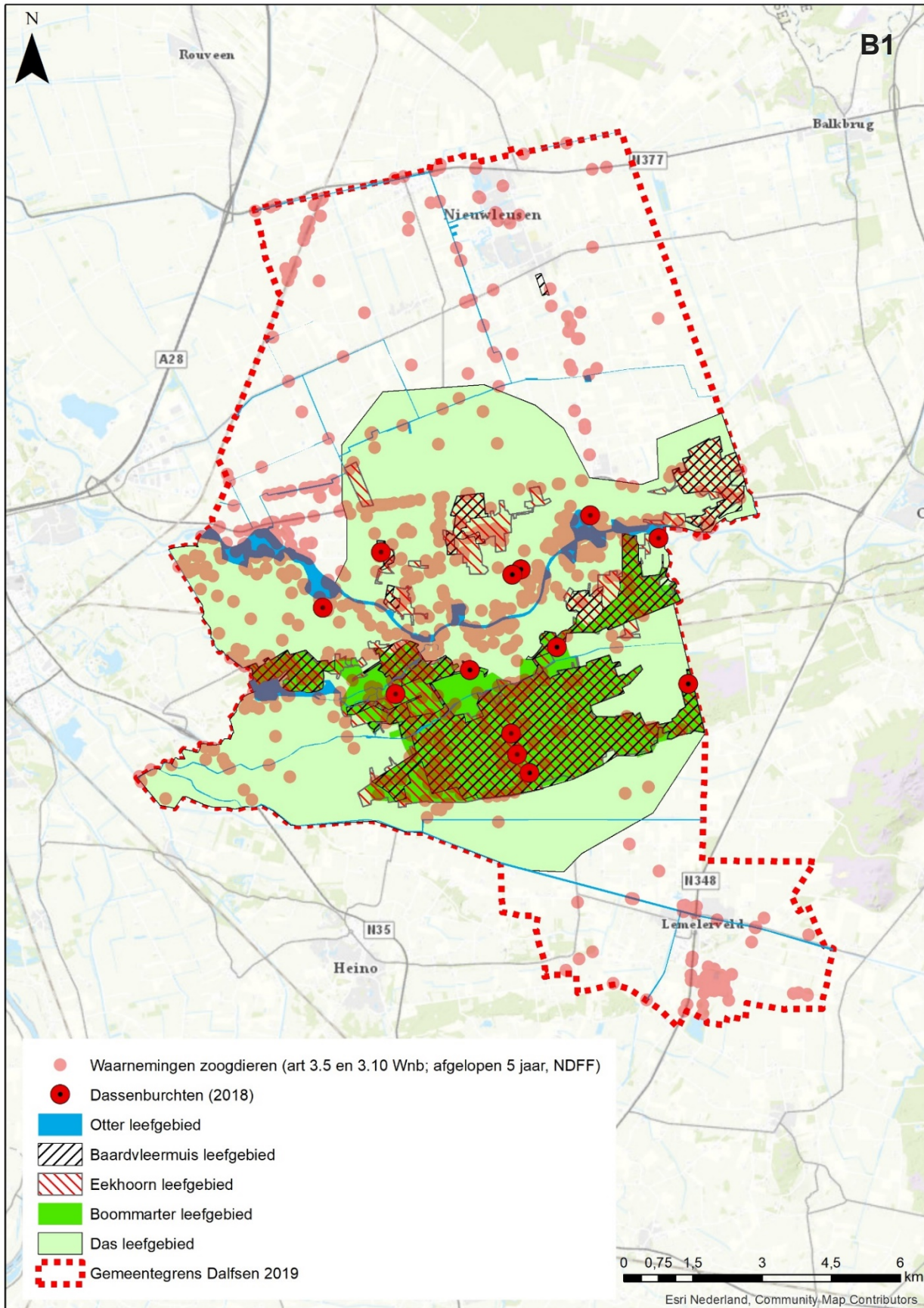
Groenstructuurplan 2013-2017 Oudleusen

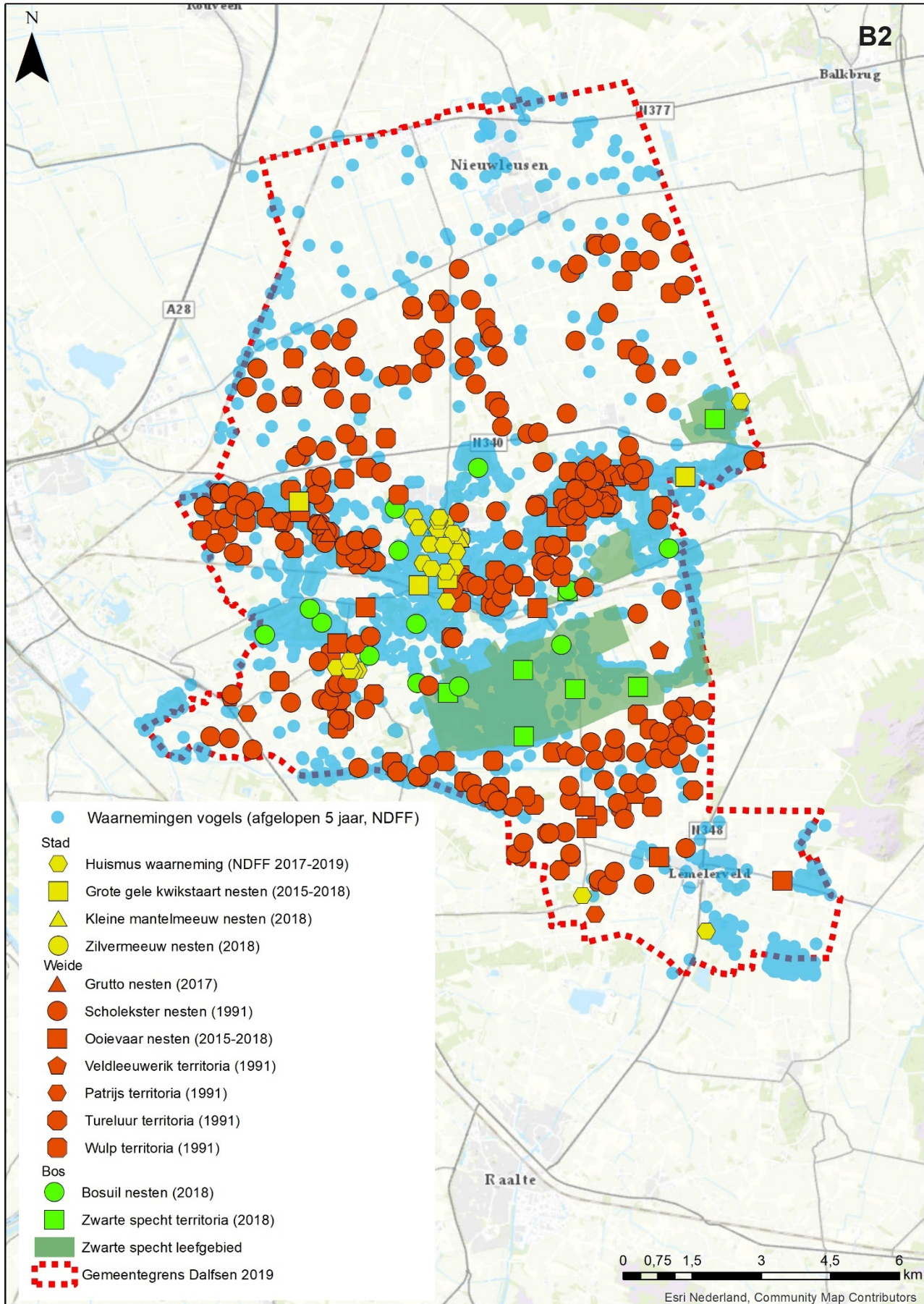

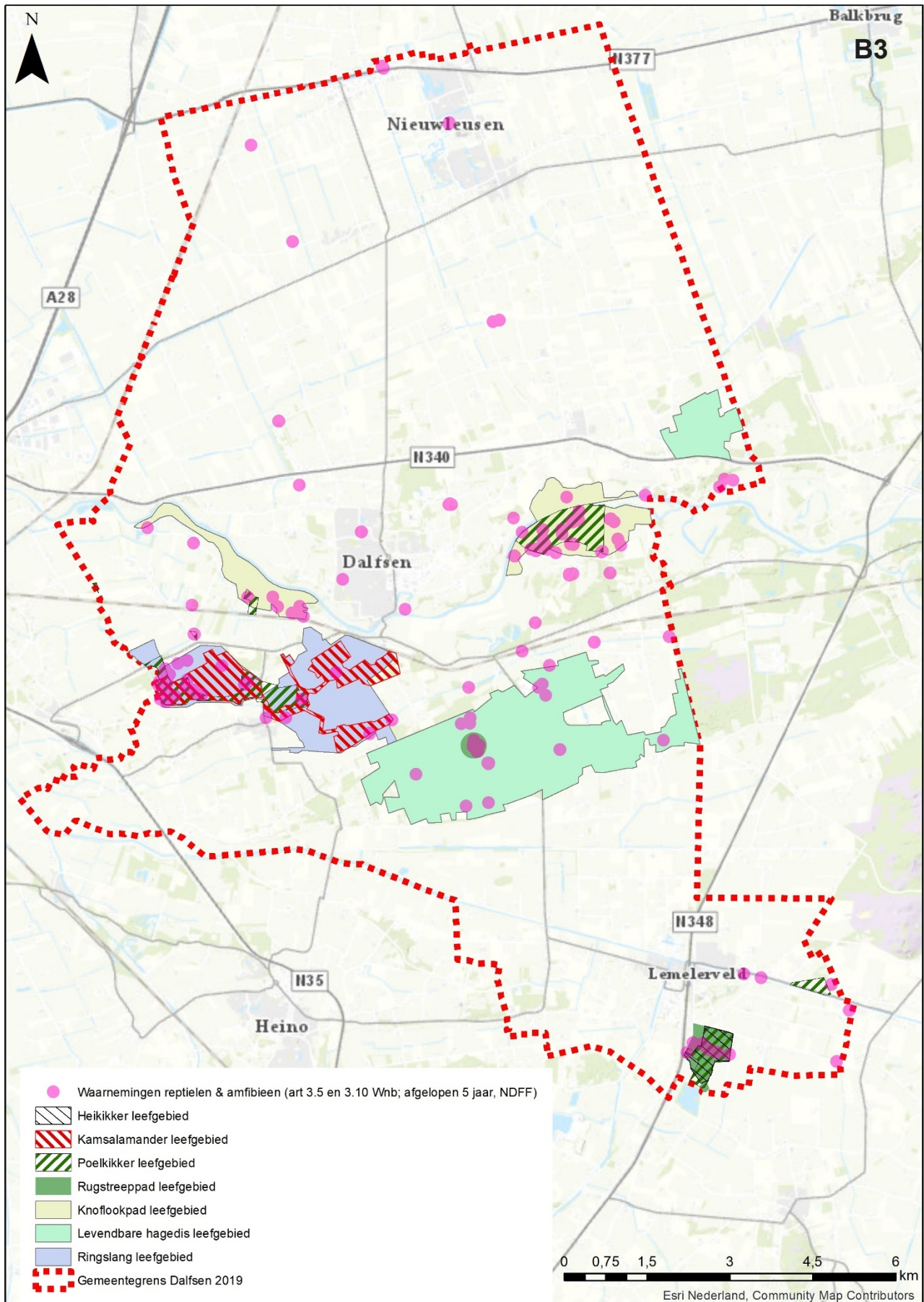
- bebouwde komgrens
- zichtlijn
- water
- historisch object
- monumentaal groenvlak
- parel
- opvallend groen
- opvallend groen gewenst
- sportvelden
- gewenste hoofdstructuur
- huidige hoofdstructuur
- geen groen
- gewenste nevenstructuur
- huidige nevenstructuur
- vlak hoofdstructuur
- vlak nevenstructuur

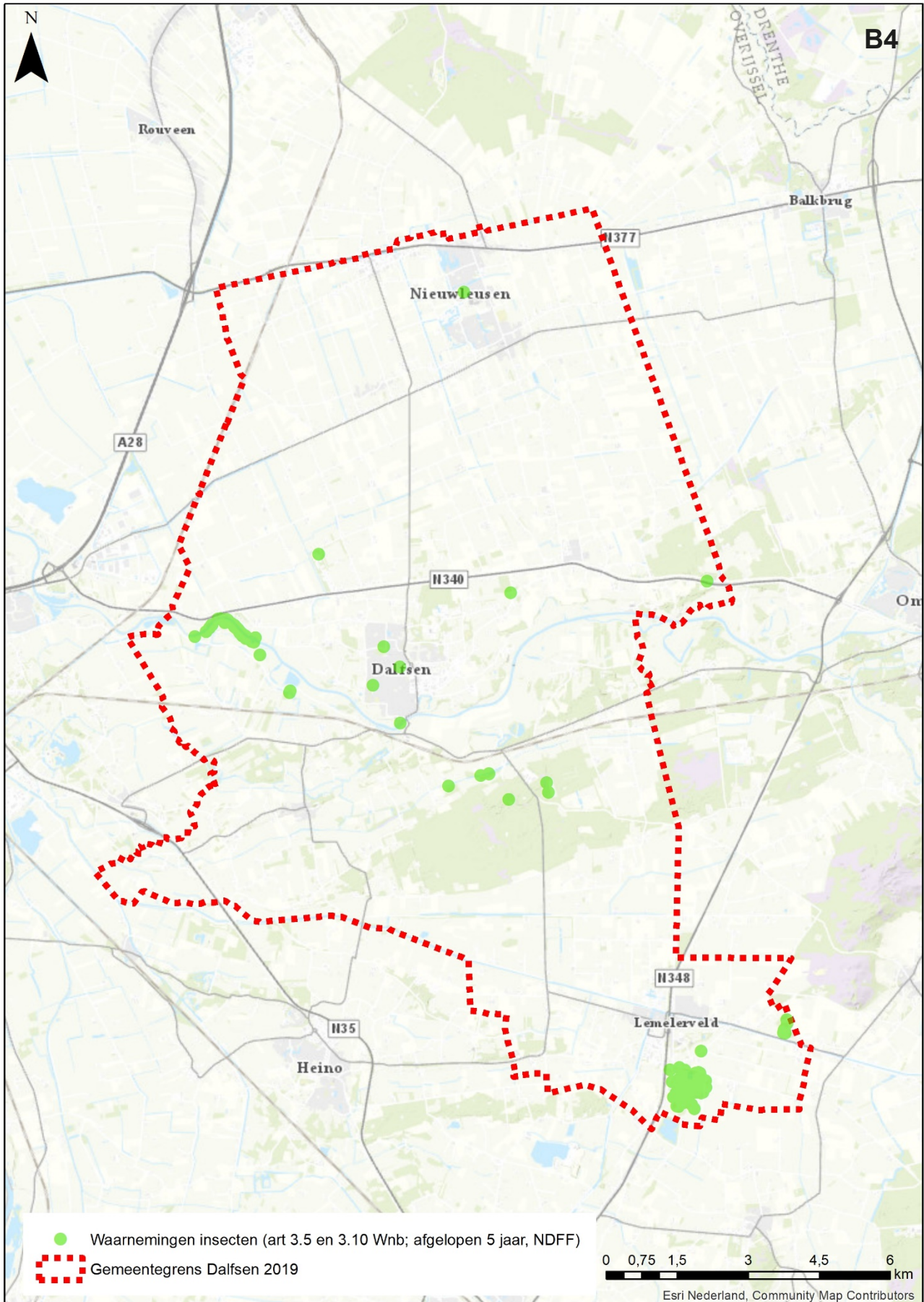
BIJLAGE B - VERSPREIDING SOORTEN

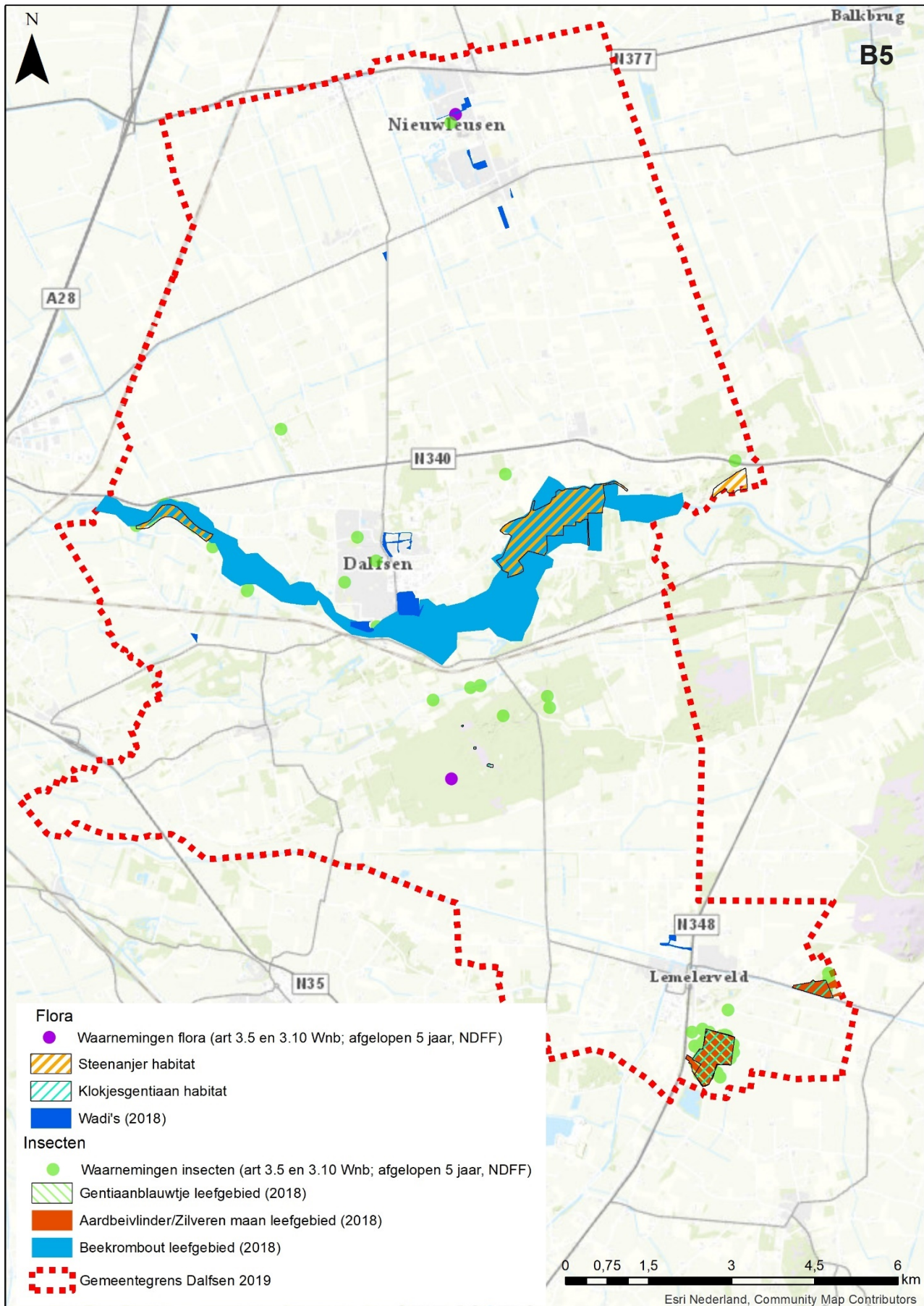
Inheemse fauna

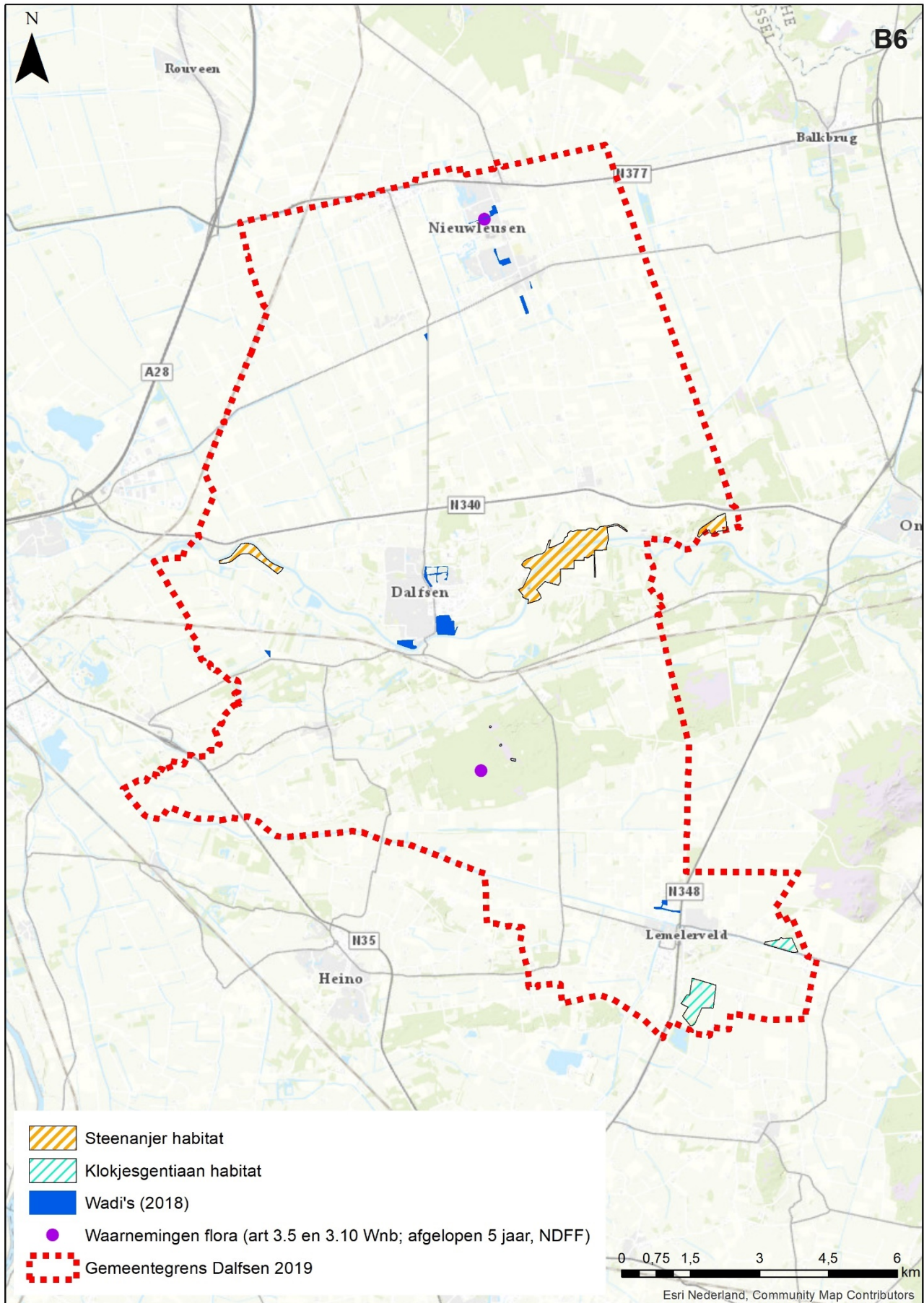

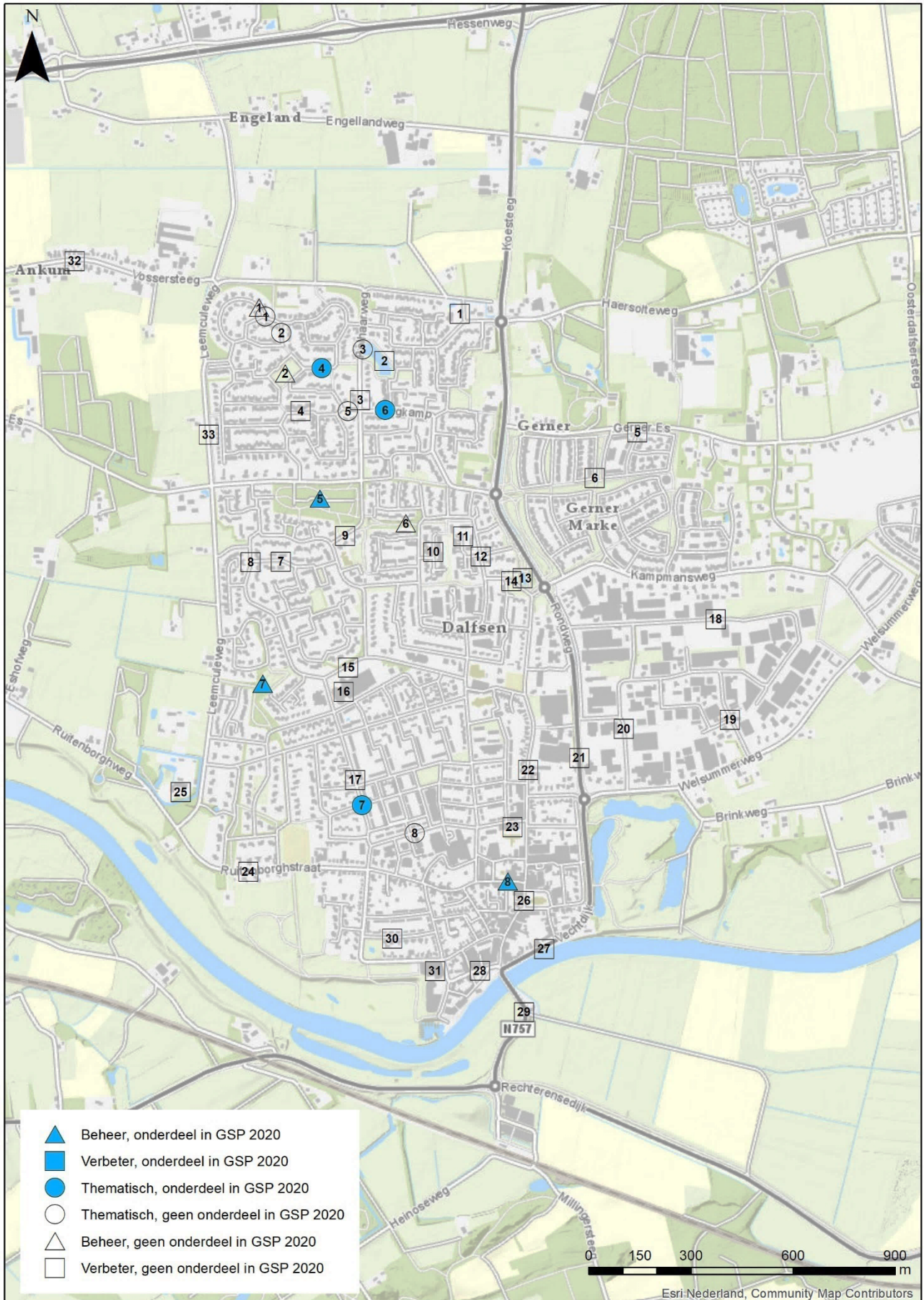
Inheemse flora

BIJLAGE C - VOORTGANG GROENSTRUCTUURPLAN

Dalfsen

BEHEER	OBJECT DALFSEN	Uitgevoerd	
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Hoek Kosterserf/Grutterserf	Dunnen bomen, 4 stuks	ja
2	Trapveld Engberserf	Beplanting omvormen (500m2) naar gras+haag (150m1)	ja
3	Voetpad/fietspad Polhaarweg	Fiets/voetpad combineren, één van de twee vervalt(100m2)	nee
4	Voetpad/fietspad vijver	Fiets/voetpad combineren, één van de twee vervalt (200m1)	nee
5	Polhaarbosje	Plan evalueren en waar nodig aanpassen, in eigen beheer	deels
6	Verdiepte Vechtarm	Plan evalueren en waar nodig aanpassen	ja
7	Bosje Gentiaan/ Alb.Schweitzerst	Plan evalueren en waar nodig aanpassen	nee
8	Lelindencentrum	Mogelijkheden bekijken weghalen leiconstructie (150 m1)	nee
THEMATISCH PROJECT DALFSEN		Bezuinigingsmaatregel	
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Stegemanserf-Grutterserf	Beplanting vervangen door gras (500 m2)	ja
2	Kosterserf	Beplanting omvormen naar gras (400 m2)	ja
3	Polhaarweg 25 t/m 33	Beplanting omvormen naar gras (400 m2)	ja
4	Spiekermanserf 12 t/m 36	Beplanting omvormen naar gras (350 m2)	nee
5	Meesterserf 1 en 3	Beplanting omvormen naar gras(als beplanting slecht wordt) (475 m2)	ja
6	Langkamp	Beplanting omvormen naar gras(als beplanting slecht wordt) 2000 m2	nee
7	Ruigedoornstraat	Beplanting omvormen naar gras (400 m2), integraal kijken naar	nee
8	Pleyendal	Beplanting omvormen naar gras (150 m2)	ja
VERBETEROORSTEL DALFSEN			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Hoek Bontekamp-Vossersteeg	Maken herinrichtingsplan	ja
2	Vijver Polhaarweg	Onderzoek herinrichting vijver	nee
3	Polhaarweg 21-Ankummer Es	Aanplant 5 eiken, maat 18-20/20-25	deels
4	Meesterserf	Aanplant 5 bomen 1e/2e grootte, maat 18-20	nee
5	Gerner Es	Aanplant 8 eiken, maat 16-18	ja
6	Zichtlijn Huize Gerner	Aanleg voetpad om zichtlijn beter te benutten (300 m2)	ja
7	Kievitsbloem/Grasklokje	Reconstructieplan openbare ruimte incl. groen, int. Vechthorst	nee
8	Henri Dunantsstraat	Aanplant 5 bomen 1e/2e grootte, maat 18-20	ja
9	Polhaarweg 38-40	Aanplant 6 zilverlinden, maat 20-25	ja
10	Westerhof	Reconstructieplan openbare ruimte incl. groen, pilot	nee
11	Agnietenhof	Reconstructieplan openbare ruimte incl. groen	ja
12	Campferbeekstraat	Aanplant van 5 esdoorns, maat 18-20	ja
13	Vijver Thomas a Kempislaan	Onderzoek herinrichting vijver	ja
14	Thomas a Kempislaan	Aanplant 11 1e/2e grootte bomen, maat 18-20	ja
15	Henri Dunantsstraat thv Trefkoele	Aanplant 5 bomen 1e/2e grootte, maat 18-20	ja
16	Bibliotheek/Trefkoele	Herinrichtingsplan	ja
17	Ruigedoornstraat	Vervangen bomen, herplant 20 bomen, 1e/2e grootte, maat 18-20/20-25.	nee
18	De Vesting, industriegebied	Aanplant 15 stuks Plataan, maat 16-18/18-20	deels
19	De Singel, industriegebied	Aanplant 12 stuks Plataan, maat 16-18/18-20	deels
20	Resterende deel bedrijventerrein	Aanplant 18 stuks Plataan, maat 16-18/18-20	ja
21	Rondweg	Aanplant 5 eiken, maat 18-20/20-25	ja
22	Wilhelminastraat	Aanplant bomen 1e grootte bij reconstructie straat.	deels
23	Pleyendal P-plaats	Herinrichtingsplan met behoud van platanen.	nee
24	Ruitenborghstraat, wordt uitgebreid	Vervangen zuileiken en plan voor vervangen beuken rest vd straat	nee
25	Huize Leemcule	Toegankelijkheid vergroten huize Leemcule	ja
26	Centrum	Staande of hangende bloembakken i.c.m nieuwe lichtmasten. Onderhoud/water geven in overleg met winkeliersvereniging.	ja
27	Vechtdijk	Ruimte voor Groen opnemen in herinrichtingsplan	nee
28	Raadhuisstraat	Aanplant van solitaire boom/boomgroep, maat 20-25.	ja
29	Poppenallee	Vervangen linden door duurzame boomsoort, ± 25 st, maat 14-16/16-18.	ja
30	Diverse straten, o.a Grutterserf,	Op termijn vervanging of verwijdering van bomen.Integraal	deels
31	Diverse speelplaatsen	Overzichtelijkheid van sommige speelplaatsen laat te wensen	ja
32	Vossersteeg Ankum	Bij herinrichting ondergrondse ruimte voor linden verbeteren en indien mogelijk in beplanting zetten.	nee
33	Leemculeweg	Aanplant 15 eiken, maat 16-18	ja
nieuw	Achterzijde Pleyendal	Plan voor groenstroken achter garages/schuren	ja
nieuw	Vijver Thomas a Kempislaan	Uitvoering herinrichting vijver	ja
nieuw	Rotondes Bontekamp en Langkamp	Omvorming rozen naar vaste planten (onderhoudsarm)	ja
nieuw	Bossingel Kloosterhof	Renovatie Kloosterhof	ja
nieuw 2a	Groenstrook langs vijver Polhaarweg	Renovatie achterzijde Bontekamp/ zijkant vijver Polhaarweg	ja
nieuw 11a	Agnietenhof Noord	Reconstructieplan openbare ruimte incl. groen	ja

Lemelerveld

BEHEERPROJECT LEMELERVELD			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Kanalen	Beheerplan voor kanalen in overleg met waterschap	ja
THEMATISCH PROJECT LEMELERVELD			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Diverse straten	Op termijn omvorming van beplanting naar gras (kleine	ja
VERBETERVOORSTEL LEMELERVELD			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Aansluiting N348, noord en zuid	Groenplan maken in overleg met Provincie, wordt in 2020 afgerond	deels
2	Vilstersestraat	Aanvullen boomstructuur met 8-10 bomen 1e/2e grootte, afhankelijk	nee
3	Hoenderweg watergang	Maken groenplan, aanvullen bomen en zichtbaarheid watergang	ja
4	Waterinkweg	Bij reconstructie ruimte voor bomen reserveren, daarna bomen planten.	nee
5	Kerkstraat	Aanvullen boomstructuur m8-10 bomen 1e/2e grootte, maat 18-20.	nee
6	Kanaal	Beleefbaarheid kanaal vergroten; aanpassen inrichting/wijziging beheer.	deels
7	Kroonplein	Integraal groenplan maken voor hoogwaardige inrichting met bomen.	ja
8	Centrum	Toepassen staande of hangende bloembakken in combinatie met nieuwe lichtmasten. Onderhoud/water geven in overleg met	nee
9	Dorpsstraat	Aanplant 4-5 bomen 1e/2e grootte, maat 20-25.	nee
10	Kanaaldijk Noord	Aanplant 6-8 bomen 1e/2e grootte, maat 16-18/18-20	ja
11	Molnhoek, achter Nijverheidstraat	Groenplan maken om aanzicht vanaf kanaal te verbeteren.	ja
12	Nijverheidstraat	Groenvakken afMakken en opnieuw inzaaien, aanplant nieuwe bomen 10-12 stuks, maat 18-20. in overleg met bewoners	nee
13	Schoolstraat	Aanplant van 4-5 bomen, 1e/2e grootte, maat 20-25.	ja
14	Prinses Margrietsstraat	Maken integraal groenplan.	ja
15	Pr. Margrietstraat/Posthoornweg	Toegankelijkheid verbeteren door aanleg voetpad.	ja
16	Centrumaansluiting N348	Herinrichting groen, maken plan.	ja
17	Bedrijventerrein	Aanplant 6-8 stuks platanen, maat 16-18/18-20.	ja
18	Speelplaatsen	Overzichtelijkheid van sommige speelplaatsen laat te wensen	ja
nieuw	Noordrand	Inrichting groenstrook met spelen en groen	ja
nieuw	Aansluitingen N348	Uitvoering groenplannen N348	ja

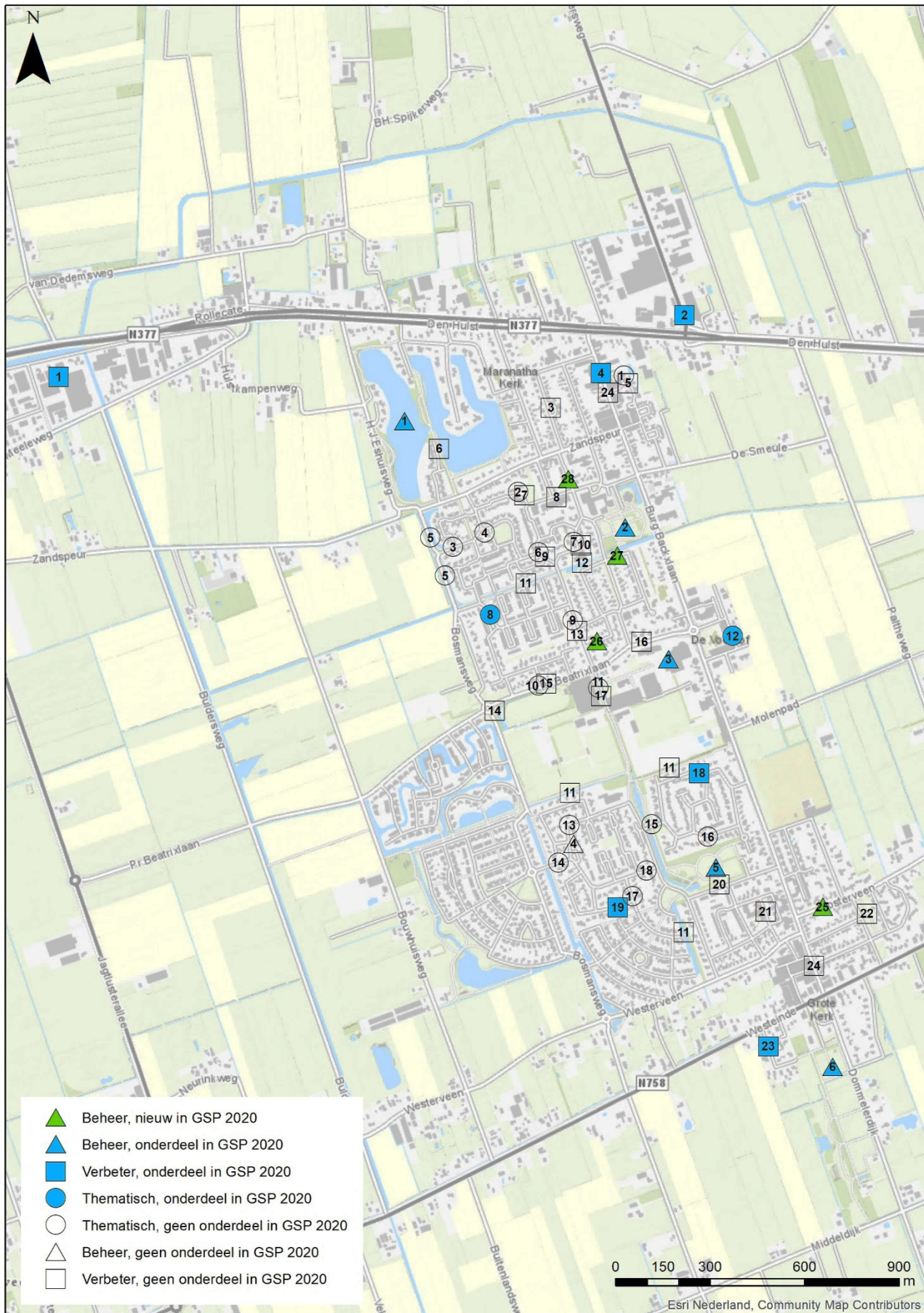
Hoonhorst

VERBETERVORSTEL HOONHORST			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Koelmansstraat	Aanvullen 4-6 eiken, maat 18-20/20-25	ja
2	Esakkers	Mogelijkheden bekijken voor uitbreiding groen, groenplan maken.	ja
3	Lage Weide	Solitaire boom/bomengroep aanplanten maat 20-25.	nee
4	Centrum	Toepassen staande of hangende bloembakken in combinatie met nieuwe lichtmasten. Onderhoud/water geven in overleg met	ja
5	Tempelhof	Bij herinrichting ruimte reserveren voor bomen.	ja
6	Kerkstraat-Lage weide	Aanvullen 4-6 bomen, 1e/2e grootte, maat 18-20/20-25.	nee
nieuw	De Weijtes	Op termijn vervanging of verwijdering van bomen.	nee

Nieuwleusen

BEHEERPROJECT NIEUWLEUSEN			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Hulsterplas	Actualiseren beheerplan	deels
2	Noorderpark	Actualiseren beheerplan	deels
3	Kon. Julianalaan (bij sportpark)	Zomereiken binnen 10 jaar uitdunnen. Bestaande bomen evt. verplanten	deels
4	Zwaluwlaan	Overlast luis lindebomen bestrijden	ja
5	Zuiderpark	Actualiseren beheerplan	deels
6	Palthebos	Actualiseren beheerplan	deels
THEMATISCH PROJECT NIEUWLEUSEN			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Marke van Leusen	Beplanting vervangen door gras (152m2) en grondverbetering bomen	ja
2	Weegbree 30/32	Beplanting omvormen naar gras en bomen (127m2) vervangen door	ja
3	Kalmoes 1 achterzijde	Beplanting omvormen naar gras (241 m2)	ja
4	Hoefblad 12/13	Beplanting omvormen naar gras (als beplanting slecht wordt) (381m2)	deels
5	Bosmansweg 18-32 en achterzijde	Beplanting omvormen naar gras (939 m2) Heg behouden	ja
6	Kamperfoelie	Bomengroep vervangen door een solitaire boom in gras 1e grootte en	ja
7	Kon. Julianalaan (nr 143-147)	Beplanting omvormen naar gras (200 m2)	ja
8	Pr. Bernhardlaan	Beplanting omvormen naar gras (100 m2)	nee
9	Kon Julianalaan (terhoogte van 44-74)	Oplossen wortelopdruk Acacia's beplanting vervangen door gras	ja
10	Prinses Beatrixlaan (tussen kon.	Beplanting omvormen naar gras (1644 m2) en bomen vervangen door	ja
11	Kon. Julianalaan (thv parkeerplaats bij	Beplanting omvormen naar gras (856m2), bomen 1e grootte,	ja
12	De Wieken 2-8	Beplanting vervangen door gras (beplanting is nog goed 460 m2)	nee
13	Zwaluwlaan 24-40	Beplanting vervangen door gras (1415m2)	ja
14	Patrijslaan	Bomen vervangen door bomen 1e grootte, omvormen naar gras (807	ja
15	Wethouder Reuverslaan (naast 42, 33-	Beplanting vervangen door gras (1155 m2)	ja
16	Magnolialaan 2-20, 29-35, 32-36	Beplanting vervangen door gras (1060 m2)	ja
17	Merellaan 1-11	Beplanting vervangen door gras (557 m2)	ja
18	Lijsterlaan 3-5	Beplanting vervangen door gras (352 m2)	ja
VERBETERVORSTEL NIEUWLEUSEN			
Projectnr.	Locatie		
1	De Griff	Aanbrengen boomstructuur (plantafstand 15 tot 20 meter) 35 stuks 1e of 2e grootte maat 18-20/20-25	deels
2	Evenboersweg	Aanbrengen boomstructuur 1e of 2e grootte maat 16-18/18-20 22 stuks	nee
3	Speeltuin Burg. Van de Sandickstraat	Opwaarderen groenvlak: nieuwe beplanting en evt. nieuwe bomen (5	ja
4	Burg Backxlaan Noord	Versterken boomstructuur 15 stuks 1e of grootte maat 18-25	nee
5	Marke van Leusen	Beplanting vervangen door gras en grondverbetering bomen toepassen	ja
6	Berkenpaadje	Herinrichten berkenlaantje waardoor het beter beleefbaar wordt en weer	ja
nieuw	Hulsterpad		ja
7	Weegbree 30/32	Beplanting omvormen naar gras en bomen vervangen door bomen 1e of	ja
8	Raiffeissenstraat	Bomen vervangen aan zuidzijde straat 10 stuks 1e/2e grootte maat 16-	ja
9	Kamperfoelie	Bomengroep vervangen door een solitaire boom in gras 1e grootte maat	ja
10	Kon Julianalaan (thv school nr 96)	Grondverbetering toepassen en nieuwe boom 1e grootte maat 16-18/18-	ja
11	Beleving watergangen	Herinrichtingsplan + uitvoering ivm beleefbaarheid water en uitvoering	ja
12	Burg van Hoekstraastraat/DS van	Treurwilgen vervangen door zelfde soort 17 stuks maat 18-20 of 20-25	ja
13	Kon Julianalaan (terhoogte van 44-74)	Acacia's drukken bestrating op: Plantvakken groter maken,	ja
14	bosmansweg / ijsbaan	Herinrichten met behoud van bestaande bomen	ja
15	Prinses Beatrixlaan (tussen kon.	Beplanting omvormen naar gras en bomen vervangen door bomen 1e of	ja
16	Prinses Beatrixlaan (thv nr 29)	Herinrichtingsplan voor maken verdwijnen berkenstructuur	ja
17	Kon. Julianalaan (thv parkeerplaats bij	Beplanting omvormen naar gras, bomen 1e grootte herplanten als	ja
18	Wethouder Reuverslaan (thv 9-31)	Lijsterbessen vervangen door andere boom 2e of 3e grootte welke past	nee
19	Merellaan	Bomen op den duur vervangen	nee
nieuw	Zwaluwlaan	Bomen zijn vervangen n.a.v. langdurige luisklachten	ja
nieuw	Lijsterlaan 3-5		ja
20	Goudenregen straat	Bomen vervangen. Daar waar bomen dood gaan grondmonsters	ja
21	Weth. Zonnebergstraat	Bomen vervangen	ja
22	Weth. Van de Berglaan (park)	Herinrichten park (plan en inrichting)	ja
23	Schuurmanslaantje	Laanbomen aanplanten	nee
24	Centrum	Toepassen staande of hangende bloembakken in combinatie met	nee
25 nieuw	Burgemeester van Heaseltestraat	berken vervangen nieuwe boomstructuur aanplanten, betere groeiplaats	nee
26 nieuw	Van Diemenstraat	vervangen bomen en plantsoen, liefst integraal aanpakken max 5 jaar	nee
27 nieuw	Mauritslaan	vervangen meidoorns 4 stuks pyrus	nee
28 nieuw	wethouder Prinsstraat	vervangen Amerikaanse eiken	nee

Oudleusen

VERBETERVOORSTEL OUDLEUSEN			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Haverland	Aanbrengen boomstructuur 1e/2e grootte, 15 stuks maat 16-18/18-20	deels
2	Voetpad tussen Boekweitland en	Beplanting renoveren (betrekken bij inrichting verlengde voetpad langs	ja
3	Schoolstraat	Herstellen boomstructuur 1e/2e grootte 15 stuks maat 18-20/20-25	nee
4	J. Schaapmanstraat	Aanbrengen boomstructuur 1e/2e grootte 5 stuks maat 16-18/18-20 en	ja
5	Speeltuin Scheperstraat	Speeltuin zichtbaarder maken (60 m2 beplanting aanpassen)	nee
6	Mulderstraat (tussen nr 1 en Parallelstraat)	Aanbrengen boomstructuur 1e/2e grootte 16 stuks maat 18-20/20-25	nee
7	Centrum	In overleg met Plaatselijk Belang meer kleur aanbrengen, door	ja
nieuw	Dorpsplein		ja
THEMATISCH VOORSTEL OUDLEUSEN			
Projectnr.	Locatie	Maatregel	
1	Veldkampje (naast nr 9)	Beplanting omvormen naar gras (669 m2)	ja
2	Paralellstraat 1 en 2	Beplanting omvormen naar gras (328m2)	ja
3	Mulderstraat (tussen 1 en 17)	Beplanting omvormen naar gras (682m2)	ja

BIJLAGE D - RESULTATEN WERKSESSIES

Werkessie ambtenaren

Groep 1 - Kansen, ideeën en informatiebehoefte

- Bij sloop aanvullende eisen stellen, bijvoorbeeld QuickScan voor beschermde soorten, behoud van biodiversiteit. Omgevingsdienst toetst alleen aan wettelijk kader zij moeten eigenlijk ook naar mogelijkheden voor biodiversiteit kijken.
- Sloopmeldingen deed gemeente eerst zelf maar nu omgevingsdienst. Er is geen zicht op bescherming van soorten en biodiversiteit. Hier kunnen afspraken over gemaakt worden. Slopen gebeurt zonder dat daar zicht is op de bescherming van soorten.
- Vergroenen in centrumgebieden: bijvoorbeeld m.b.v. Geveltuintjes, groene daken. Combinatie met water en duurzaamheid.
- Operatie Steenbreek, steentje eruit plantje erin, nieuw leven inblazen.
- Vergroenen schoolpleinen, levert naast biodiversiteit ook stukje bewustwording op. Gemeente kan hier bijvoorbeeld als subsidie verlener in optreden.
- Bij duurzaamheidsplannen (windmolens en zonneparken) eisen/wensen met het doel meer biodiversiteit te realiseren. Passende compensatiemaatregelen ontwerpen met een plus voor de natuur. Op dit moment ligt daar nu al een extra verplichting.
- Structureel aandacht in lespakketten van scholen voor bewustwording, kinderen actief kennis en liefde voor natuur meegeven.
- Bewustwording van natuurwaarden bij nieuwbouw, bijvoorbeeld met tuininrichting, groene hagen en schuttingen openhouden voor dieren om onderdoor te lopen. Idee, bij betrekken nieuwe woning folder meegeven met natuurinclusief inrichten van de tuin.
- Vraag 'welke invloed heeft biodiversiteit op klimaat adaptatie en vice versa?'
- Fysieke leefomgeving, projecten: uitbreidingswijken Dalfsen, centrumplan, Vechtdal verbinding maken bijvoorbeeld bomenkap en compensatie afstemmen op verbindingkansen.

Groep 2 - Kansen ideeën en informatiebehoefte

- De trend is dat er meer agrarische bedrijven met hun bedrijfsvoering stoppen (56?). De vrijgekomen percelen kunnen gebruikt worden om verbindingen te creëren, bijvoorbeeld d.m.v. natuurakkers, NNN (natuurnetwerk Nederland).
- Gemeentelijk eigendom, openbaar gebied, natuurvriendelijk(er) inrichten, groen en grijs
- Op aangekochte gronden tijdelijke natuur realiseren i.p.v. tijdelijk verpachten aan agrariërs.
- Groene buffers rondom bebouwde kom ook in het kader van Gezondheid.
- Zonneparken /windmolens met natuurinrichting om zo stapstenen te creëren tussen bestaande natuurgebieden. Eventueel in combinatie met recreatie.
- Extra nevengeulen in de vecht realiseren.
- Verbinden van natuurgebieden uit NNN, met name in zuiden van gemeente, en koppelen met recreatieve ontwikkelingen.
- Uitwisselen van gronden (ecologische grondruil) bijvoorbeeld hele droge of natte grond gebruiken voor natuur.
- Informatie gewenst over meest geschikte locatie voor het realiseren van een bepaald type natuur. Waar zijn er kansen voor natuur (bijvoorbeeld om een leefgebied uit te breiden of een verbinding te realiseren). Wat zijn knelpunten in de natuur/biodiversiteit waaraan bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht (prioriteit) gegeven kan of moet worden.
- Zie ook de kaart met daarop de kansen en ideeën voor inrichting en locaties ter verbetering van de biodiversiteit.

Groep 3 - Kansen, ideeën en informatiebehoefte

- Gezond schoolplein met moestuin, educatieve waarde, bewustwording.
- Niet al het groen hoeft netjes, meer overlaten aan natuurlijke processen; dood doet leven.
- In nieuwe woonwijken meer inzetten op spelen met natuur, natuurlijk spelen biedt ook ruimte voor fantasie (aandachtspunt is het keurmerk voor speeltoestellen, veiligheid).

- Vanuit MO (Maatschappelijke Ontwikkeling) is behoefte aan kennis over beweeg vriendelijke openbare ruimte. Waar liggen de wandel en fietsroutes. Een integraal overzicht van de gemeente.
- Waar is het mogelijk om nieuwe routes aan te leggen zonder de biodiversiteit negatief te beïnvloeden?
- Vraag/wens: worden de kaarten met ecologische informatie interactief en up to date gehouden? Dit o.a. om ecologische toetsen zelf te kunnen controleren.
- Belangrijk om de ecologische informatie beschikbaar te hebben zodat er rekening gehouden kan worden met de voorkomende soorten (wens van vergunningverlener).
- Is er een contract met ecooloog voor kleine vragen?(idee)
- Zie groen als een kans en niet als een bedreiging!

Groep 4 - Kansen, ideeën en informatiebehoefte

- Onderhoud van het groen aanpassen aan doelgroep bijvoorbeeld voor educatie en bewustwording van bewoners ook al voorbeeld voor hun eigen tuin.
- In contracten voor ruimtelijke projecten een beheercontracten natuurinclusiviteit opnemen. Dit kan ook in de omgevingsvisie opgenomen worden.
- Groen kan bewegen stimuleren, inspelen op trends, individueel sporten, aanpak overgewicht jongeren, natuurlijk spelen (hutten en vloten bouwen etc.)
- Kabels en leiding tracés inzaaien met bloemrijk mengsel.
- Kanskaart maken van leefgebieden voor (beschermde) soorten.
- Natuureducatie bijvoorbeeld voor scholen samen activiteiten ondernemen met leerlingen voor de natuur, bijvoorbeeld nestkastjes maken.
- Informatie over onderwerpen die belangrijk zijn voor de natuur bijvoorbeeld het opruimen van blad, dit hoeft niet opgeruimd te worden het kan ook blijven liggen.
- Multidisciplinaire aanpak van onderhoudsprogramma's ook effecten voor gezondheid meewegen, GGD.
- Informatiebehoefte: Op soort niveau de kansen en aanwezigheid.
- De juiste informatie op de juiste plaats.

Werksessie experts

Groep 1 – samenwerken

Deze sessie werd voorafgegaan door een pitch van de werkgroep vergroenen Nieuwleusen.

Gespreksvragen

- Welke kansen zijn er om samen te werken?
- Hoe pakken we het aan?
- Wat is belangrijk voor de verschillende partijen?

Ideeën voor samenwerken:

- Mensen willen wel (samenwerken) maar weten niet hoe.
- Door het gebruik maken van samen te werken met bekende personen hebben biodiverse doelen een grotere kans van slagen. Bijvoorbeeld iemand van LTO meenemen naar plaatselijke agrariërs.
- Bewustwording bij de mensen dat niet direct groot hoeft te worden gedacht. Ook kleine projecten zijn al zinvol. Samen kunnen kleine projecten grote biodiverse doelen worden gehaald.
- Actief opzetten van projecten. Geef er een naam aan. Bijvoorbeeld de groen-blauwe diensten van Landschap Overijssel. Dan haken andere partijen sneller aan.
- De gemeente kan partijen samenbrengen en burgerinitiatieven stimuleren door bijvoorbeeld een aanjaagsubsidie. De gemeente hierin een actievere rol geven.
- Voorlichting geven en actief op zoek naar doelgroepen en mogelijkheden. De gemeente kan kennis uitdragen welke organisaties, groepen en subsidiemogelijkheden zijn er.
- Opzetten gemeente loket. Kenbaar maken van subsidies, organisaties en kennis
- Verkennen en weten welke partijen er zijn. Dan kan beter samengewerkt worden.
- Scholen en zorgboerderijen bij biodiverse projecten betrekken
- Initiatiefnemers moeten zelf actief op zoek naar zinvolle projecten. Knelpunt?
- Initiatiefnemers moeten zelf actief op zoek naar personen. Knelpunt?
- Verzorgen bijeenkomsten door organisaties, burgerinitiatieven, gemeente, provincie door het verzorgen van thema-avonden en netwerkavonden.
- Vaker de media benaderen
- Bekend maken welke organisaties, groepen en subsidiemogelijkheden er zijn, bv via de media.

Groep 2 – vergroten biodiversiteit

Deze sessie werd voorafgegaan door een pitch over natuurvriendelijke bermbeheer van de buitendienst.

Gespreksvragen

- Wat doet uw organisatie om biodiversiteit te waarborgen en/of te vergroten?
- Maakt het bevorderen van biodiversiteit onderdeel uit van de visie, beleid en beheerplan?
- Ziet u kansen voor bepaalde Soorten (dieren en planten) in de gemeente Dalfsen?
- Ziet u kansen voor bepaalde biotopen of leefgebieden?

Ideeën voor vergroten van biodiversiteit:

- Bij aanleg en ontwerp van beplantingen (openbaar groen, tuinen, landgoederen) rekening houden met de bloesemboog (altijd voldoende nectar aanwezig).
- Kruiden en bloemrijkdom kan ook door gericht beheer gerealiseerd worden. Inzaaien is niet altijd nodig.
- Goed beheer voor bio diverse bermen (aangepast maaibeheer).
- Verschil maken tussen kernen en buitengebied bij de keuze van beplanting (buitengebied meer inheems, in de kernen kunnen ook andere soorten bv vaste planten).
- Diversiteit in plantsoenen van gemeente.
- In particuliere tuinen verstening tegengaan.
- Platform organiseren (gemeente of andere organisatie) om te kunnen netwerken en elkaar te kunnen vinden voor mensen en organisaties met groene doelen.
- Informatiepunt voor biodiversiteit ook over landelijke netwerken en organisaties via site of anders
- Medewerkers van de buitendienst kunnen de ogen en oren zijn van de gemeente en kansen voor biodiversiteit spotten.
- Natuurlijk spelen.
- Wadi's.
- Manieren om biodiversiteit te vergroten bekendmaken, NME.
- Vechtdal is het kerngebied voor de knoflookpad verbindingen creëren voor duurzame instandhouding.
- Meer draagvlak door op algemene soorten te focussen (soorten die mensen kennen).
- Kleine hoekjes leveren vaak grote bijdrage, ook klein denken.
- ijsbaan in Nieuwleusen benutten.
- Beleid:
 - Samenhang creëren.
 - Tegenstrijdige regelingen voorkomen.
 - Heldere duidelijke keuzes maken voor langere periode (zodat boeren weten waar ze aan toe zijn).
 - Biodiversiteit een plek geven inde omgevingsvisie.
- Tijdelijke natuur, benutten van gemeentegrond.
 - Dus bijvoorbeeld voorwaarden stellen bij vruchtgebruik.
- Bermen zijn belangrijk.
- Voorlichting informeren, draagvlak.
- Groene erven (project landschap Overijssel).
- Boeren belonen voor inspanningen ten bate van biodiversiteit.
- Kundige beheerders met inzicht en gevoel voor ecologie.
- Juiste voorlichting over ecologisch beheer gemeente.
- Verschillende boomsoorten, meer lijsterbessen en lindebomen, de juiste boom op de juiste plaats.
- Kuil (boer) inzaaien met bloemrijk mengsel (simpel en goedkoop).
- Eer doen aan de titel Groenste stad van Europa, titel vasthouden.
- Monitoring:
 - Gebruik maken van werkgroepen.
 - Zorgen dat we elkaar kunnen vinden (platform).
- Column over natuuronderwerpen.
- Samenhang met het grotere geheel benadrukken bij mensen.
- Belang van uitgebloeiende bloemen/weides begrip voor alle seizoenen van de natuur.
- Voorlichting op scholen, scholen vormen de sleutel.

Groep 3 – draagvlak voor biodiversiteit

Deze sessie werd voorafgegaan door een pitch van de Woonstichting Vechthorst over samenwerken en een binnentuin.

Gespreksvragen

- Hoe creëren we (meer) draagvlak voor biodiversiteit.
- Wat is er nodig om mensen (bedrijven) mee te nemen?

Ideeën voor het creëren van draagvlak

- Biodiversiteit kan je creëren door het enthousiast maken van mensen. Vaak krijg je vanuit de omgeving weinig reactie als er iets met groen en biodiversiteit gedaan wordt. Dit komt doordat er in de cultuur steeds minder interesse voor is. Ook zie je vaak dat er anders wordt gedacht over de biodiversiteit door de oude en jonge generatie.
- Het tastbaar maken van de biodiversiteit, zowel positief als negatief.
- Uitleg en informatie geven aan de omgeving.
 - Aanpakken netheidswaanzin.
 - Voorbeelden aandragen.
 - Anders denken bevorderen.
 - Beleving, acceptatie, educatie, vertellen (zendingswerk).
 - Proces van lange adem.
 - Ambassadeurs aanstellen.
 - Mensen raken, niet te ingewikkeld, boeien.
 - Leefomgeving.
 - Bewustwording en genieten.
- Als gemeente het goede voorbeeld geven en investeren in biodiversiteit.
- Mensen bewust maken van de gevolgen van een goede biodiversiteit.
- Een meerjarenplan maken en een visie te creëren voor de langere periode.

Groep 4 – kansenkaarten

Ronde 1

- Gebrek aan bomenstructuurplan (inventarisatie), aantal bomen, soorten en locaties onbekend vervolg hierop naar waar kunnen bossen/bomen (het beste) geplant worden.
- Welke vleermuissoorten maken gebruik van lanen (kansenkaart).
- Kennis over bermen delen en of openbaar maken, gebrek aan inventarisatie.
- Kleinschaligheid in het agrarisch gebied is verloren gegaan.
- Overgangsgebieden creëren op bestaande weilanden of buitengebied, van weiland naar kruidenrijk grasland, naar struiken naar bos.
- Kans richting de toekomst creëren voor agrariërs (een kans die niet terugkomt en de boer achteraf niet negatief beïnvloed. Natuur investering wordt nu definitief natuur en zo verlies je perceel. Tijdelijke natuur een optie of kans?).
- 10% van de slechtste grond vanuit boer voor natuurontwikkeling reserveren, koppeling en aansluiting met en naar bermbeheer en boom/laanbeheer.
- Mogelijkheden zijn er overal van klein naar groot, in de achtertuin een takkenril of blad laten liggen is ook een kans, en deze is gratis.
- Win-Win situatie binnen natuur en biodiversiteit creëren.
- Eerlijke prijs in het product meenemen, zodat natuurontwikkeling meegenomen kan worden in bedrijfsvoering.

Ronde 2

- Groene ader langs de vecht richting Zwolle, (groen en blauw) kans voor biodiversiteit! Stukken liggen er verloren bij.
- Oude meanders van de vecht bloemrijk maken, dynamiek van de vecht deels terugbrengen.
- Vechtdal natuurpotentie, groen en blauw (ruimte voor de rivier) natuur en natuur inclusieve landbouw. Laat de koeien maar lopen.
- Verbinden van kleine gebiedjes, stapstenen (parels) of juist grote verbindingen.
- Verschil in waterhoogtes kansen/potenties benutten.
- Samenwerken met eigenaren van deze kleine gebieden.
- Landbouwgrond worden her en der omgevormd tot natuur.
- Lelievelden worden platgespoten, doe hier iets mee!
- Ondersteunen van boeren voor natuurinclusiviteit.
- Verstening, operatie steenbreek binnen de stad. Hoe kun je dit belonen/motiveren.
- Neem als gemeente het initiatief om de woonkernen te vergroenen, geef het goede voorbeeld.
- Initiatieven komen vanuit de mens, daarmee ook de kansen.
- Stuwtdjes, hoe hou je water vast en hou je het veilig voor de omgeving.
- Recreatie vs. natuur of is er een samenwerking mogelijk waarbij er weinig verstoring plaats zal vinden. Toezicht op drukte en gebruik van gebieden, drukte vs. rustgebieden.
- Ommen voor drukte, Dalfsen voor rust?
- Kansen door te sturen op manier van gebruik en draagvlak creëren.
- Natuurinclusief aan de voorkant bij nieuwbouwwijken (nu geen beleid, geen regels).
- Waterberging in gebied (blauwgraslanden) nu saai ontginningsgebied, kansen voor diversiteit.

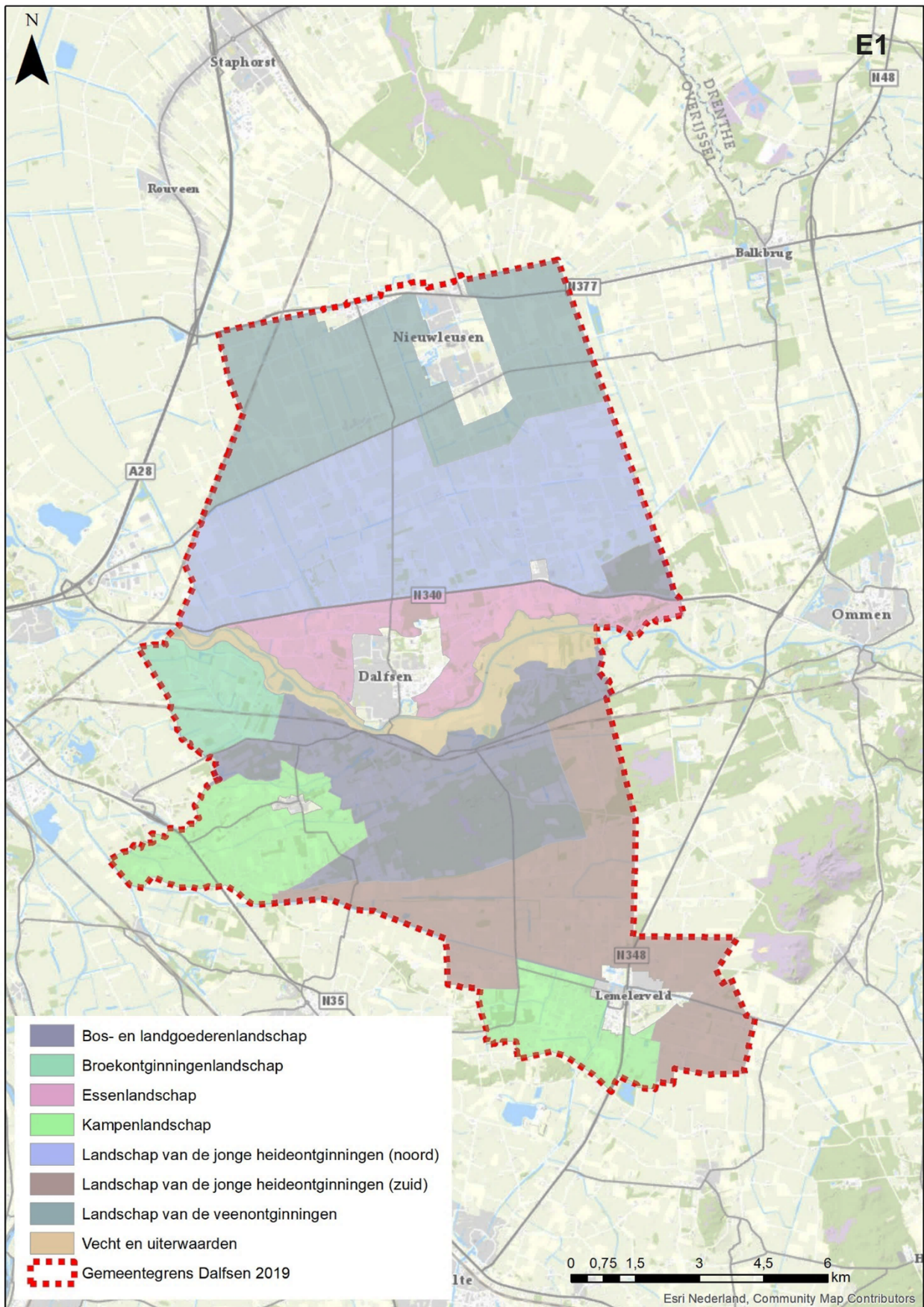
Ronde 3

- Nieuwleusen omgeving groen maar “saai” en te strak beheert.
- Weidevogels in slagenlandschap mogelijk.
- Nieuwleusen naar Dalfsen spannender maken om te fietsen/recreëren.
- Hetzelfde geldt voor richting Ommen.
- Welke natuur past bij/in de oude veengronden.
- Vijver binnen Dalfsen, beweeg en beleefroute, kansen voor waterbeleving i.v.m. oude vechtarm die er vroeger liep.
- Verlegging van de weg (Vechtdalverbinding, N340/N48 en N377), het oude gebied rondom de weg wordt rustiger. Inrichting van deze oude weg is een kans voor recreatie en natuur.
- Nu gebruik door schoolgaande fietsers, maar kans om her in te richten en de historie wat meer naar voren brengen.
- Vechtdalverbinding Zwolle naar Ommen.
- Alle bermen die naast de n340/n377 gaan op de schop en bieden een kans voor de biodiversiteit.
- Sturen op overcompensatie op verloren bomen van huidig project, geen één op één zoals nu.

- Naast te vecht de “kleine korte stukjes” retentiegebieden.
- Kanalen aanpassen om variatie in het gebied qua routes te creëren, meanders, bruggetjes.
- Steek in op waterberging, veiligheid, groene stroom.
- Kans om waterretentie mee te nemen dat nu extra aangevoerd voor agrarisch land, overcompensatie om water in het gebied te houden niet alleen voor landbouw.
- Door Staatsbosbeheer aangelegde fietspad met natuurvriendelijke oevers is interessant voorbeeld.
- Langs maispercelen wildbloemen inzaaien, is een huidig project, kan investering gebruiken.
- Kansen voor tijdelijke natuur dat op agrarisch perceel blijft, de randen brengen niet het meeste op en geschikt voor bloem/wild beheer.
- Klimaatadaptatie, hitte eilanden aanpakken met groen!

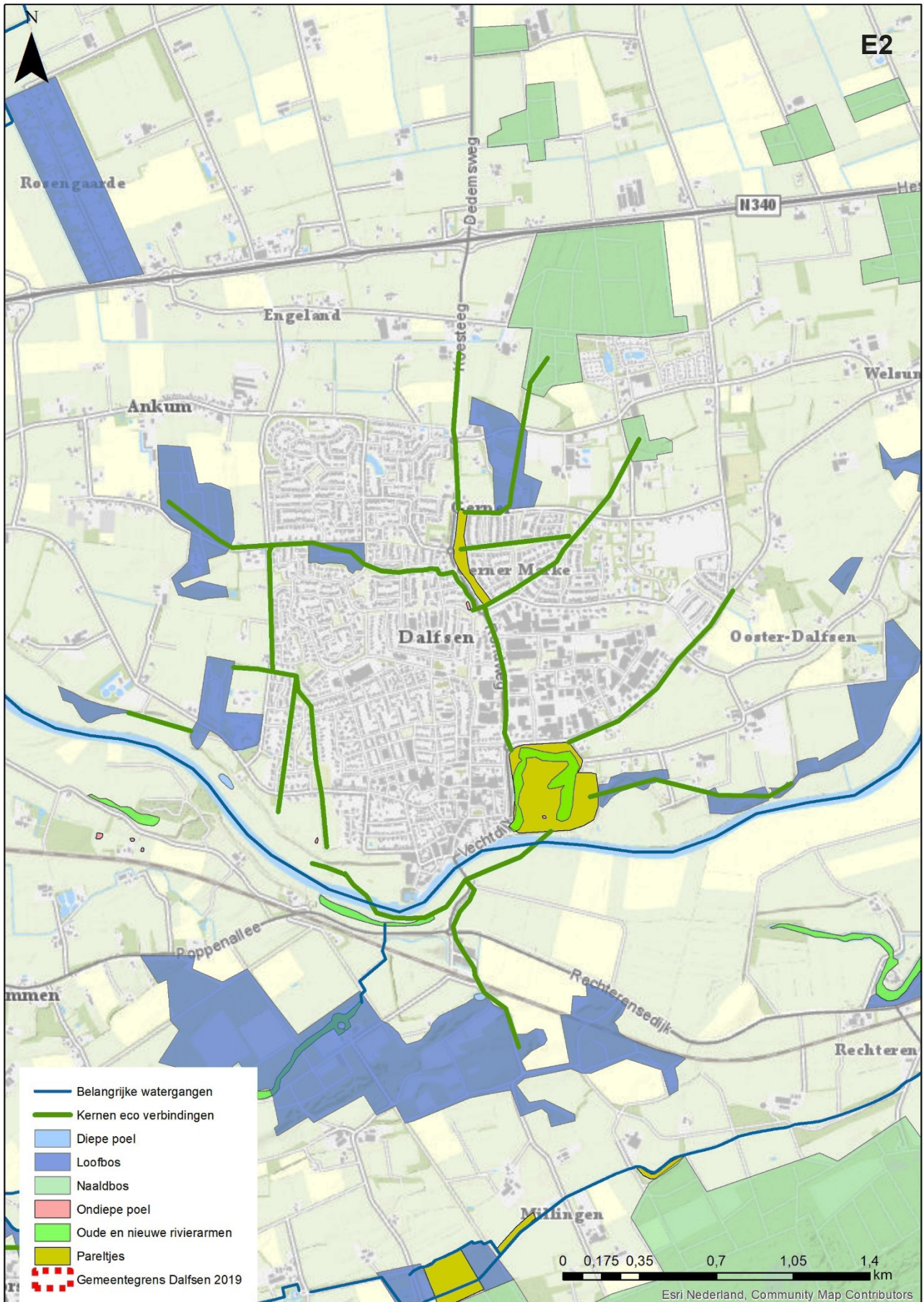
BIJLAGE E - KANSEN BIODIVERSITEIT

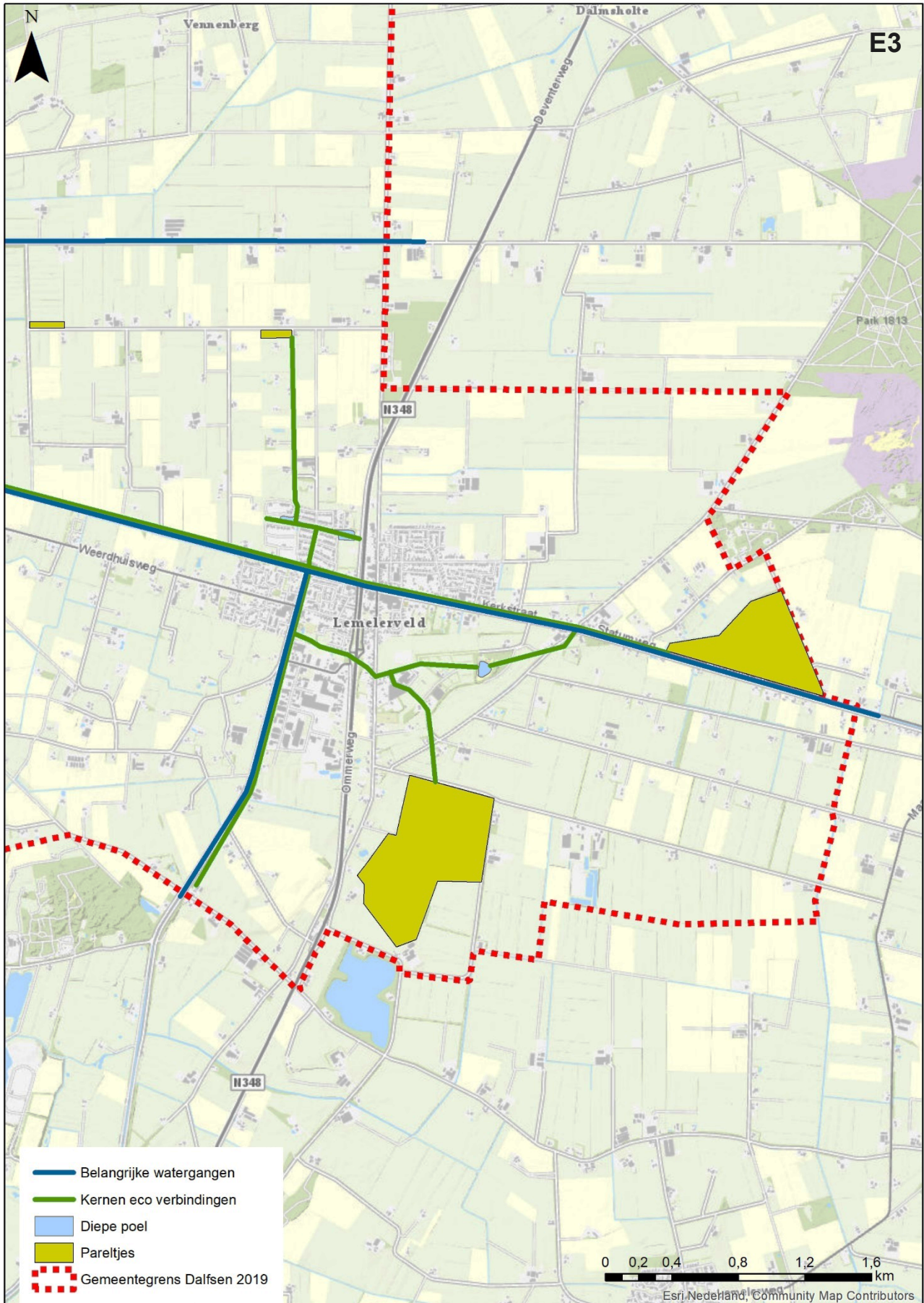
Benutten potenties landschappelijke zones

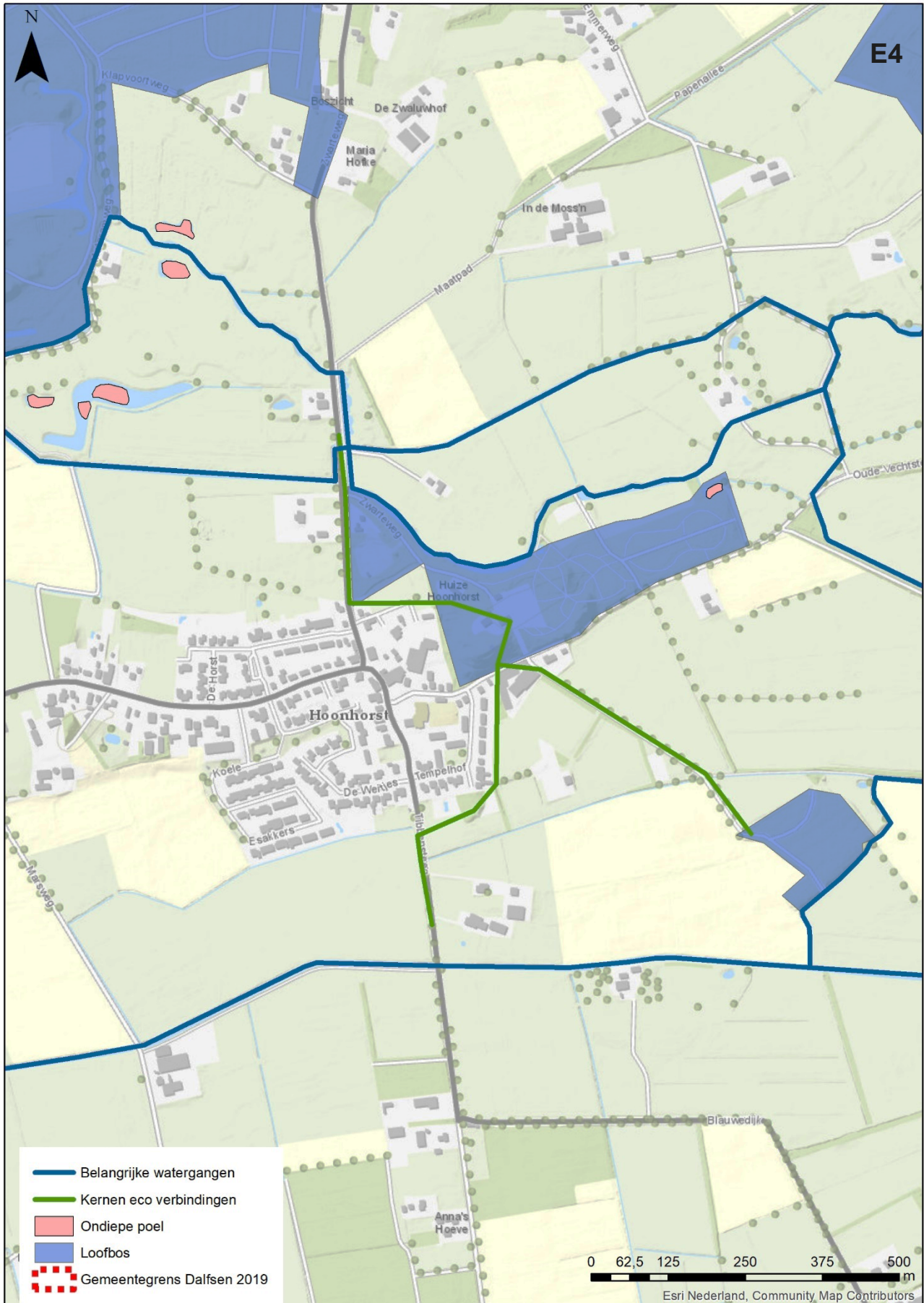

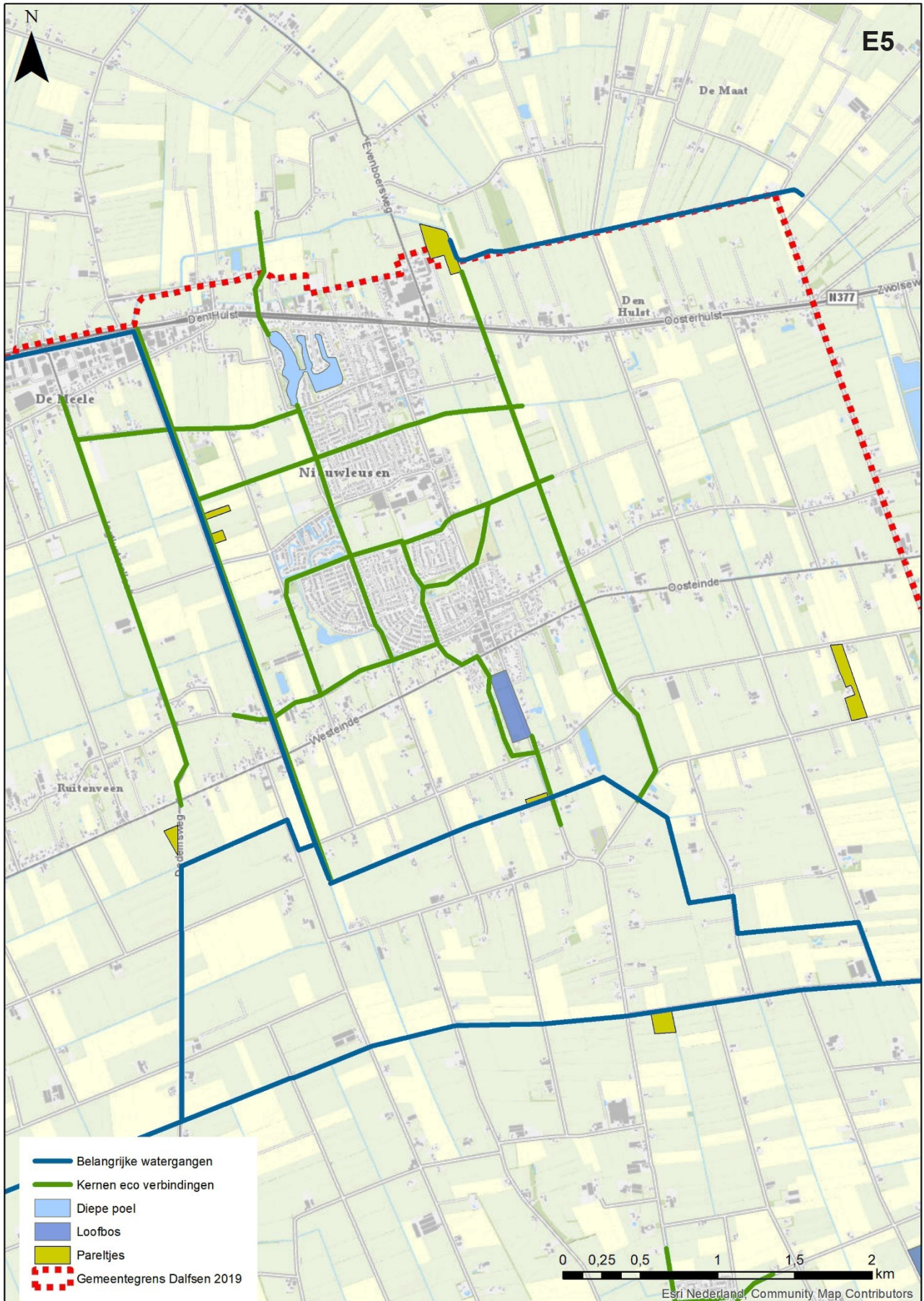
Soort/soortgroep	Europees beschermd	Nationaal beschermd	Rode Lijst	Natuurgebied soort	Agrarisch gebied soort	Stedelijk gebied soort	Water soort	Kernen	Veenontginningen	Heideontginningen	Essenlandschap	Vecht en uiterwaarden	Bos en landgoederen	Kampenlandschap	Broekontginningen
Insecten algemeen															
groep insecten (bijen) bestuivers			x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dagvlinders															
Aardbeivlinder	x	x	x						x						
alle dagvlindersoorten in een gebiedje			x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bruine vuurvliinder		x	x		x						x				
Gentiaanblauwtje	x	x	x									x			
Sleedoornpage	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zilveren maan	x	x	x						x						
Libellen															
Bandheidlibel		x				x			x		x				
Beekrombout	x	x				x					x				
Bruine korenbout		x				x					x				
Gevlekte witsnuitlibel	x		x			x					x				
Glassnijder		x				x					x				
Vissen															
Grote modderkruiper	x	x				x			x	x	x	x	x	x	x
Reptielen															
Levendbarende hagedis	x	x	x									x			
Ringslang	x	x	x									x			
Amfibieën															
Gewone pad	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Heikikker	x								x			x			
Kamsalamander	x		x			x							x		
Kleine watersalamander	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Knoflookpad	x		x		x							x			
Poelkikker	x														
Rugstreeppad	x		x	x			x		x			x			
Vaatplanten															
Gewone dotterbloem		x				x			x	x		x			
Kievitsbloem		x	x									x			
Klokjesgentiaan		x	x						x			x			
kruidenrijkdom in een gebiedje				x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
orchideeën			x	x	x		x					x			
Steenanjer (Vechtanjer)		x		x								x			
Trippadam		x		x					x			x			
Mossen en korstmossen															
Stikstofindicatoren		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zoogdieren															
Baardvleermuis	x		x	x									x		
Bever	x		x				x					x			
Boommarter	x	x	x	x									x		
Bunzing	x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x
Das	x		x	x					x	x	x	x	x		
Eekhoorn	x		x		x		x						x		
Egel		x	x			x		x							
Franjestaart	x			x									x		
Gewone dwergvleermuis	x			x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone grootoorvleermuis	x			x		x		x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn		x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x
Laatvlieger	x			x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Meervleermuis	x				x	x		x				x			
Otter	x		x	x			x					x			
Rosse vleermuis	x		x	x									x		
Ruige dwergvleermuis	x			x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter		x		x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Watervleermuis	x				x	x		x				x			
Wezel		x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x
Wolf	x			x										x	
Broedvogels															
Boerenzwaluw	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x		x	x
Boomvalk		x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x
Bosuil		x		x									x		
Broedvogels algemeen				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Buizerd		x		x	x				x	x	x	x	x	x	x
Geelgors	x			x	x							x	x		
Gierzwaluw		x				x		x							
Grauwe vliegenvanger			x	x		x		x					x		
Grote gele kwikstaart		x					x						x		
Havik		x		x	x				x	x			x		
Huismus		x			x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Huiszwaluw	x	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Kerkuil	x	x	x		x			x	x	x	x	x	x	x	x
Kleine mantelmeeuw						x		x							
Ooievaar		x		x	x				x	x	x	x	x	x	x
Ransuil		x	x	x	x				x	x	x	x	x	x	x
Ringmus	x		x		x				x	x	x	x	x	x	x
Sperwer		x		x	x					x	x	x	x		
Steenuil		x	x		x				x	x	x	x	x		x
Weidevogels in een gebied	x		x		x				x	x					x
Wespendief		x			x								x		
Zilvermeeuw		x				x		x							
Zwarte specht	x	x		x										x	

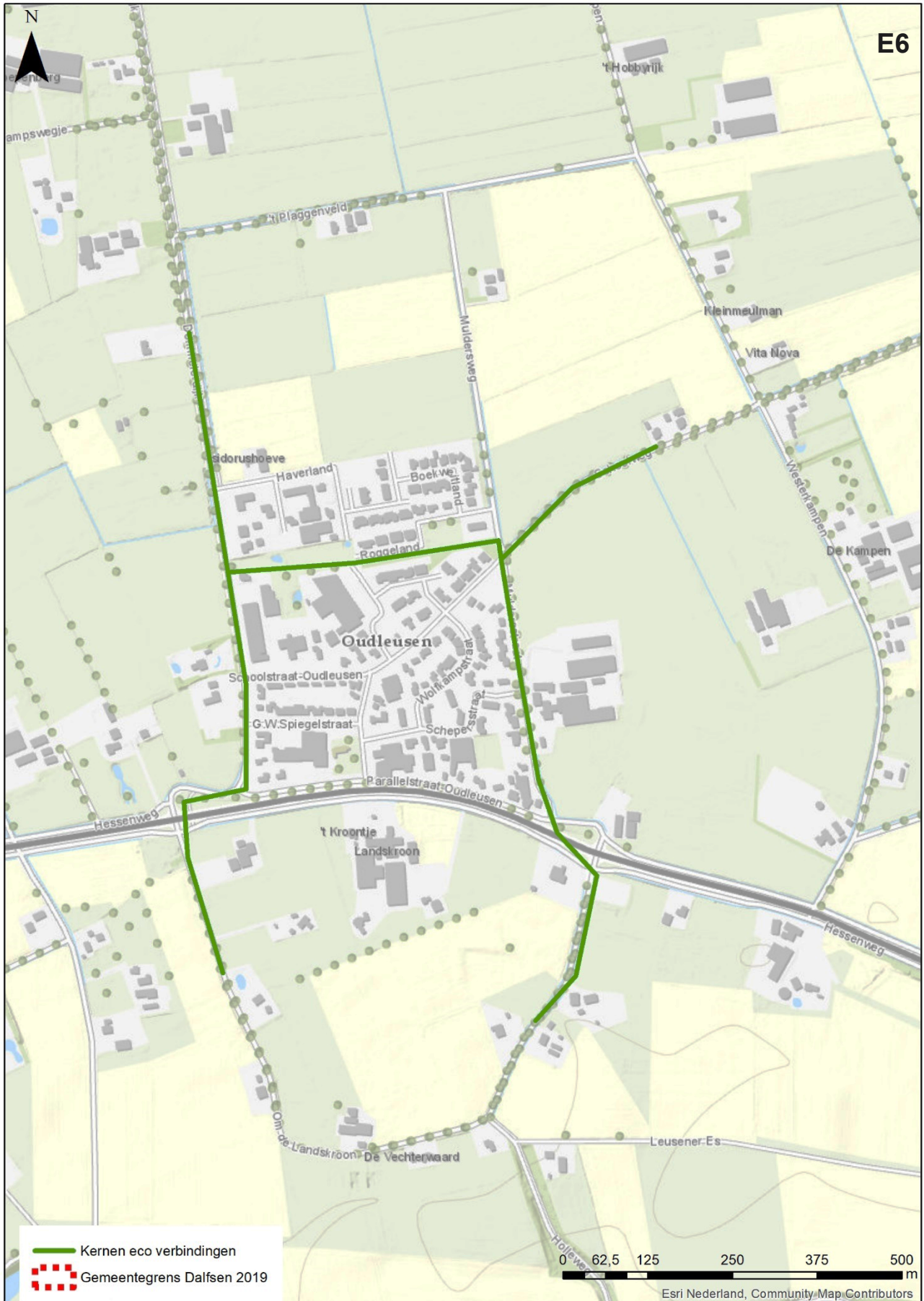
Versterken verbindingen bebouwde kom

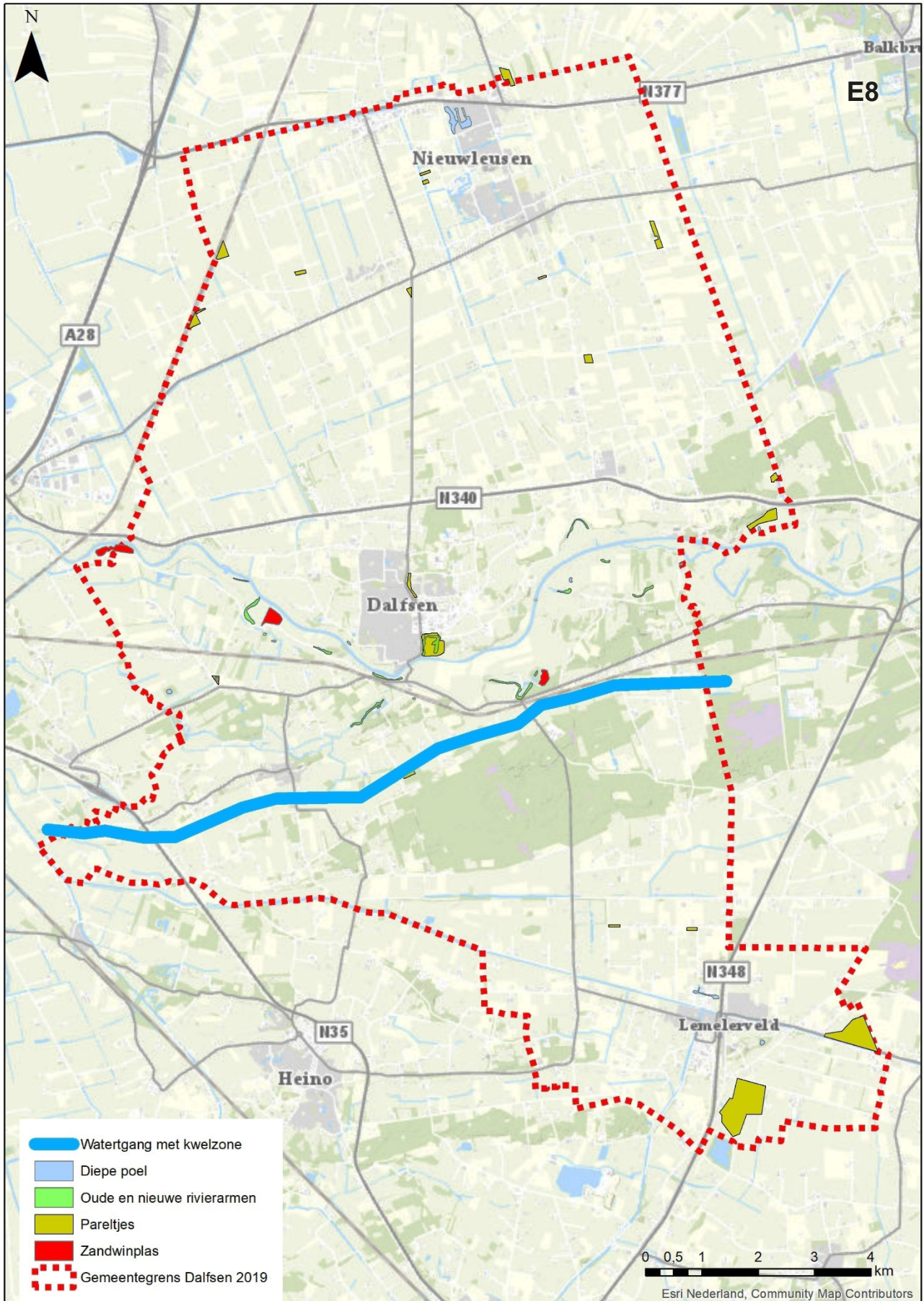

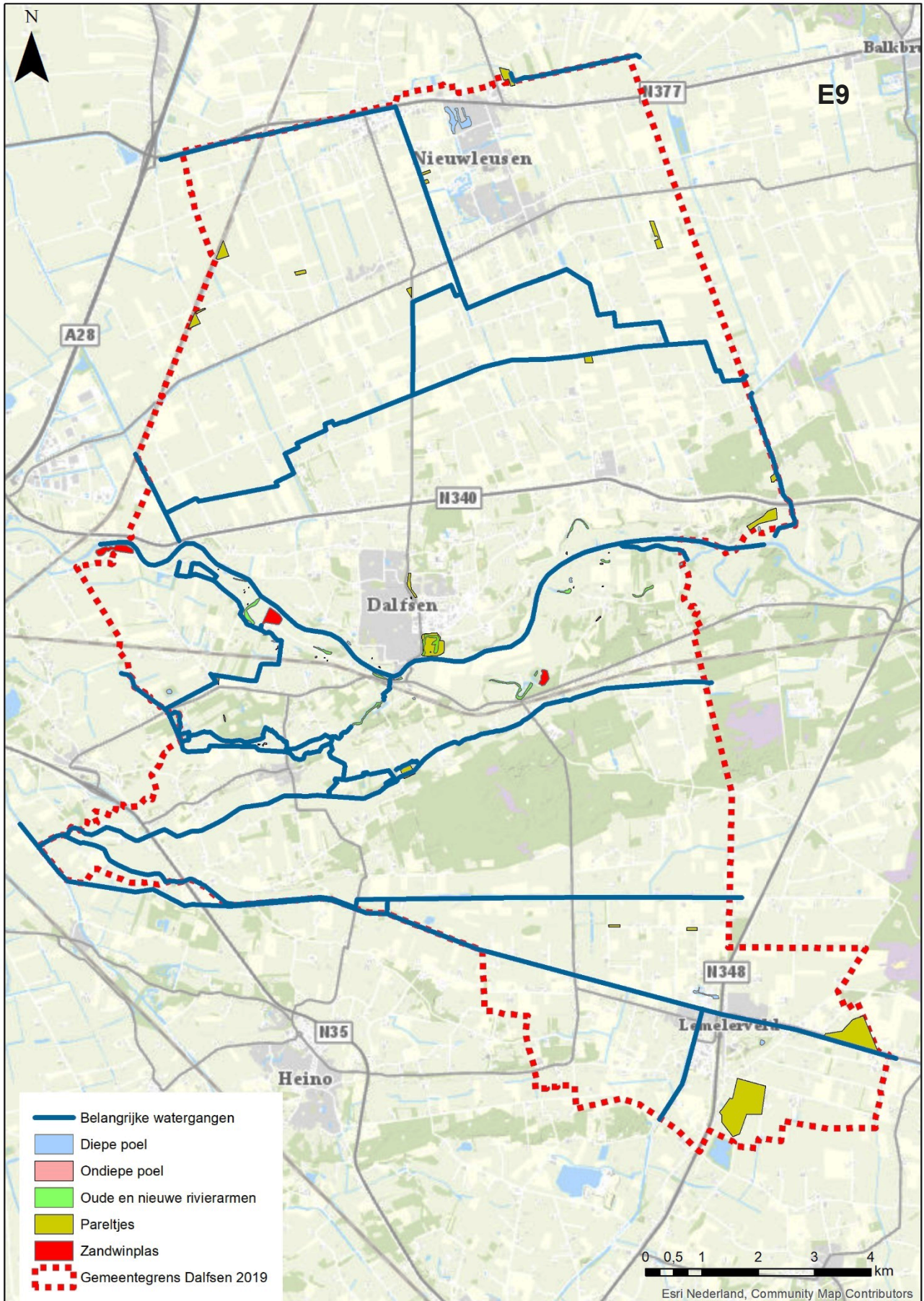

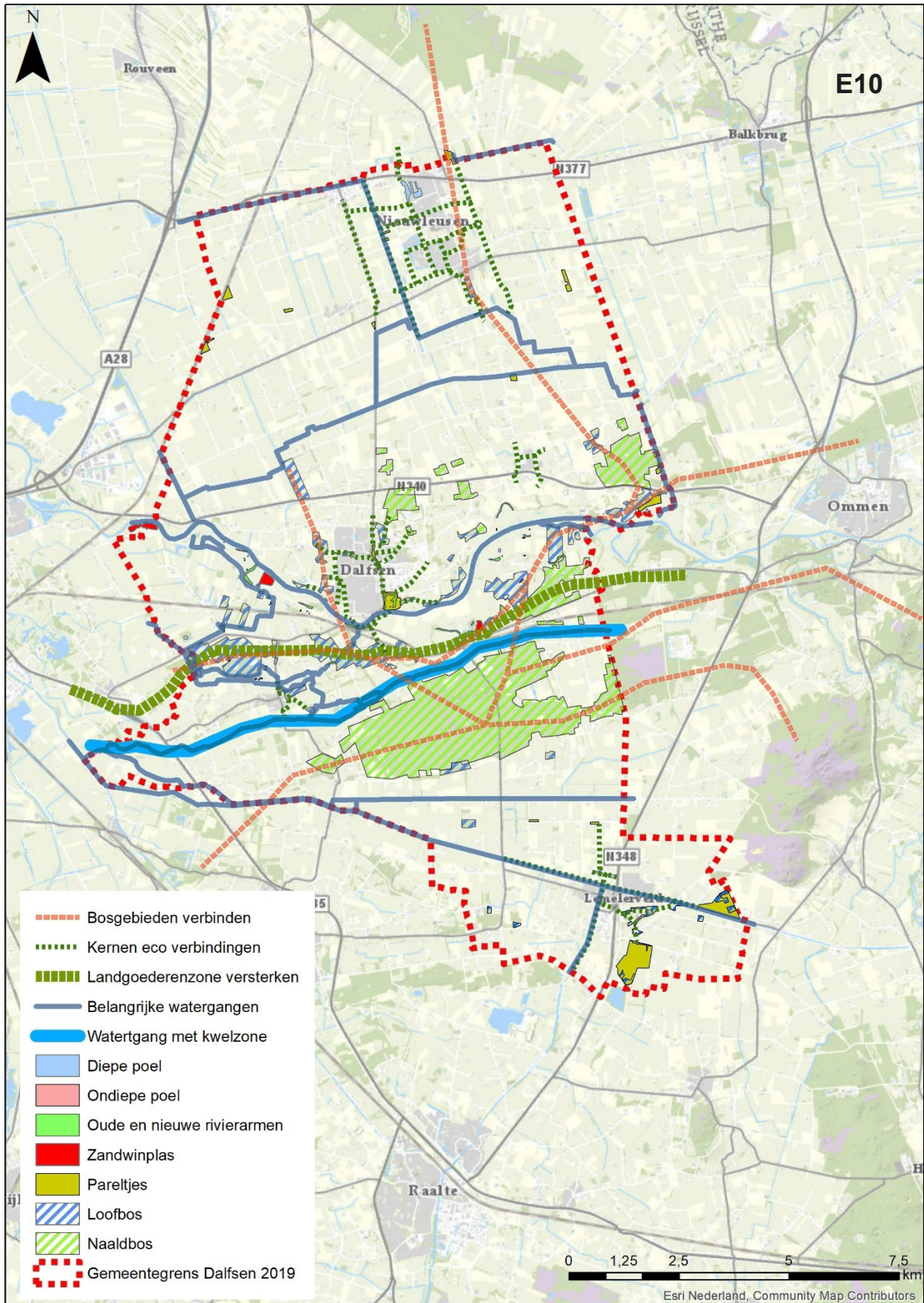
Versterken verbindingen buitengebied

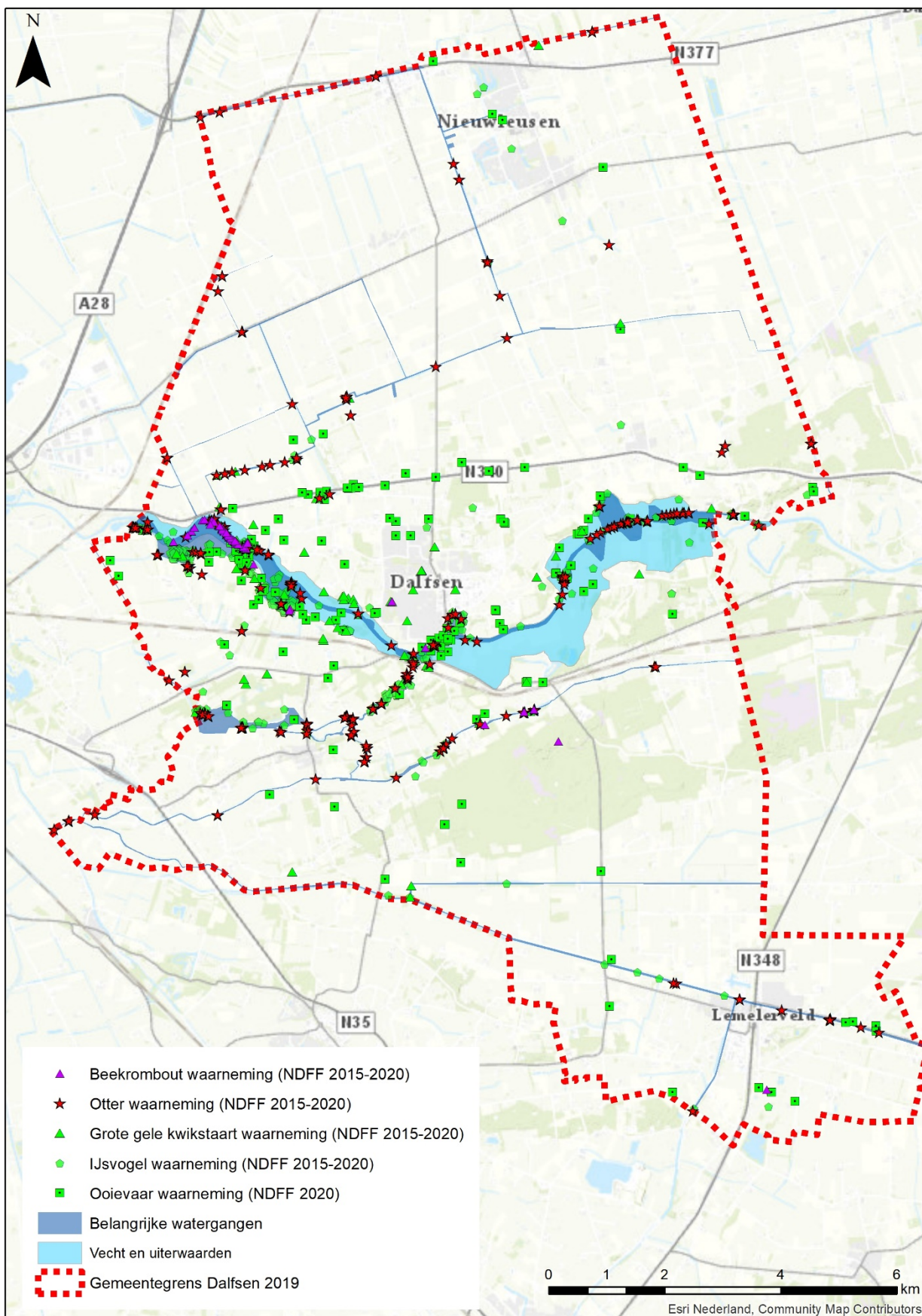

Overzichtsk kaart verbindingen bebouwde kom en buitengebied

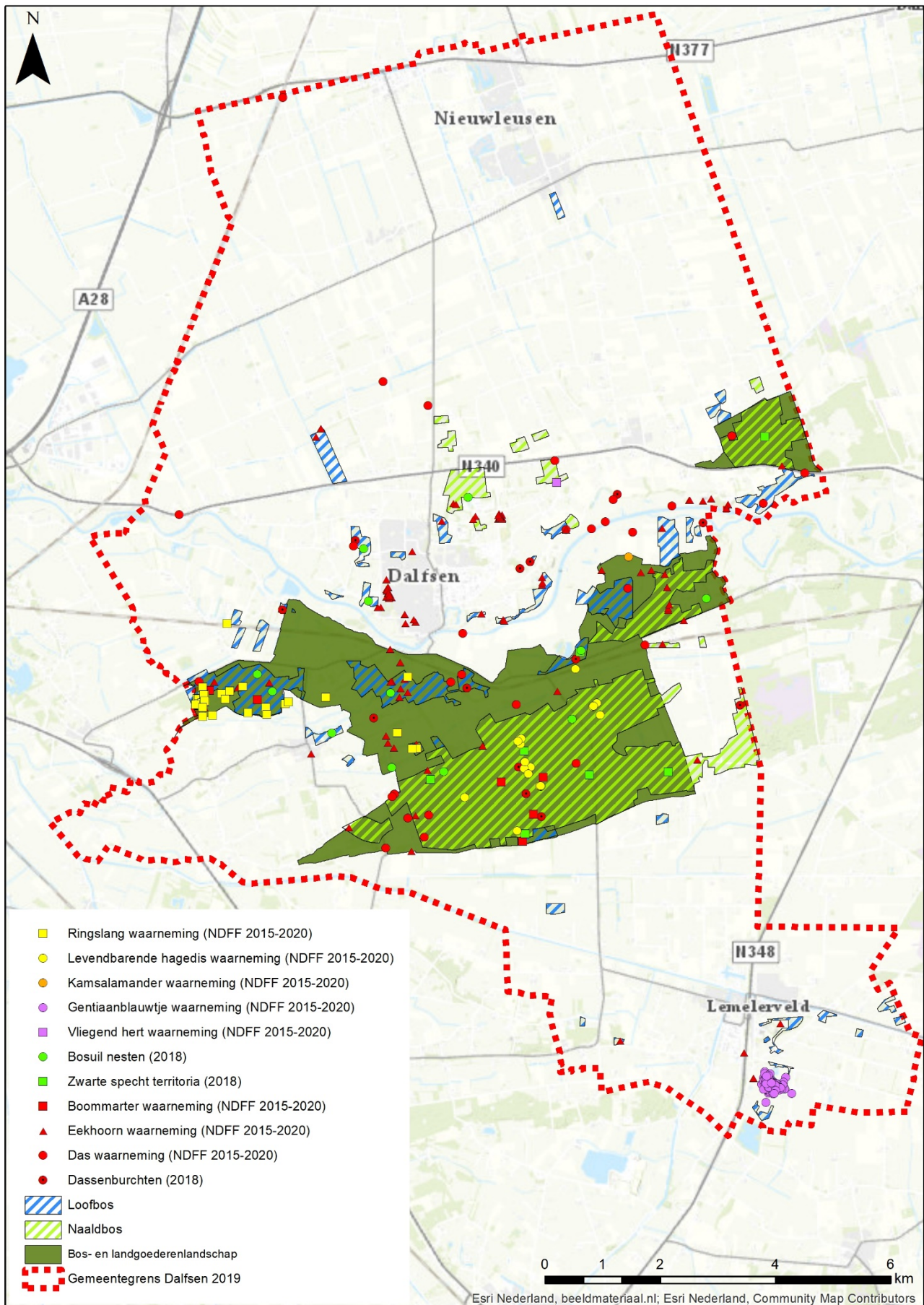

BIJLAGE F – KENMERKENDE SOORTEN PER LANDSCHAP

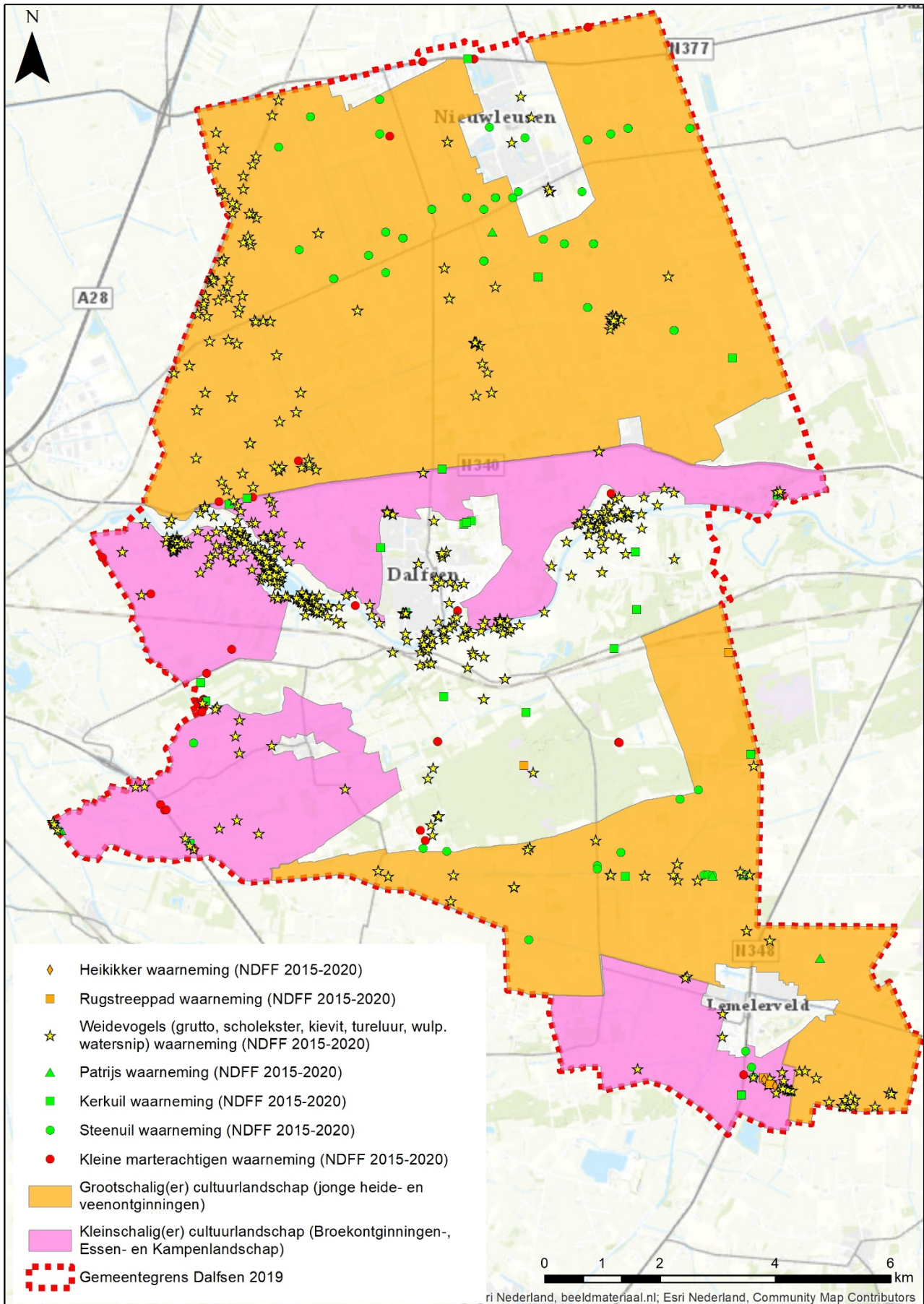
Beek- en uiterwaardsoorten

Bossoorten

Soorten van agrarisch landschap

COLOFON

BIODIVERSITEIT, NATUUR EN GROEN IN DALFSEN
HUIDIGE STAND EN KANSEN VERSTERKING

KLANT

Gemeente Dalfsen

AUTEUR

Max Klasberg

PROJECTNUMMER

C05062.000653

ONZE REFERENTIE

D10011764:91

DATUM

4 december 2020

STATUS

Definitief

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com